

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

KNO P/25/020

Nr ewid. 88/2025/P/25/020/KNO

Informacja o wynikach kontroli

REALIZACJA PRAWA DO NAUKI DLA DZIECI UKRAIŃSKICH W POLSKICH SZKOŁACH

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

p.o. Dyrektor Departamentu Spraw
Społecznych

Konrad Kostępski

/podpisano elektronicznie/

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Jacek Kozłowski

/podpisano elektronicznie/

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Mariusz Haładyj

/podpisano elektronicznie/

Warszawa, marzec 2026 r.

Najwyższa Izba Kontroli

ul. Filtrowa 57

02-056 Warszawa

+48 22 444 50 00

nik@nik.gov.pl

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ.....	4
1. Wprowadzenie	5
2. Ocena ogólna	8
3. Synteza	10
4. Wnioski	20
5. Ważniejsze wyniki kontroli	21
5.1. Organizacja nauczania uczniów-uchodźców z Ukrainy.....	21
5.2. Nadzór pedagogiczny nad zapewnieniem uczniom-uchodźcom z Ukrainy prawa do nauki ...	47
5.3. Współpraca podmiotów w zakresie organizacji nauki dzieci-uchodźców z Ukrainy.....	60
5.4. Finansowanie kształcenia uczniów-uchodźców z Ukrainy.....	67
6. Załączniki	74
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe	74
6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych.....	96
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności	112
6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	113

WYKAZ SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ

asystent międzykulturowy	osoba udzielająca pomocy uczniom niebędącym obywatelami polskimi w ich kontaktach ze środowiskiem szkolnym, a także współdziała z ich rodzicami oraz ze szkołą
jst	jednostka samorządu terytorialnego
KN	Karta Nauczyciela ¹
MEiN	Ministerstwo Edukacji i Nauki ²
MEN	Ministerstwo Edukacji Narodowej ³
pomoc nauczyciela	osoba władająca językiem kraju pochodzenia uczniów niebędących obywatelami polskimi, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki
Prawo oświatowe	ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe ⁴
rozporządzenie w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy	rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy ⁵
rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw ⁶
SIO	System Informacji Oświatowej ⁷
u.s.o.	ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁸
ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy	ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa ⁹

¹ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.).

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz zniesienia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. poz. 2334).

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2023 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej (Dz. U. poz. 2694).

⁴ Dz. U. z 2025 r. poz. 1043 ze zm. Dalej: ustawa – Prawo oświatowe.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 2094 ze zm.

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 2301.

⁷ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 152 ze zm.).

⁸ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881 ze zm.).

⁹ Dz. U. z 2025 r. poz. 337 ze zm.

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy dzieci ukraińskie mają zapewnione prawo do nauki w polskich szkołach oraz możliwość kształcenia na odległość na Ukrainie?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy minister właściwy do spraw oświaty i wychowania podjął działania w celu zapewnienia odpowiednich warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych do realizacji prawa do nauki przez dzieci uchodźców z Ukrainy?
2. Czy kuratorzy oświaty prawidłowo sprawowali nadzór nad zapewnieniem przez szkoły dzieciom uchodźców z Ukrainy prawa do nauki oraz rzetelnie wspomagały szkoły w tym zakresie?
3. Czy jednostki samorządu terytorialnego zapewniły warunki organizacyjne i finansowe do realizacji prawa do nauki przez dzieci uchodźców z Ukrainy?
4. Czy w szkołach zapewniono warunki organizacyjne do realizacji prawa do nauki przez uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy oraz w jaki sposób kontrolowano jego realizację?

Jednostki

kontrolowane

Ministerstwo Edukacji Narodowej, cztery kuratoria oświaty, pięć jst, 12 szkół podstawowych i ponadpodstawowych prowadzonych przez jst.

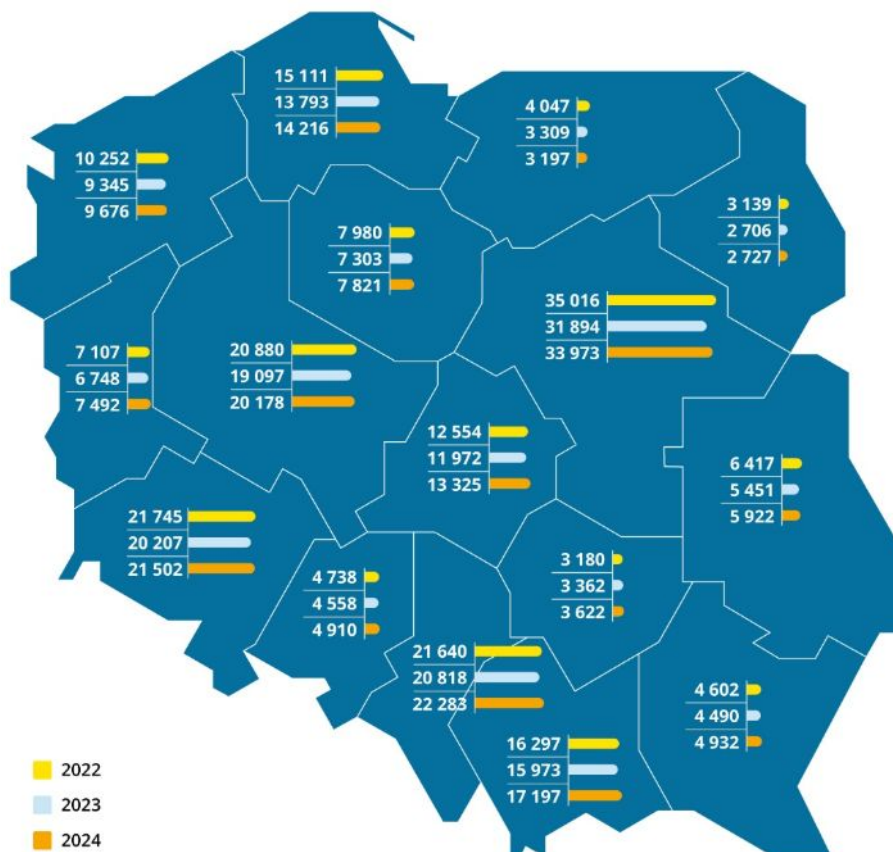
Okres objęty kontrolą

Od 1 stycznia 2022 r. do 31 lipca 2025 r.

Według Ministerstwa Edukacji Narodowej na 30 września 2022 r., 2023 r. i 2024 r. do różnych placówek edukacyjnych (przedszkoli, szkół i szkół dla dorosłych) uczęszczało odpowiednio: 194 705, 181 026 i 192 973 uczniów-uchodźców z Ukrainy i stanowili oni 3,9%, 3,6% i 3,8% wszystkich uczniów w Polsce.

Infografika nr 1

Uczniowie-uchodźcy z Ukrainy w latach 2022-2024 w szkołach i placówkach oświatowych według województw (w osobach).

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie danych z SIO przekazanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

W pięciu skontrolowanych jednostkach samorządu terytorialnego w latach szkolnych 2022/2023-2024/2025¹⁰ spełniało obowiązek szkolny i nauki łącznie 25 718 uczniów-uchodźców z Ukrainy (20 928 – spełniających obowiązek szkolny i 4 790 - obowiązek nauki). Uczniowie spełniających obowiązek szkolny stanowili odpowiednio: 8,10%, 7,62% i 7,72% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a uczniowie spełniający obowiązek nauki stanowili 1,4%, 1,8% i 2,7% wszystkich tych uczniów.

¹⁰ Na dzień 30 września 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

W 2023 r. NIK przeprowadziła kontrolę pt. "Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach", która wykazała, że przyjęte w polskim systemie edukacji warunki prawne, organizacyjne i finansowe do kształcenia dzieci cudzoziemców, w tym uczniów z Ukrainy pozwalały na zaspokojenie ich potrzeb edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych. Jednocześnie stwierdzono, że Ministerstwo Edukacji Narodowej nie posiadało danych dotyczących liczby uczniów z Ukrainy, którzy po przybyciu do Polski podlegali obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki i nie uczęszczali do szkół w Polsce, a realizowali naukę w formie zdalnej. Mogło to stwarzać ryzyko, że znaczna liczba dzieci z Ukrainy nie spełniała obowiązku szkolnego lub nauki ani w polskim ani w ukraińskim systemie oświaty. Sytuacja ta ma szczególne znaczenie w kontekście prawa do nauki, o którym mowa w art. 28 Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.¹¹ NIK skierowała do Ministra Edukacji i Nauki wnioski o podjęcia działań w celu ustalenia liczby dzieci i młodzieży z Ukrainy, która powinna być objęta edukacją w Polsce oraz o monitorowanie realizacji przez uczniów z Ukrainy obowiązku nauki¹². Kontrola realizowana była w ramach międzynarodowego audytu pn. „Realizacja prawa do nauki dla dzieci ukraińskich w szkołach w krajach europejskich”¹³, którego koordynatorem była Najwyższa Izba Kontroli. Celem audytu międzynarodowego było sprawdzenie: czy prawo do nauki dzieci ukraińskich uchodźców jest prawidłowo realizowane w krajach przyjmujących, tj. w szczególności w szkołach na terenie Litwy, Polski, Słowacji, Czech oraz Hesji (kraju związkowego Republiki Federalnej Niemiec), a także poprzez możliwość kształcenia na odległość na Ukrainie. Przyjęto następujące tzw. *Wspólne obszary audytu (Common areas of audit)* w formie pytań: 1. Czy instytucje publiczne zapewniły warunki do realizacji prawa do nauki ukraińskim uczniom? 2. Czy instytucje publiczne lub organizacje pozarządowe monitorują sytuację ukraińskich uczniów i identyfikują problemy związane z realizacją prawa do nauki? 3. Czy dzieci uchodźcze miały możliwość i wsparcie w dostępie do dodatkowej nauki języka i kultury ojczystej i czy państwa goszczące podejmowały w tym

¹¹ Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.

¹² Informacja o wynikach kontroli pn. „Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach” (P/23/021).

¹³ Wspólne stanowisko w sprawie współpracy pomiędzy Najwyższymi Organami Kontroli (NOK) Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Słowackiej, Republiki Czeskiej, Hesji – kraju związkowego Republiki Federalnej Niemiec i Ukrainy w sprawie przeprowadzenia skoordynowanej kontroli „Realizacja praw do nauki dla dzieci ukraińskich w szkołach we wszystkich krajach europejskich”. COMMON POSITION CONCERNING THE COOPERATION BETWEEN THE SUPREME AUDIT INSTITUTIONS (SAIs) FROM THE REPUBLIC OF POLAND, THE REPUBLIC OF LITHUANIA, THE SLOVAK REPUBLIC, THE CZECH REPUBLIC AND UKRAINE IN CONDUCTING THE COORDINATED AUDIT “THE REALIZATION OF THE RIGHT TO EDUCATION FOR UKRAINIAN CHILDREN IN SCHOOLS ACROSS EUROPEAN COUNTRIES”.

zakresie współpracy ze stroną ukraińską? Czy rządy europejskie dysponują danymi na temat liczby ukraińskich uczniów i wysokości środków przeznaczonych na ich edukację?

2. OCENA OGÓLNA

Zapewniono dzieciom ukraińskim prawo do nauki

W Polsce zapewniono warunki prawne, organizacyjne i finansowe do realizacji prawa do nauki przez dzieci uchodźcze z Ukrainy, przybyłe po wybuchu wojny.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania podjął działania w celu dostosowania przepisów prawa oświatowego do realizacji przez dzieci uchodźców z Ukrainy – prawa do nauki zgodnie z art. 28 Konwencji o Prawach Dziecka.

Wskutek podjętych działań uczniom-uchodźcom z Ukrainy¹⁴ zapewniono prawo do nauki m.in. poprzez organizację oddziałów przygotowawczych, dodatkową bezpłatną naukę języka polskiego oraz zajęć wyrównawczych. W celu integracji tych uczniów ze środowiskiem szkolnym zapewniono im pomoc ze strony osób władających językiem ukraińskim oraz asystentów międzykulturowych.

Celem objęcia edukacją wszystkich uczniów przybyłych z Ukrainy, również pobierających naukę zdalnie w ukraińskim systemie oświaty, z dniem 1 września 2024 r. wprowadzono wobec nich obowiązek szkolny w polskim systemie oświaty. Działania te spowodowały, że w 2024 r. liczba uczniów z Ukrainy zapisanych do szkół w Polsce wzrosła o 13,4 tys. (9,1%) w stosunku do 2023 r. Oznacza to, że niemal co dziesiąty uczeń przybyły z Ukrainy na terytorium Polski mógł pozostawać poza systemem edukacji. Powiązanie wypłaty świadczenia 800+ z koniecznością spełniania od 1 września 2024 r. obowiązku szkolnego lub nauki przez dzieci przybyłe z Ukrainy, skutkowało spadkiem o 101,6 mln zł (11,5%) wydatków ponoszonych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych¹⁵ na świadczenia wychowawcze.

Minister systematycznie współpracował ze stroną ukraińską na rzecz zapewnienia dzieciom przybyłym z Ukrainy prawa do edukacji. Po wprowadzeniu od 1 września 2024 r. obowiązku szkolnego powołał Zespół do spraw Integracji Edukacyjnej Dzieci będących Obywatelami Ukrainy, który m.in. zainicjował opracowanie rządowego programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z Ukrainy „Przyjazna szkoła” w latach 2025-2027¹⁶. Zapewnił jednostkom samorządu terytorialnego finansowanie edukacji uczniów-uchodźców

¹⁴ Za uczniów-uchodźców z Ukrainy uznano dzieci, którzy spełniają warunki określone w art. 2 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa lub przebywający na terytorium Polski na podstawie innych ustaw i przybyli do Polski po 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi na terenie Ukrainy; dalej: uczniowie-uchodźcy z Ukrainy.

¹⁵ Dalej: ZUS.

¹⁶ Uchwała Nr 60 Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2025 r. w sprawie Rządowego programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży „Przyjazna szkoła” w latach 2025-2027 (M.P. poz. 648).

z Ukrainy poprzez Fundusz Pomocy¹⁷ (utworzony w Banku Gospodarstwa Krajowego). Wydatki z tego Funduszu wyniosły w latach 2022-2025 (do 31 marca) 7 859 519 tys. zł. Jednostki samorządu terytorialnego zapewniły warunki organizacyjne i finansowe do realizacji przez uczniów z Ukrainy prawa do nauki m.in. poprzez zorganizowanie odpowiedniej liczby miejsc w szkołach, organizację oddziałów przygotowawczych i zatrudnienie kadry pedagogicznej. Zapewniono również tym uczniom pomoc socjalną. Kuratorzy oświaty rzetelnie sprawowali nadzór pedagogiczny nad zapewnieniem uczniom-uchodźcom z Ukrainy prawa do nauki i wspomagali szkoły i jednostki samorządu terytorialnego¹⁸ w organizacji kształcenia tych uczniów.

W szkołach zapewniono wystarczającą liczbę miejsc do nauki uczniów-uchodźców z Ukrainy. W dwóch szkołach nieprawidłowo przyjmowano do realizacji arkusze organizacji pracy szkoły, a w czterech szkołach nie przestrzegano trybu kwalifikowana uczniów-uchodźców z Ukrainy do oddziałów szkolnych. Mogło to zakłócić prawidłową organizację nauki tych uczniów. W sześciu z siedmiu szkół stwierdzono nieprawidłowości w organizacji nauki w oddziałach przygotowawczych, a w sześciu szkołach nieprawidłowo realizowano dodatkowe zajęcia z języka polskiego poprzez niezachowanie wymaganego tygodniowego wymiaru tych zajęć.

Za pozytywne należy uznać, że w dziewięciu szkołach (75%) zatrudniano w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 osoby w charakterze pomocy nauczyciela do pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy, a w połowie szkół zatrudniano asystentów międzykulturowych.

¹⁷ Utworzonego na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.

¹⁸ Dalej: jst.

3. SYNTEZA

Warunki organizacyjne	Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania oraz jst i szkoły zapewniły warunki prawne i organizacyjne do realizacji przez dzieci uchodźców z Ukrainy prawa do nauki w Polsce.
Uczniowie z Ukrainy w polskich szkołach	<p>W roku szkolnym 2021/2022¹⁹ w Polsce uczyło²⁰ się 72 957 uczniów z Ukrainy²¹, co stanowiło 1,46% wszystkich uczniów spełniających obowiązek szkolny lub nauki w Polsce. Po wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie liczba uczniów z Ukrainy uczęszczających do szkół w Polsce wzrosła ponad dwukrotnie (152 059 osób²²). W roku szkolnym 2023/2024²³ liczba uczniów-uchodźców z Ukrainy zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego roku szkolnego o 5 282 osoby (3,47%) i wyniosła 146 777 (2,84%) osób. W roku szkolnym 2024/2025, po wprowadzeniu od 1 września 2024 r. obowiązku szkolnego wobec uczniów-uchodźców z Ukrainy, obowiązek szkolny lub obowiązek nauki spełniało – 160 178 uczniów²⁴, co oznacza wzrost ich liczby w stosunku do roku szkolnego 2023/2024 o 13 401 osób (o 9,1%). Można więc założyć, że niemal co dziesiąty uczeń-uchodźca z Ukrainy pozostawał poza systemem edukacji w Polsce do dnia wprowadzenia obowiązku szkolnego, tj. do 1 września 2024 r. W roku szkolnym 2025/2026²⁵ obowiązek szkolny i nauki spełniało 165 815 uczniów-uchodźców z Ukrainy i w stosunku do roku szkolnego 2024/2025 nastąpił wzrost ich liczby o 5 637 osób (3,5%).</p> <p>Według danych pozyskanych z ZUS przeciętna miesięczna liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych 800+ na dzieci z Ukrainy w wieku do 7 do 18 roku życia wyniosła od czerwca do grudnia 2024 r. – 173,9 tys., a od czerwca do grudnia 2025 r. – 139,6 tys. Kwota wypłaconych świadczeń 800+ na rzecz dzieci z Ukrainy wyniosła w ww. okresach odpowiednio: 882,6 mln zł oraz 781 mln zł, co oznacza spadek wydatków na zasiłki 800+ o 101,6 mln zł (11,5%) po wprowadzeniu od 1 września 2024 r. obowiązku szkolnego wobec uczniów z Ukrainy.</p>

¹⁹ Na 30 września 2021 r.

²⁰ Spełniali obowiązek szkolny lub nauki.

²¹ Uczniowie-migranci z Ukrainy - dzieci i młodzież z Ukrainy, które przyjechały do Polski przed wybuchem wojny w Ukrainie 24 lutego 2022 r. Dalej: uczniowie-migranci z Ukrainy.

²² Na 30 września 2022 r.

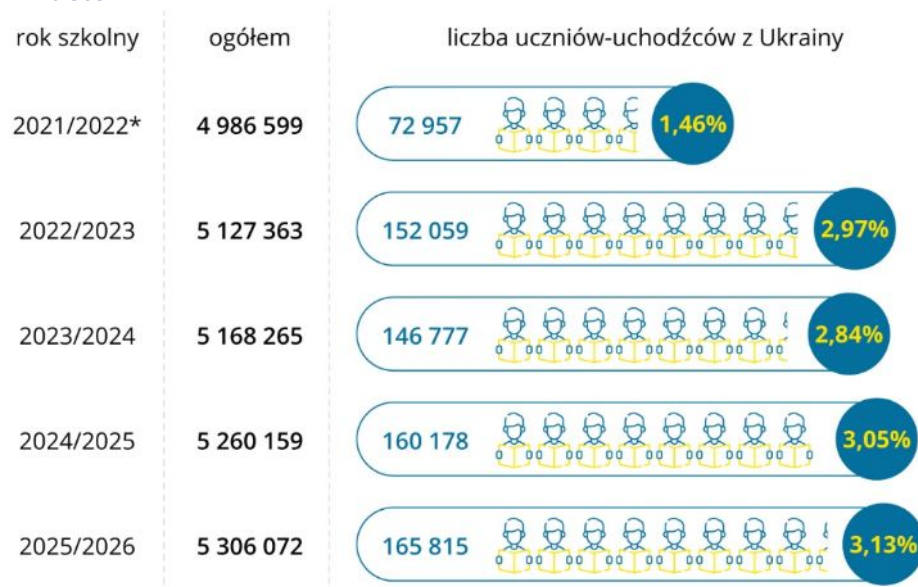
²³ Na 30 września 2023 r.

²⁴ Na 30 września 2024 r.

²⁵ Na 30 września 2025 r.

Infografika nr 2

Uczniowie-uchodźcy z Ukrainy spełniający obowiązek szkolny i obowiązek nauki w latach szkolnych 2021/2022-2025/2026 w stosunku do wszystkich uczniów w Polsce

* uczniowie-migranci z Ukrainy - dzieci i młodzież z Ukrainy, które przyjechały do Polski przed wybuchem wojny w Ukrainie 24 lutego 2022 r.

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej pozyskanych w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

W ponad połowie szkół w Polsce uczyli się uczniowie-uchodźcy z Ukrainy.

Infografika nr 3

Liczba szkół, w których uczniowie-uchodźcy z Ukrainy spełniali obowiązek szkolny i obowiązek nauki

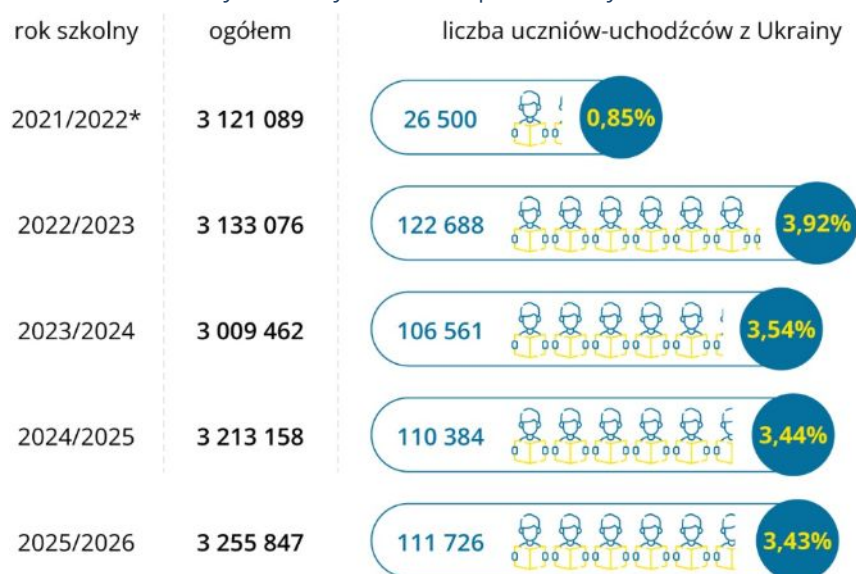
* uczniowie-migranci z Ukrainy - dzieci i młodzież z Ukrainy, które przyjechały do Polski przed wybuchem wojny w Ukrainie 24 lutego 2022 r.

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej pozyskanych w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

W szkołach podstawowych uczniowie z Ukrainy stanowią 3,5% wszystkich uczniów.

Infografika nr 4

Uczniowie-uchodźcy z Ukrainy w szkołach podstawowych

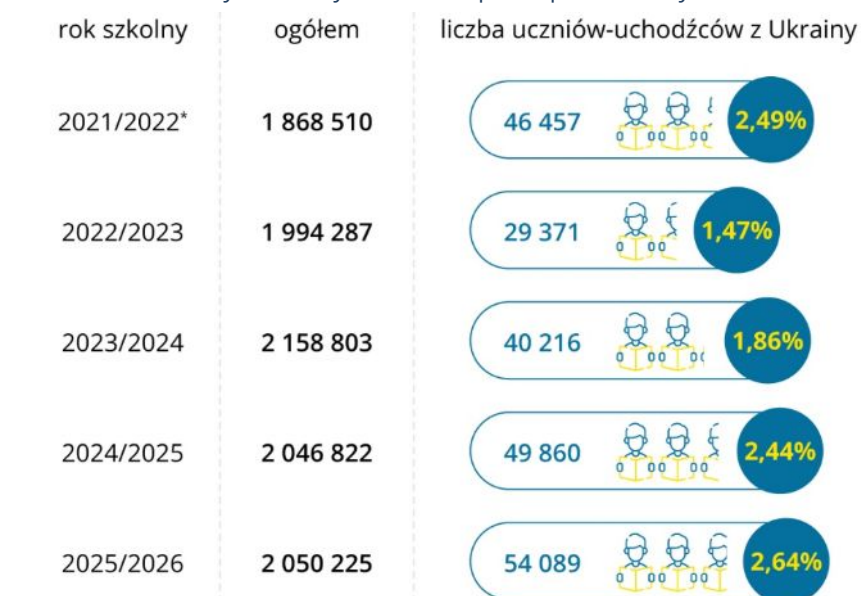
* uczniowie-migranci z Ukrainy - dzieci i młodzież z Ukrainy, które przyjechały do Polski przed wybuchem wojny w Ukrainie 24 lutego 2022 r.

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej pozyskanych w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

W szkołach ponadpodstawowych uczniowie z Ukrainy stanowią ponad 2% wszystkich uczniów.

Infografika nr 5

Uczniowie-uchodźcy z Ukrainy w szkołach ponadpodstawowych

* uczniowie-migranci z Ukrainy - dzieci i młodzież z Ukrainy, które przyjechały do Polski przed wybuchem wojny w Ukrainie 24 lutego 2022 r.

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej pozyskanych w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

**Obowiązek szkolny
uczniów z Ukrainy**

Ministerstwo Edukacji Narodowej w latach szkolnych 2021/2022-2022/2023 nie dysponowało wiedzą o liczbie uczniów-uchodźców z Ukrainy, którzy nie wypełniali obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki w polskim systemie oświaty, a kontynuowali naukę zdalnie (online) w ukraińskim systemie oświaty. Do trzech z pięciu jst w latach szkolnych 2022/2023-2023/2024 złożono przez rodziców lub opiekunów prawnych łącznie 119 oświadczeń o spełnianiu przez ich dziecko obowiązku szkolnego lub nauki w formie zdalnej w ukraińskim systemie oświaty. W latach 2022-2024 (do 1 września) nie była więc znana liczba uczniów z Ukrainy przebywających na terytorium Polski i uczących się zdalnie w szkołach ukraińskich. Istniało więc ryzyko, że znaczna liczba tych uczniów nie uczyła się ani w polskich, ani w ukraińskich szkołach. Po wprowadzeniu od 1 września 2024 r. wobec uczniów-uchodźców z Ukrainy przebywających w Polsce obowiązku szkolnego, nastąpił wzrost ich liczby w polskich szkołach o 13 401 osób, co potwierdza, że istotna liczba tych uczniów mogła pozostawać poza polskim systemem edukacji. [str. 23-24]

**Uczniowie z Ukrainy
w jst**

W pięciu skontrolowanych jst (organach prowadzących szkoły) w latach szkolnych 2022/2023-2024/2025²⁶ uczniowie-uchodźcy z Ukrainy w szkołach podstawowych stanowili odpowiednio: 8,10%, 7,62% i 7,72% wszystkich uczniów w szkołach podstawowych prowadzonych przez jst. Rosła natomiast liczba uczniów z Ukrainy w szkołach ponadpodstawowych i ich udział wynosił: w roku szkolnym 2022/2023 – 1,4% wszystkich uczniów w szkołach ponadpodstawowych, 2023/2024 – 1,8% i 2024/2025 – 2,7%.

We wszystkich jst objętych kontrolą w szkołach zapewniono wystarczającą liczbę miejsc do nauki dzieci przybyłych do Polski po agresji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. W czterech z pięciu skontrolowanych jst w latach 2022-2025 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) nie podejmowano uchwał w sprawie utworzenia innej lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, co świadczy o wystarczającej liczbie miejsc w dotychczas funkcjonujących szkołach do realizacji przez uczniów-uchodźców z Ukrainy prawa do nauki. W przypadku jednej jst podjęto uchwałę (na okres od 1 kwietnia do 31 sierpnia 2022 r.) o innej lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w celu zapewnienia miejsc dla wszystkich uczniów. [str. 24-26]

**Uczniowie z Ukrainy
w szkołach**

W 12 szkołach objętych kontrolą naukę w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 pobierało łącznie 3 424 uczniów-uchodźców z Ukrainy. W stosunku do roku szkolnego 2021/2022 w roku szkolnym 2024/2025 liczba tych uczniów w szkołach objętych kontrolą wzrosła trzykrotnie.

²⁶ Na dzień 30 września 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

W dwóch szkołach (16,7%) nieprawidłowo przyjmowano do realizacji arkusze organizacji pracy szkoły, co mogło zakłócić prawidłową organizację nauki uczniów. [str. 25-26]

Dobre praktyki

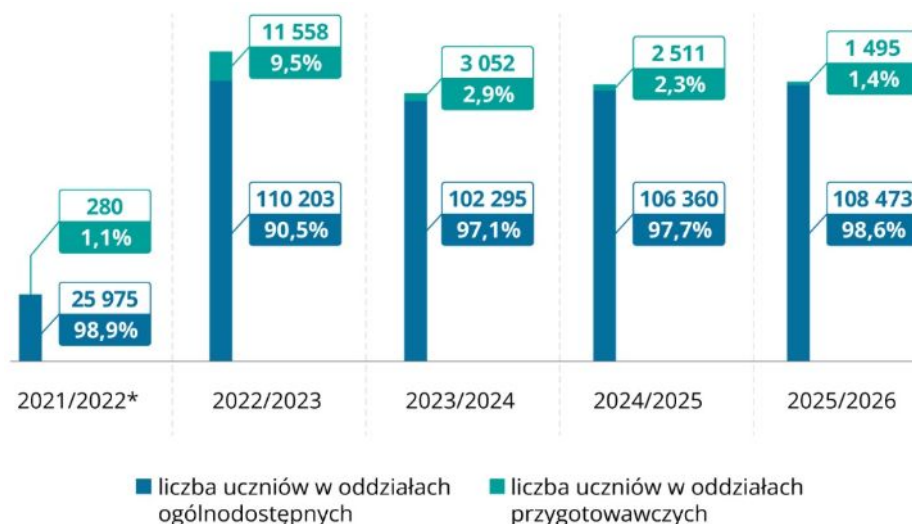
W sześciu (50%) szkołach przyjęto procedury przyjmowania uczniów-cudzoziemców do szkoły, co należy uznać za dobrą praktykę w zakresie zapewnienia również uczniom przybyłym z Ukrainy procesu integracji ze środowiskiem szkolnym. Nie stwierdzono w szkołach objętych kontrolą przypadków odmowy przyjęcia ucznia—uchodźcy z Ukrainy do szkoły. Natomiast w czterech szkołach (33,3%) nie przestrzegano trybu kwalifikowania uczniów-uchodźców z Ukrainy do oddziałów szkolnych. [str. 27-29]

Oddziały przygotowawcze

Zmniejsza się w Polsce udział uczniów z Ukrainy pobierających naukę w oddziałach przygotowawczych.

Infografika nr 6

Uczniowie uchodźcy z Ukrainy w oddziałach szkolnych w szkołach podstawowych

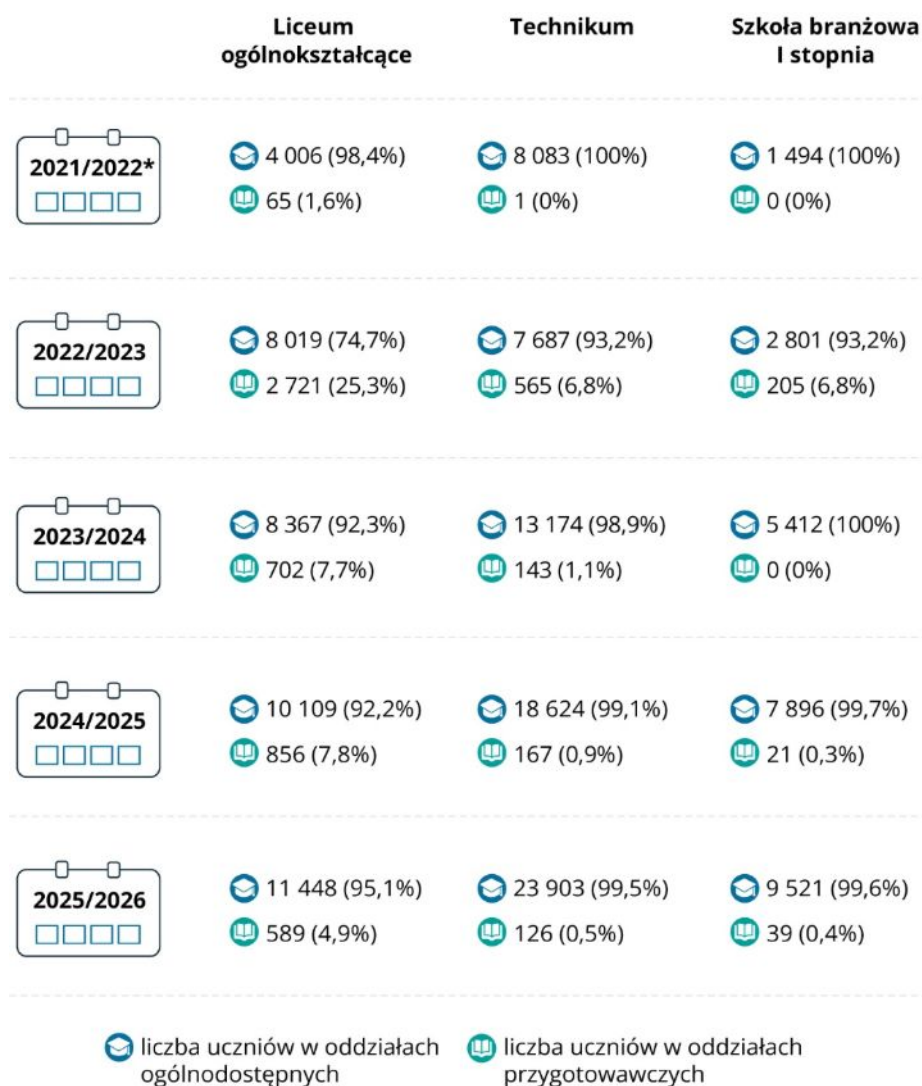

* uczniowie-migranci z Ukrainy - dzieci i młodzież z Ukrainy, które przyjechały do Polski przed wybuchem wojny w Ukrainie 24 lutego 2022 r.

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej pozyskanych w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

Infografika nr 7

Uczniowie-uchodźcy z Ukrainy w oddziałach szkolnych w szkołach ponadpodstawowych

* uczniowie-migranci z Ukrainy - dzieci i młodzież z Ukrainy, które przyjechały do Polski przed wybuchem wojny w Ukrainie 24 lutego 2022 r.

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej pozyskanych w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

We wszystkich jst objętych kontrolą utworzono w szkołach podstawowych oddziały przygotowawcze dla uczniów przybyłych do Polski po wybuchu wojny w Ukrainie. W jednej jst²⁷ nie utworzono oddziałów przygotowawczych dla uczniów szkół ponadpodstawowych.

Spośród 12 szkół objętych kontrolą w pięciu (41,7%) szkołach (dwóch podstawowych i trzech ponadpodstawowych) nie utworzono takich oddziałów, argumentując to brakiem potrzeby utworzenia tych oddziałów (w trzech szkołach) oraz brakiem odpowiednich warunków lokalowych (w dwóch szkołach) do ich funkcjonowania.

²⁷ Miasto Radom.

Spośród siedmiu szkół (w których utworzono oddziały przygotowawcze) w sześciu szkołach (85,7%) stwierdzono nieprawidłowości w organizacji nauki uczniów-uchodźców z Ukrainy, które polegały na:

- niepowołania zespołu kwalifikującego uczniów-uchodźców z Ukrainy do oddziału przygotowawczego lub powołanie tego zespołu w niewłaściwym składzie (w czterech szkołach);
- nieprawidłowej klasyfikacji uczniów – uchodźców z Ukrainy (w dwóch szkołach);
- nieprawidłowym wymiarze zajęć z języka polskiego (w trzech szkołach);
- zaniechaniu dokumentowania pracy zespołu kwalifikacyjnego uczniów do oddziału przygotowawczego (w jednej szkole);
- przekroczeniu dopuszczalnej liczby uczniów w oddziale (w jednej szkole).

[str. 29-33]

Dodatkowe zajęcia z języka polskiego

W latach szkolnych 2022/2023-2024/2025²⁸ liczba uczniów z Ukrainy korzystających w Polsce z dodatkowych zajęć z języka polskiego malała i wynosiła odpowiednio: 97 526, 80 216 i 68 897 uczniów. W szkołach podstawowych liczba uczniów korzystających z tych zajęć zmniejszyła się w roku szkolnym 2024/2025 w stosunku do roku szkolnego 2022/2025 o 29,4% (28 629 uczniów), a w szkołach ponadpodstawowych o 1,9% (231 uczniów). W sześciu (50%) szkołach objętych kontrolą nieprawidłowo realizowano dodatkowe zajęcia z języka polskiego dla uczniów-uchodźców z Ukrainy poprzez niezachowanie wymaganego tygodniowego wymiaru tych zajęć.

[str. 33-35]

Zajęcia wyrównawcze

W zajęciach wyrównawczych w szkołach podstawowych objętych kontrolą wzięło udział 12,5% uczniów-uchodźców z Ukrainy. W jednej szkole stwierdzono nieprawidłowości w organizacji i realizacji zajęć wyrównawczych. W szkołach ponadpodstawowych objętych kontrolą zajęcia wyrównawcze zorganizowano w jednej szkole w roku szkolnym 2021/202 i 2024/2025. W pozostałych szkołach ponadpodstawowych nie organizowano tego typu zajęć.

[str. 36-38]

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna

W szkołach objętych kontrolą zorganizowano wobec uczniów dzieci-uchodźców z Ukrainy pomoc psychologiczno-pedagogiczną, a liczba uczniów obejmowanych tą pomocą rosła. W jednej szkole podstawowej stwierdzono nieprawidłowości w organizacji i realizacji tej pomocy.

[str. 38-39]

Pomocy nauczyciela

Spośród 12 szkół objętych kontrolą w dziewięciu szkołach (75%) zatrudniano w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 osoby w charakterze pomocy nauczyciela do pracy z uczniami-uchodźcami

²⁸ Na dzień 30 września 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

z Ukrainy. W dwóch szkołach nie zatrudniano w ww. latach szkolnych osób w charakterze pomocy nauczyciela, gdyż zatrudniano nauczycieli prowadzących zajęcia w języku ukraińskim. W jednej szkole nie zatrudniano ani pomocy nauczyciela, ani asystentów międzykulturowych.

**Asystent
międzykulturowy**

W sześciu (50%) szkołach objętym kontrolą zatrudniano osoby w charakterze asystenta międzykulturowego. [str. 39-42]

**Doskonalenie
nauczycieli**

Minister Edukacji Narodowej podejmował działania systemowe na rzecz doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących z uczniami - uchodźcami z Ukrainy, poprzez przyjęcie do realizacji w ramach polityki oświatowej w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025, zadań polegających na „doskonaleniu kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym”. Ponadto Ośrodek Rozwoju Edukacji²⁹ w ww. latach szkolnych zorganizował dla nauczycieli 16 szkoleń bezpośrednio dotyczących pracy z uczniem-uchodźcą z Ukrainy.

W dwóch jst objętych kontrolą nieprawidłowo opracowano plany dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, ponieważ nie ujęto w tych planach priorytetowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa.

W połowie z 12 skontrolowanych szkół dyrektorzy nie kierowali do organu prowadzącego wniosków o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie dotyczącym pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy. W dwóch szkołach (16,7%) nie zorganizowano w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli posiedzeń rady pedagogicznej poświęconych problematyce uczniów-uchodźców z Ukrainy, a w pięciu szkołach (41,7,3%) dyrektor nie kierował jako pracodawca nauczycieli na szkolenia poświęcone problematyce nauczania języka polskiego jako obcego i nie organizował dla nauczycieli szkoleń poświęconych tej tematyce. [str. 42-47]

Nadzór pedagogiczny

Minister właściwy do spraw oświaty rzetelnie wykonywał nadzór nad realizacją przez kuratorów oświaty nadzoru pedagogicznego, a kuratorzy oświaty rzetelnie sprawowali nadzór pedagogiczny nad zapewnieniem uczniom-uchodźcom z Ukrainy prawa do nauki. Jednak Informację o wynikach nadzoru pedagogicznego za rok szkolny 2022/2023 opublikowano na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej dopiero w maju 2025 r, co mogło pozbawić dyrektorów szkół rzetelnej informacji o skuteczności sprawowanego przez nich nadzoru pedagogicznego w sprawach dotyczących uczniów cudzoziemców.

²⁹ Ośrodek Rozwoju Edukacji jest publiczną placówką doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym prowadzoną przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Żaden kurator oświaty nie gromadził i nie analizował danych o liczbie uczniów-uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty. Skutkowało to brakiem wiedzy o liczbie uczniów-uchodźców z Ukrainy mieszkających w Polsce i nie realizujących obowiązku szkolnego lub nauki ani w Polsce ani w Ukrainie, a tym samym nie zapewniało im praw do nauki. Dopiero wprowadzenie od 1 września 2024 r. obowiązku szkolnego wobec uczniów z Ukrainy mieszkających w Polsce zapewniło skuteczną realizację ich prawa do nauki. [str. 47-53]

Ewidencja uczniów z Ukrainy

W czterech (66,7%) spośród sześciu szkół podstawowych objętych kontrolą stwierdzono nieprawidłowości w prowadzeniu księgi ewidencji uczniów podlegających obowiązkowi szkolnemu, a w pięciu (41,7%) stwierdzono nieprawidłowości w prowadzeniu szkolnej księgi uczniów. Dyrektorzy szkół kontrolowali realizację obowiązku szkolnego przez uczniów-uchodźców z Ukrainy, jednak w czterech (66,7%) szkołach ponadpodstawowych dyrektorzy nie poinformowali właściwych organów o zmianach w spełnianiu obowiązku nauki przez uczniów-uchodźców z Ukrainy. [str. 53-59]

Wspomaganie działalności szkół

We wszystkich kuratoriach oświaty objętych podejmowano działania wspomagające szkoły w realizacji praw do edukacji uczniów-uchodźców z Ukrainy. Z informacji uzyskanej na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK od wszystkich 16 kuratorów oświaty wynika, że w latach szkolnych 2021/2022 –2024/2025 (do 30 kwietnia) kuratorzy wyrazili zgodę na zatrudnienie w szkołach łącznie 466 osób niebędących nauczycielami do pracy z uczniami uchodźcami z Ukrainy. [str. 59-60]

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Zarówno Ministerstwo Edukacji Narodowej, kuratoria oświaty, jst oraz szkoły współpracowały z organizacjami reprezentującymi Ukraińców w zapewnieniu edukacji uczniów-uchodźców z Ukrainy w Polsce. Efektem tej współpracy jest m.in. przyjęcie do realizacji w Polsce programu integracji uczniów z Ukrainy pn. „Przyjazna szkoła”. [str. 60-67]

Finansowanie edukacji uczniów z Ukrainy

Zapewniono warunki finansowe do realizacji przez uczniów-uchodźców z Ukrainy prawa do nauki w Polsce.

W latach 2022-2024 wydatki z Funduszu Pomocy na edukację, wychowanie i opiekę uczniów z Ukrainy przybyłych do Polski po 24 dniu 2022 r. wzrastały. W 2023 r. w stosunku do 2022 r. wzrosły o 65%, a w 2024 r. wzrosły w stosunku do 2023 r. o 0,6%. W ramach łącznej kwoty - 7 859 519 tys. zł naliczonej i przekazanej do jst w latach 2022-2025 (do 31 marca), uwzględniono wydatki na dodatkowe zadania oświatowe związane z edukacją uczniów przybyłych z Ukrainy.

W latach 2022-2024 wobec uczniów-uchodźców z Ukrainy dostępna była pomoc materialna w formie stypendium szkolnego i zasiłku szkolnego. Zapewniono środki na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych

i materiałów ćwiczeniowych w dla uczniów-uchodźców z Ukrainy uczących się w szkołach podstawowych. Wszystkie jst objęte kontrolą zorganizowały dowożenie uczniów-uchodźców z Ukrainy do szkoły. W przypadku jednej jst nierzetelnie sprawowano nadzór nad prawidłowością wykorzystania przez dyrektorów szkół w 2022 r. środków Funduszu Pomocy przeznaczonych na dowożenie do szkół uczniów-uchodźców z Ukrainy.

[str. 67-73]

4. WNIOSKI

**Minister Edukacji
Narodowej**

Najwyższa Izba Kontroli wnosi o prowadzenie w ramach kierunków realizacji polityki oświatowej państwa monitoringu realizacji przez uczniów-uchodźców z Ukrainy obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, a także ich potrzeb edukacyjnych w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz nauczania języka polskiego.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że dynamiczny wzrost liczby uczniów z Ukrainy w polskich szkołach wymaga zarówno od jst jak i od dyrektorów szkół wspomaganie nauczycieli w ich doskonaleniu zawodowym w pracy z uczniami cudzoziemcami. W związku z powyższym Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

Jst/dyrektorzy szkół

1. Wspomaganie nauczycieli poprzez organizację porad i szkoleń wewnątrzszkolnych poświęconych problematyce uczniów cudzoziemców.
2. Kierowanie nauczycieli na szkolenia w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. ORGANIZACJA NAUCZANIA UCZNIÓW-UCHODźCÓW Z UKRAINY

<p>Wzrasta liczba uczniów z Ukrainy w Polsce</p>	<p>Zapewniono warunki prawne i organizacyjne do realizacji przez dzieci-uchodźców z Ukrainy prawa do nauki w Polsce.</p> <p>Według danych SIO w roku szkolnym 2021/2022³⁰ obowiązek szkolny w szkołach podstawowych lub obowiązek nauki w szkołach średnich³¹ spełniało w Polsce 72 957 uczniów z Ukrainy, co stanowiło 1,46% wszystkich uczniów w Polsce. W roku szkolnym 2022/2023³² obowiązek szkolny lub nauki spełniało w Polsce 152 059 uczniów-uchodźców z Ukrainy, co stanowiło 2,97% wszystkich uczniów w Polsce spełniających obowiązek szkolny lub nauki. W stosunku do roku szkolnego 2021/2022 nastąpił ponad dwukrotny wzrost liczby uczniów-uchodźców z Ukrainy w polskich szkołach. W roku szkolnym 2023/2024³³ obowiązek szkolny lub nauki spełniało 146 777 uczniów-uchodźców z Ukrainy i w stosunku do roku szkolnego 2022/2023 nastąpił spadek ich liczby o 5 282 osób (3,5%). W roku szkolnym 2024/2025³⁴ obowiązek szkolny lub nauki spełniało w Polsce 160 178 uczniów-uchodźców z Ukrainy i w stosunku do poprzedniego roku szkolnego nastąpił wzrost ich liczby o 13 401 osób (9,1%). Można więc założyć, że spełniło się ryzyko, iż liczna grupa uczniów-uchodźców z Ukrainy pozostawała poza systemem edukacji w Polsce do dnia wprowadzenia obowiązku szkolnego, tj. do 1 września 2024 r. W roku szkolnym 2025/2026 (na 30 września 2025 r.)³⁵ obowiązek szkolny lub nauki spełniało w Polsce 165 815 uczniów-uchodźców z Ukrainy i w stosunku do roku szkolnego 2024/2025 nastąpił wzrost ich liczby o 5 637 osób (3,5%).</p>
<p>W ponad połowie szkół uczą się uchodźcy z Ukrainy</p>	<p>W roku szkolnym 2021/2022 uczniowie z Ukrainy uczyli się w 8 194 szkołach w Polsce (35,7% wszystkich szkół w Polsce, w których spełniano</p>

³⁰ Na 30 września 2021 r.

³¹ Zgodnie z art. 35 ustawy – Prawo oświatowe nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18. roku życia. Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia. Obowiązek szkolny spełnia się przez uczęszczanie do szkoły podstawowej publicznej albo niepublicznej (art. 36 ust. 8 ustawy - Prawo oświatowe). Po ukończeniu szkoły podstawowej obowiązek nauki spełnia się poprzez: uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadpodstawowej; realizowanie przygotowania zawodowego u pracodawcy (art. 36 ust. 9 ustawy -Prawo oświatowe).

³² Na dzień 30 września 2022 r.

³³ Na dzień 30 września 2023 r.

³⁴ Na dzień 30 września 2024 r.

³⁵ Dane uzyskane Ministerstwa Edukacji Narodowej po zakończeniu czynności kontrolnych w tej jednostce.

był obowiązek szkolny i nauki). W kolejnych latach szkolnych liczba szkół z uczniami z Ukrainy rosła: w 2022/2023 – 12 303 (53,8%), w 2023/2024 – 12 508 (54,8%), w roku szkolnym 2024/2025 – 12 866 (56,5%), a w roku szkolnym 2025/2026 (na 30 września 2025 r. – 13 162 (57,8%).

Obowiązek szkolny

W roku szkolnym 2021/2022 obowiązek szkolny w polskim systemie oświaty spełniało łącznie 26 500 uczniów-migrantów z Ukrainy, co stanowiło 0,85% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w Polsce. W tym roku szkolnym - 26 255 osób stanowili uczniowie-migranci z Ukrainy w szkołach dla dzieci i młodzieży (99,08% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek).

W roku szkolnym 2022/2023 obowiązek szkolny w szkołach podstawowych spełniało 122 688 uczniów-uchodźców z Ukrainy, co stanowiło 3,92% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w Polsce. W stosunku do roku szkolnego 2021/2022 nastąpił wzrost liczby uczniów z Ukrainy o 96 188 osób, tj. o 363%.

W roku szkolnym 2023/2024 obowiązek szkolny spełniało 106 561 uczniów-uchodźców z Ukrainy, co stanowiło 3,5% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w Polsce. W stosunku do roku szkolnego 2022/2023 nastąpił spadek liczby uczniów-uchodźców z Ukrainy o 16 127 osób (13,1%).

W roku szkolnym 2024/2025 obowiązek szkolny spełniało 110 318 uczniów-uchodźców z Ukrainy, co stanowiło 3,4% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w Polsce. W stosunku do roku szkolnego 2023/2024 nastąpił wzrost liczby uczniów-uchodźców z Ukrainy o 3 757 osób (3,5%).

Według danych Ministerstwa Edukacji Narodowej na dzień 30 września 2025 r. obowiązek szkolny w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2025/2026 spełniało 111 726 uczniów-uchodźców z Ukrainy i w stosunku do roku szkolnego 2024/2025 (na dzień 30 września 2024 r.) nastąpił wzrost ich liczby o 1 408 osób (1,3%).

Obowiązek nauki

W roku szkolnym 2021/2022 obowiązek nauki spełniało w szkołach średnich w Polsce łącznie 46 457 uczniów-migrantów z Ukrainy, co stanowiło 2,5% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w Polsce.

W roku szkolnym 2022/2023 w szkołach średnich obowiązek nauki spełniało łącznie 29 371 uczniów-uchodźców z Ukrainy, co stanowiło 1,5% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w Polsce. W stosunku do roku szkolnego 2021/2022 nastąpił spadek liczby tych uczniów o 17 086 osób, tj. 36,8%.

W roku szkolnym 2023/2024 obowiązek nauki spełniało łącznie 40 216 uczniów-uchodźców z Ukrainy, co stanowiło 1,9% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w Polsce. W stosunku do roku szkolnego 2022/2023 nastąpił wzrost liczby tych uczniów o 10 845 osób, tj. 36,9%.

W roku szkolnym 2024/2025 obowiązek nauki spełniało łącznie 49 860 uczniów-uchodźców z Ukrainy, co stanowiło 2,4% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w Polsce. W stosunku do roku szkolnego 2023/2024 nastąpił wzrost liczby uczniów-uchodźców z Ukrainy o 9 644 osób, tj. 24,0%.

Według danych Ministerstwa Edukacji Narodowej na dzień 30 września 2025 r. obowiązek nauki w szkołach średnich w roku szkolnym 2025/2026 spełniało łącznie 54 089 uczniów-uchodźców z Ukrainy i w stosunku do roku szkolnego 2024/2025 nastąpił wzrost ich liczby o 4 229 osób (8,5%).

Według danych z ZUS (pozyskanych przez NIK na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK) przeciętna miesięczna liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych 800+ dla wnioskodawców ze statusem UKR (uchodźcy, którzy przybyli na terytorium Polski z Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa) wyniosła: od czerwca do grudnia 2024 r. – 246,2 tys.; w okresie od czerwca do grudnia 2025 r. – 199,8 tys. Kwota wypłaconych świadczeń dla ww. wnioskodawców wyniosła: w okresie od czerwca do grudnia 2024 r. – 1 249,1 mln zł; w okresie od czerwca do grudnia 2025 r. – 1 109 mln zł.

Przeciętna miesięczna liczba świadczeń 800+ na dzieci z Ukrainy w wieku od 7 do 18 roku życia (o statusie UKR) wyniosła: od czerwca do grudnia 2024 r. – 173,9 tys.; w okresie od czerwca do grudnia 2025 r. – 139,6 tys. Kwota wypłaconych świadczeń 800+ na dzieci z Ukrainy w wieku od 7 do 18 roku życia wyniosła: w okresie od czerwca do grudnia 2024 r. – 882,6 mln zł; w okresie od czerwca do grudnia 2025 r. – 781 mln zł.

Nauka zdalna uczniów z Ukrainy

Uczniowie – uchodźcy z Ukrainy pobierający naukę w ukraińskim systemie oświaty (on-line) zostali zwolnieni z realizacji w Polsce w latach szkolnych 2021/2022-2023/2024 obowiązku szkolnego i nauki pod warunkiem, że rodzic lub osoba sprawująca opiekę nad dzieckiem lub uczniem składa do gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu dziecka lub ucznia oświadczenie o kontynuacji przez dziecko lub ucznia kształcenia w ukraińskim systemie oświaty.

Ministerstwo Edukacji Narodowej w latach szkolnych 2021/2022-2022/2023 nie dysponowało wiedzą o liczbie uczniów-uchodźców z Ukrainy, którzy nie wypełniali obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki w polskim systemie oświaty, a kontynuowali naukę zdalnie (on-line)

w ukraińskim systemie oświaty³⁶. Z dniem 1 września 2024 r. Minister Edukacji wprowadził uregulowania prawne, w wyniku których uczniowie-uchodźcy z Ukrainy zwolnieni dotychczas z realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki z uwagi na realizację tych obowiązków w formie zdalnej zostali objęci obowiązkiem szkolnym w Polsce³⁷.

Wyniki kontroli w pięciu skontrolowanych jst³⁸ wskazują, że w trzech jst zostały złożone oświadczenia o kontynuacji kształcenia w ukraińskim systemie oświaty. Natomiast w przypadku dwóch jst nie zarejestrowano żadnego oświadczenia o realizacji przez ucznia-uchodźcę z Ukrainy nauki w formie zdalnej. Do trzech jst w latach szkolnych 2022/2023-2023/2024 złożono stosowne oświadczenie dotyczące łącznie 119 uczniów-uchodźców z Ukrainy (87 o spełnianiu obowiązku szkolnego i 32 o spełnianiu obowiązku nauki).

Przykład

Do **Urzędu Miasta Opola** w latach szkolnych 2021/2022-2023/2024 złożono oświadczenia w przypadku 83 uczniów-uchodźców z Ukrainy (58 podlegających obowiązkowi szkolnemu i 25 podlegających obowiązkowi nauki). Do **Urzędu Miasta Radomia** nie wpłynęły w latach szkolnych 2021/2022-2023/2024 żadne oświadczenia w tym zakresie. Do **Urzędu Miasta Rzeszowa** nie wpłynęły oświadczenia rodziców lub osób sprawujących opiekę nad uczniem o kontynuacji kształcenia w ukraińskim systemie oświaty.

Organizacja nauki uczniów przez jst

W pięciu skontrolowanych jst w latach szkolnych 2022/2023-2024/2025³⁹ spełniało obowiązek szkolny i nauki łącznie 25 718 uczniów-uchodźców z Ukrainy, w tym: - 20 928 obowiązek szkolny (81,4%) i 4 790 obowiązek

³⁶ Rozwiązania obowiązujące w latach szkolnych 2021/2022-2023/2024 dotyczące ewidencji uczniów realizujących naukę w formie zdalnej nie pozwalały na uzyskanie informacji dotyczących skali takiego sposobu spełniania obowiązku szkolnego lub nauki, a tym samym nie pozwalały na podjęcie skutecznych działań w celu obejmowania wszystkich uczniów-uchodźców z Ukrainy tym obowiązkiem.

³⁷ W latach szkolnych 2021/2022-2023/2024, zgodnie z § 15 rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia dzieci i młodzieży z Ukrainy, dzieci i uczniowie będący obywatelami Ukrainy, którzy pobierali naukę w przedszkolu lub szkole funkcjonujących w ukraińskim systemie oświaty z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, nie podlegali obowiązkowemu rocznemu przygotowaniu przedszkolnemu, obowiązkowi szkolnemu albo obowiązkowi nauki. Od 1 września 2024 r. (z początkiem roku szkolnego 2024/2024) zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 sierpnia 2024 r. zmieniającym rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia dzieci i młodzieży z Ukrainy (Dz. U. poz. 1302), uczniowie będący obywatelami Ukrainy, którzy w roku szkolnym 2024/2025 pobierają naukę w ostatniej klasie szkoły funkcjonującej w ukraińskim systemie oświaty z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, której ukończenie umożliwia przystąpienie do ukraińskiego egzaminu maturalnego, i zamierzają przystąpić do ukraińskiego egzaminu maturalnego w 2025 r., nie podlegają obowiązkowi nauki.

³⁸ Urząd Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy, Urząd Miasta Opola, Urząd Miasta Poznania, Urząd Miasta Rzeszowa, Urząd Miejski w Radomiu.

³⁹ Na dzień 30 września 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

nauki (18,6%). Liczba uczniów spełniających obowiązek szkolny pozostawała na zbliżonym poziomie i wynosiła w: 2022 r. - 7 209 uczniów, 2023 r. - 6 627 uczniów i 2024 r. - 7 092 uczniów i stanowili oni odpowiednio: 8,10%, 7,62% i 7,72% wszystkich uczniów spełniających obowiązek szkolny w szkołach prowadzonych przez jst.

Przykład

Spośród skontrolowanych jst najwięcej uczniów-uchodźców z Ukrainy spełniało obowiązek szkolny na terenie miasta Poznania - 11 810 (4 136 - w 2022 r., 3 686 - w 2023 r. i 3 988 - w 2024 r.). Uczniowie ci stanowili 10,6% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek na terenie tego miasta. Najmniej uczniów-uchodźców z Ukrainy uczyło się na terenie miasta Radomia (1 424, co stanowiło 3,1% wszystkich uczniów).

W roku szkolnym 2024/2025 niemal wszyscy uczniowie-uchodźcy z Ukrainy (99%) uczęszczali do szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży. Do szkół podstawowych ogólnokształcących artystycznych (realizujących program szkoły podstawowej) uczęszczało 0,2% tych uczniów a do szkół podstawowych specjalnych - 0,8% tych uczniów.

Obowiązek nauki spełniało na terenie pięciu skontrolowanych jst łącznie 4 790 uczniów-uchodźców z Ukrainy, co stanowiło 1,95% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek na terenie jst. Liczba tych uczniów w kontrolowanym okresie rosła: w roku szkolnym 2022/2023 - 1 089 (1,4% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek), 2023/2024 - 1 541 (1,8%) i 2024/2025 - 2 160 (2,7%).

Przykład

Najwięcej uczniów-uchodźców z Ukrainy spełniało obowiązek nauki na terenie **miasta Poznania** - 2 351 (466 - w roku szkolnym 2022/2023, 756 - 2023/20254 oraz 1 129 -2024/2025). Uczniowie ci stanowili 7,3% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w szkołach na terenie tego miasta. Najmniej uczniów-uchodźców z Ukrainy w latach szkolnych 2022/2023-2024/2025 uczyło się w szkołach na terenie **miasta Radomia** (ogółem - 397 uczniów, co stanowiło 0,9% wszystkich uczniów).

Jst zapewniły wystarczającą liczbę miejsc w szkołach

W jednej z pięciu ze skontrolowanych jst podjęto uchwałę w sprawie utworzenia innej lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych⁴⁰. W pozostałych czterech jst nie

⁴⁰ Zgodnie z art. 51 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, w celu zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy, mogą być tworzone inne lokalizacje prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych podporządkowane organizacyjnie szkołom lub przedszkolom.

**W szkołach trzykrotnie
wzrosła liczba uczniów
z Ukrainy**

podejmowano uchwał w tej sprawie, co świadczy o wystarczającej liczbie miejsc do realizacji przez uczniów-uchodźców z Ukrainy prawa do nauki. Żadna ze skontrolowanych jst nie zawierała porozumień z innymi podmiotami w sprawie utworzenia innych lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych⁴¹.

W 12 szkołach objętych kontrolą w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 naukę pobierało łącznie 3 424 uczniów-uchodźców z Ukrainy: w roku szkolnym 2021/2022 – 427, 2022/2023 – 778, 2023/2024 – 969 i 2024/2025⁴² - 1 250. W stosunku do roku szkolnego 2021/2022 w roku szkolnym 2024/2025 liczba tych uczniów wzrosła trzykrotnie. W roku szkolnym 2021/2022 uczniowie-uchodźcy z Ukrainy stanowili 5,9% wszystkich uczniów (7 230) pobierających naukę w skontrolowanych szkołach, a w roku szkolnym 2024/2025 - 16,5% wszystkich uczniów (7 583). Obowiązek szkolny spełniało łącznie 2 068 uczniów-uchodźców z Ukrainy, a obowiązek nauki 1 356 uczniów.

W sześciu szkołach podstawowych objętych kontrolą⁴³ obowiązek szkolny spełniało łącznie 2 068 uczniów-uchodźców z Ukrainy i stanowili oni 16,6% wszystkich uczniów skontrolowanych szkół podstawowych. W roku szkolnym 2021/2022 uczniowie z Ukrainy (342) stanowili 10,5% wszystkich uczniów pobierających naukę, a w roku szkolnym 2024/2025 – 20,4% (638), co oznacza ich dwukrotny wzrost w stosunku do roku szkolnego 2021/2022.

W sześciu szkołach ponadpodstawowych objętych kontrolą⁴⁴ obowiązek nauki spełniało łącznie 1 356 uczniów-uchodźców z Ukrainy. Uczniowie ci stanowili 7,8% wszystkich uczniów spełniających ten obowiązek w skontrolowanych szkołach ponadpodstawowych, w tym: w roku szkolnym 2021/2022 - 2,1% (85), w roku szkolnym 2022/2023 – 5,2% (221), w roku szkolnym 2023/2024 – 9,4% (438), oraz w roku szkolnym 2024/2025 – 13,7% (612).

⁴¹ Zgodnie z art. 51 ust. 6 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, osoba prawna inna niż jst lub osoba fizyczna prowadząca publiczne lub niepubliczne przedszkole lub publiczną lub niepubliczną szkołę może utworzyć inną lokalizację prowadzenia zajęć podporządkowaną organizacyjnie odpowiednio temu przedszkolu lub tej szkole po zawarciu porozumienia z jst będącą odpowiednio dla tego przedszkola lub dla tej szkoły organem rejestrującym.

⁴² W roku szkolnym 2024/2025 na dzień zakończenia czynności kontrolnych w szkole.

⁴³ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 21 w Opolu, Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu, Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Rzeszowie, Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu, Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu.

⁴⁴ XXIII Liceum Ogólnokształcące w Warszawie, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu, Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu, Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie, IX Liceum Ogólnokształcące w Rzeszowie, Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu.

**W szkołach
nieprawidłowo
przyjmowano arkusze
organizacji pracy**

W dwóch⁴⁵ (16,7%) szkołach nieprawidłowo przyjmowano do realizacji arkusze organizacji pracy szkoły, co mogło zakłócić organizację nauki uczniów, w tym uczniów przybyłych z Ukrainy.

Przykład

Dyrektor **Szkoły Podstawowej nr 60 w Warszawie** przedkładał organowi prowadzącemu szkołę zmiany do zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły (w latach szkolnych 2022/2023 i 2024/2025) bez uzyskania opinii zakładowych organizacji związkowych. W roku szkolnym 2023/2024 w przypadku sześciu z dziewięciu aneksów do arkusza organizacji szkoły oraz w przypadku pięciu z sześciu aneksów w roku szkolnym 2024/2025, przekazano arkusze do zatwierdzenia organowi prowadzącemu z opóźnieniem, tj. po wprowadzeniu zmian w organizacji nauczania.

W **XVIII Liceum Ogólnokształcącym w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu** arkusz organizacji pracy szkoły na rok szkolny 2022/2023 opracowano dopiero 27 kwietnia 2022 r. (zamiast 21 kwietnia 2022 r.), a przekazano organowi prowadzącemu dopiero 30 maja 2022 r.

**Procedury
przyjmowania
cudzoziemców**

W połowie szkół⁴⁶ przyjęto procedury przyjmowania uczniów-cudzoziemców do szkoły.

Przykład

W **XVIII Liceum Ogólnokształcącym w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu**, od roku szkolnego 2022/2023 obowiązuje „Regulamin przyjmowania uczniów z Ukrainy do Zespołu Szkół Geodezyjno-Drogowych”. Regulamin określa m.in.: zasady przyjęć ww. uczniów oraz organizację nauki.

Od 10 października 2022 r. w **Szkole Podstawowej nr 34 w Radomiu** obowiązują „Zasady włączania uczniów-dzieci uchodźców w życie szkoły”. W ww. dokumencie ustalono m.in., że: przyjęcie każdego ucznia przybywającego z zagranicy poprzedza rozmowa dyrektora szkoły z rodzicami/opiekunami; uczniów ukraińskich należy przydzielać do klas, w których już uczą się inni Ukraińcy w celu łatwiejszego ich funkcjonowania; nauczyciele uczący uczniów-uchodźców odbywają dodatkowe szkolenia związane z tematyką

⁴⁵ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu.

⁴⁶ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu, Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu, Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu, Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu.

pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym; uczniowie ukraińscy w miarę potrzeby uczestniczą w dodatkowych lekcjach języka polskiego, zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych, zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych oraz są konsultowani ze szkolnym psychologiem i pedagogiem.

Przyjęto do szkoły wszystkich chętnych uczniów z Ukrainy

Analiza dokumentacji szkolnej dotyczącej przyjmowania uczniów-uchodźców z Ukrainy do szkół w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 wykazała, żadnemu uczniowi z Ukrainy ubiegającemu się o przyjęcie do szkoły nie odmówiono tego przyjęcia.

Nie przestrzegano trybu kwalifikowania uczniów

Analiza losowo wybranej dokumentacji dotyczącej uczniów-uchodźców z Ukrainy, którzy podjęli naukę w roku szkolnym 2024/2025 wykazała, że w czterech szkołach⁴⁷ nie przestrzegano trybu kwalifikowania tych uczniów do oddziałów szkolnych.

Przykład

W Szkole Podstawowej nr 2 we Wrocławiu: 1) dyrektor szkoły nie powołał na rok szkolny 2023/2024 zespołu kwalifikującego uczniów do oddziałów przygotowawczych, pomimo że w tym okresie utworzono trzy oddziały przygotowawcze, wpłynęły 83 podania o przyjęcie do tych oddziałów i wszyscy uczniowie zostali przyjęci do szkoły. Obowiązek powołania zespołu kwalifikującego uczniów do oddziałów przygotowawczych wynikał z § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskim; 2) w składzie powołanej zarządzeniem dyrektora szkoły nr 4/2022 z 16 lutego 2022 r. komisji rekrutacyjnej do oddziałów przygotowawczych dla obcokrajowców w roku szkolnym 2022/2023, znalazło się trzech nauczycieli, brak było jednak pedagoga lub psychologa szkolnego; 3) dyrektor szkoły nie ustanowił zespołu kwalifikującego uczniów do oddziałów przygotowawczych na część roku szkolnego 2022/2023 i 2024/2025 (odpowiednio od 1 września 2022 r. oraz od 27 czerwca 2024 r. do końca każdego z wymienionych lat szkolnych).

W XVIII Liceum Ogólnokształcącym w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu nie udokumentowano przebiegu i wyniku rozmów kwalifikacyjnych przeprowadzonych z uczniami uchodźcami z Ukrainy, co wobec faktu, że wyniki tych rozmów były istotne dla

⁴⁷ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu, Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Rzeszowie, Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu.

zakwalifikowania ucznia do odpowiedniego oddziału, klasy, na odpowiedni semestr lub rok kształcenia, było działaniem nierzetelnym.

**Oddziały
przygotowawcze
w Polsce**

5.1.1. ODDZIAŁY PRZYGOTOWAWCZE

Uczniowie-uchodźcy z Ukrainy w szkołach podstawowych w zdecydowanej większości pobierali naukę w oddziałach ogólnodostępnych (w roku szkolnym 2022/2023 – 90,5%, 2023/2024 – 97,1%, w roku 2024/2025 – 97,7% i 98,6% w roku szkolnym 2025/2026). Zmniejsza się liczba uczniów-uchodźców z Ukrainy pobierających naukę w oddziałach przygotowawczych (9,5% w roku szkolnym 2022/2023 i 1,4% w roku szkolnym 2025/2026).

Również uczniowie-uchodźcy z Ukrainy w szkołach ponadpodstawowych w większości pobierali naukę w oddziałach ogólnodostępnych. W liceach ogólnokształcących wzrastał odsetek uczniów w oddziałach ogólnodostępnych (74,7% w roku szkolnym 2022/2023 do 95,1% w roku szkolnym 2025/2026). W technikumach niemal wszyscy uczniowie pobierali naukę w oddziałach ogólnodostępnych (93,2% w roku szkolnym 2022/2023 i 99,5% w roku szkolnym 2025/2026). Niemal wszyscy uczniowie szkół branżowych I stopnia pobierali naukę w oddziałach ogólnodostępnych (93,2% w roku szkolnym 2022/2023 i 99,6% w roku szkolnym 2025/2026).

We wszystkich jst objętych kontrolą utworzono w szkołach podstawowych oddziały przygotowawcze dla uczniów przybyłych do Polski po wybuchu wojny w Ukrainie. W roku szkolnym 2022/2023⁴⁸ w szkołach podstawowych funkcjonowało łącznie 49 oddziałów przygotowawczych, a w latach szkolnych 2023/2024-2024/2025⁴⁹ ich liczba zmniejszyła się do odpowiednio: 40 i 38 tych oddziałów. Uczniowie-uchodźcy z Ukrainy w oddziałach przygotowawczych w tego typu w szkołach stanowili w latach szkolnych 2022/2023-2024/2025 odpowiednio: 13,2%, 8,3% i 5,8% wszystkich uczniów-uchodźców z Ukrainy.

Przykład

W latach szkolnych 2022/2023-2023/2024 liczba oddziałów przygotowawczych w szkołach prowadzonych przez **miasto Opole**, w których obowiązek szkolny spełniali uczniowie-uchodźcy z Ukrainy wynosiła odpowiednio: pięć (dla 68 uczniów) i dwa (dla 24 uczniów). W latach szkolnych 2021/2022 i 2024/2025 (na dzień 30 września 2021 r. i 2024 r.) nie utworzono takich oddziałów.

⁴⁸ Na 30 września 2022 r.

⁴⁹ Na 30 września 2023 r. i 2024 r.

Miasto Poznań zorganizowało w prowadzonych przez siebie szkołach oddziały przygotowawcze. Na 30 września 2022 r., w 29 oddziałach przygotowawczych obowiązków szkolny realizowało 535 uczniów-uchodźców z Ukrainy (13,1% wszystkich tych uczniów); na dzień 30 września 2023 r. – w 33 oddziałach przygotowawczych - 444 (12,2%), a na dzień 30 września 2024 r. w 33 oddziałach przygotowawczych - 338 takich uczniów (8,6%).

W szkołach ponadpodstawowych liczba oddziałów przygotowawczych w latach szkolnych 2022/2023-2024/2025 wynosiła odpowiednio: 11, trzy i cztery. Uczniowie – uchodźcy Ukrainy stanowili w ww. latach szkolnych odpowiednio: 16,8%, 1,7% i 4,1% wszystkich uczniów-uchodźców z Ukrainy w szkołach ponadpodstawowych, dla których organem prowadzącym były jst objęte kontrolą. Na terenie jednej jst⁵⁰ nie utworzono oddziałów przygotowawczych w szkołach ponadpodstawowych, dla których była ona organem prowadzącym.

Oddziały przygotowawcze w szkołach

W pięciu⁵¹ szkołach (41,7%) objętych kontrolą nie zorganizowano w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 oddziałów przygotowawczych dla uczniów-uchodźców z Ukrainy, argumentując to brakiem potrzeby utworzenia tych oddziałów (w trzech szkołach) oraz brakiem odpowiednich warunków lokalowych do ich funkcjonowania (w dwóch szkołach).

Przykład

W **Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu** liczba uczniów z doświadczeniem migracyjnym w latach 2021-2024 była niewielka. Uczniowie ci asymilowali się w grupie rówieśniczej i szybko osiągnęli postępy edukacyjne, także jeśli chodzi o znajomość języka polskiego. Nie zaistniała więc potrzeba organizacji takiego oddziału. W **Szkole Podstawowej nr 21 w Opolu** warunki organizacji pracy szkoły uniemożliwiały utworzenie dodatkowych oddziałów.

W czterech szkołach podstawowych w roku szkolnym 2021/2022 zorganizowano łącznie 14 oddziałów przygotowawczych, do których zapisano w tym roku szkolnym łącznie 69 uczniów-uchodźców z Ukrainy i stanowili oni 20,2% wszystkich uczniów-uchodźców z Ukrainy zapisany do szkół, w których zorganizowano oddziały przygotowawcze. W roku szkolnym 2022/2023 funkcjonowało łącznie 18 oddziałów przygotowawczych, w których uczyło się 325 uczniów-uchodźców

⁵⁰ Miasto Radom.

⁵¹ Szkoła Podstawowa nr 21 w Opolu, Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu, Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie, IX Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami w Rzeszowie, Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu.

z Ukrainy (58,35%), w roku szkolnym 2023/2024 – 14 oddziałów, w których uczyło się 192 ww. uczniów (36,2%) oraz w roku szkolnym 2024/2025 – 16 oddziałów, w których uczyło się 238 uczniów-uchodźców z Ukrainy (37,3%).

W szkołach ponadpodstawowych w roku szkolnym 2021/2022 zorganizowano łącznie 12 oddziałów przygotowawczych (61 uczniów-uchodźców z Ukrainy), w roku szkolnym 2022/2023 – siedem oddziałów (133 uczniów), w roku szkolnym 2023/2024 – pięć (119 uczniów) oraz w roku szkolnym 2024/025 – siedem oddziałów (160 uczniów). Stanowili oni odpowiednio: 71,8%, 60,2%, 27,2% oraz 26,1% wszystkich uczniów-uchodźców z Ukrainy zapisanych do szkół, w których zorganizowano oddziały przygotowawcze.

**Nieprawidłowo
realizowano naukę
w oddziałach**

Spośród siedmiu szkół, w których w kontrolowanym okresie utworzono oddziały przygotowawcze - w sześciu⁵² (85,7%) szkołach stwierdzono nieprawidłowości w organizacji i przebiegu nauki uczniów-uchodźców z Ukrainy w ww. oddziałach. Nieprawidłowości polegały na:

- 1) braku powołania zespołu kwalifikującego uczniów-uchodźców z Ukrainy do oddziału przygotowawczego lub powołanie tego zespołu w niewłaściwym składzie (w czterech szkołach⁵³);

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 Rzeszowie** zespół kwalifikacyjny do oddziału przygotowawczego powołano dopiero 5 czerwca 2025 r.

- 2) nieprawidłowej klasyfikacji uczniów – uchodźców z Ukrainy (w dwóch szkołach);

Przykład

W **XVIII Liceum Ogólnokształcącym w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu** w roku szkolnym 2024/2025, w ramach klasyfikacji śródrocznej, mimo braku przesłanek, o których mowa w art. 44k ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, nie sklasyfikowano z jednego przedmiotu ucznia-uchodźcy z Ukrainy uczęszczającego do oddziału przygotowawczego. Miało to miejsce w sytuacji, gdy nieobecności na tych zajęciach w okresie klasyfikacji

⁵² Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu, Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Rzeszowie, Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu, Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu.

⁵³ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Rzeszowie, Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu.

stanowiły 14,29% obowiązkowych zajęć, przy czym wszystkie nieobecności były usprawiedliwione.

W **Szkole Podstawowej nr 2 we Wrocławiu** z uwagi na niewystarczającą znajomość języka polskiego ogółem 45 uczniom przedłużono czas nauki w oddziale przygotowawczym, dotyczyło to w roku szkolnym: 2021/2022 - 10 uczniów, 2022/2023 - 20 uczniów, 2023/2024 - 15 uczniów, 2023/2024 - 15 uczniów, jednak rada pedagogiczna nie podjęła stosownych uchwał w przedmiocie przedłużenia tym uczniom okresu nauki w oddziałach przygotowawczych, do czego była zobowiązana w myśl § 16 ust. 7 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

3) nieprawidłowym wymiarze zajęć z języka polskiego (w trzech szkołach⁵⁴);

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 2 we Wrocławiu** nauka języka polskiego w oddziałach przygotowawczych w okresie od 11 marca do 21 czerwca 2022 r. była prowadzona w wymiarze pięciu zamiast sześciu godzin tygodniowo.

W **Szkole Podstawowej nr 60 w Warszawie** w latach szkolnych 2023/2024–2024/2025 w jednym z dwóch oddziałów przygotowawczych (dla klas IV-VI) liczba godzin nauki języka polskiego wynosiła pięć zamiast sześciu godzin tygodniowo.

W **Szkole Podstawowej nr 12 w Poznaniu** naukę języka polskiego prowadzono w latach szkolnych 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025 w klasach od I do III oddziałów przygotowawczych w wymiarze dwóch zamiast sześciu godzin tygodniowo.

4) zaniechania dokumentowania pracy zespołu kwalifikacyjnego uczniów do oddziału przygotowawczego (w dwóch szkołach)⁵⁵;

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 60 w Warszawie** zaniechano dokumentowania faktu przeprowadzenia oraz wyników rozmów kwalifikacyjnych, a także dokumentowania pracy zespołu kwalifikacyjnego uczniów do oddziału przygotowawczego.

⁵⁴ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 12 im. w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu, Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu.

⁵⁵ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu.

W XVIII Liceum Ogólnokształcącym w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu nie udokumentowano przebiegu i wyniku rozmów kwalifikacyjnych przeprowadzonych z 13 spośród 15 uczniów-uchodźców z Ukrainy przyjętych w roku szkolnym 2024/2025.

- 5) przekroczeniu dopuszczalnej liczby uczniów w oddziale przygotowawczym (w jednej szkole)⁵⁶;

Przykład

W **Liceum Ogólnokształcącym Nr XV we Wrocławiu** w dwóch oddziałach przygotowawczych (spośród 27) liczba uczniów przekraczała dopuszczalną liczbę uczniów w jednym oddziale. Na dzień 2 stycznia 2022 r. liczba uczniów w jednym oddziale wynosiła 16 uczniów (zamiast dopuszczalnej liczby 15); w jednym oddziale w okresie od 2 września do 30 września 2024 r. wynosiła - 27 uczniów oraz w okresie od 2 stycznia 2025 r. do 10 czerwca 2025 r. - 26 uczniów (zamiast dopuszczalnej liczby 25 uczniów w jednym oddziale).

5.1.2. DODATKOWE BEZPŁATNE ZAJĘCIA Z JĘZYKA POLSKIEGO

O 1/3 zmniejszyła się liczba uczniów-uchodźców z Ukrainy korzystających z dodatkowych zajęć z języka polskiego w szkołach podstawowych

W latach szkolnych 2022/2023-2024/2025⁵⁷ w szkołach podstawowych oraz ponadpodstawowych z dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego skorzystało ogółem 246 639 uczniów-uchodźców z Ukrainy. W kolejnych latach szkolnych liczba uczniów z Ukrainy korzystających z tej formy wsparcia ulegała zmniejszeniu i wynosiła odpowiednio 97 526, 80 216 i 68 897, w tym: w szkołach podstawowych - 85 474, 68 519 i 57 076 uczniów, a w szkołach ponadpodstawowych - 12 052, 11 697 i 11 821 uczniów. W szkołach podstawowych liczba uczniów korzystających z dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego zmniejszyła się w roku szkolnym 2024/2025 w stosunku do roku szkolnego 2022/2023 o 28 398 uczniów (o 33,2%), a w szkołach ponadpodstawowych zmniejszyła się o 231 uczniów (1,9%).

W latach szkolnych 2021/2022-2023/2024 dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego dla uczniów-uchodźców z Ukrainy prowadzone były indywidualnie lub w grupach liczących nie więcej niż 15 uczniów, w wymiarze nie niższym niż sześć godzin lekcyjnych tygodniowo oraz nie dłużej niż przez okres 24 miesięcy. Od roku szkolnego 2024/2025⁵⁸ liczbę

⁵⁶ Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu.

⁵⁷ Na dzień 30 września 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

⁵⁸ Ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 854).

tych zajęć dla uczniów-uchodźców z Ukrainy zmniejszono do czterech godzin tygodniowo oraz wydłużono okres nauki do 36 miesięcy.

Przykład

Zdaniem **Ministerstwa Edukacji Narodowej** powodem zmniejszenia tygodniowego wymiaru dodatkowych zajęć z języka polskiego była „chęć zmniejszenia obciążenia ucznia uczestniczącego również w zajęciach wyrównawczych z danego przedmiotu oraz realizującego zajęcia obowiązkowe wymagające od niego wzmożonego wysiłku w związku z poziomem znajomości języka polskiego i różnicami programowymi”.

Natomiast „wydłużenie o 12 miesięcy okresu, przez który uczniowie mogą uczestniczyć w dodatkowych zajęciach z języka polskiego miało na celu podniesienie poziomu znajomości języka polskiego i w rezultacie sprawniejszą integrację i adaptację w środowisku rówieśniczym. Wprowadzone rozwiązania legislacyjne były odpowiedzią na postulaty zgłaszane do Ministerstwa przez organizacje pozarządowe oraz wyniki kontroli planowej dotyczącej przyjmowania do szkół cudzoziemców podlegających obowiązkowi szkolnemu i obowiązkowi nauki”.

W jst objętych kontrolą również odnotowuje się spadek liczby uczniów-uchodźców z Ukrainy korzystających z tych zajęć. Według stanu na 30 września 2024 r. w szkołach podstawowych dla których jst były organem prowadzącym w zajęciach uczestniczyło łącznie 6 054 uczniów-uchodźców z Ukrainy, a na dzień zakończenia czynności kontrolnych w 2025 r. – 4 721, tj. o 1 333 (22%) mniej niż we wrześniu 2024 r. W szkołach ponadpodstawowych na 30 września 2024 r. w zajęciach uczestniczyło 643 tych uczniów, a na dzień zakończenia czynności kontrolnych w 2025 r. – 527, tj. o 116 mniej (18%) niż we wrześniu 2024 r.

Co trzeci uczeń-uchodźca z Ukrainy korzystał z dodatkowych zajęć z języka polskiego

W 12 szkołach objętych kontrolą z dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 wzięło udział 1 290 uczniów-uchodźców z Ukrainy tj. 37,7% uczniów zapisanych do tych szkół. W roku szkolnym 2021/2022 spośród 427 uczniów-uchodźców z Ukrainy w zajęciach dodatkowych z języka polskiego uczestniczyło 39,% z nich, w roku szkolnym 2022/2023- 49,5%, w roku szkolnym 2023/2024- 35,9% oraz w roku szkolnym 2024/2025 – 31%. W szkołach podstawowych objętych kontrolą najwięcej uczniów brało udział w tych zajęciach w roku szkolnym 2021/2022 – 42,4%. W kolejnych latach szkolnych udział ten wynosił 31,1%, 41,8% i 37,7%. W szkołach ponadpodstawowych w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 udział ten wynosił odpowiednio: 28,2%, 95,9%, 28,8% i 24,3%.

**W połowie szkół
nieprawidłowo
realizowano naukę
języka polskiego**

Spśród 12 skontrolowanych szkół w sześciu⁵⁹ (50%) nieprawidłowo realizowano dodatkowe zajęcia z języka polskiego dla uczniów-uchodźców z Ukrainy.

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 2 we Wrocławiu** prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego:

- od 1 września 2021 r. do 20 kwietnia 2022 r. w wymiarze jednej godziny tygodniowo na grupę było niezgodne z § 17 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi, który obligował do dwóch godzin zajęć tygodniowo. Wymiar tych zajęć był jednak niezależny od szkoły (która złożyła wniosek dotyczący ogółem czternastu godzin, w siedmiu grupach po dwie godziny zajęć dodatkowych) i należał do decyzji organu prowadzącego;
- od 21 kwietnia do 21 czerwca 2022 r. po dwie godziny tygodniowo w czterech grupach i po jednej godzinie tygodniowo w dwóch grupach nie spełniało wymogów § 11a ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci i młodzieży z Ukrainy stanowiącym, że dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego dla uczniów będących obywatelami Ukrainy powinny być prowadzone w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka polskiego w stopniu umożliwiającym udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, nie niższym niż 6 godzin lekcyjnych tygodniowo;
- w roku szkolnym 2022/2023 w dziewięciu grupach, z czego w siedmiu grupach w wymiarze jednej godziny, a w dwóch grupach w wymiarze dwóch godzin tygodniowo nie spełniało wymogów sześciu godzin zajęć dodatkowych wynikających z w § 11a ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci i młodzieży z Ukrainy.

Przykład

W **Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie**, pomimo dostępności dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego uczniowie z Ukrainy nie wykorzystywali możliwości nauki i doskonalenia języka polskiego. Wskazuje na to niska frekwencja i niski procent wykorzystania dodatkowych zajęć z języka polskiego.

⁵⁹ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu, Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu, Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu, Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu.

5.1.3. ZAJĘCIA WYRÓWNAWCZE

We wszystkich szkołach na terenie jst objętych kontrolą zorganizowano w latach szkolnych 2022/2023-2024/2025 zajęcia wyrównawcze dla uczniów-uchodźców z Ukrainy. W szkołach podstawowych w zajęciach tych wzięło udział łącznie 2 140 uczniów-uchodźców z Ukrainy i liczba tych uczniów w ww. latach szkolnych rosła: 857, 749 i 804. W szkołach ponadpodstawowych w zajęciach wyrównawczych uczestniczyło łącznie 239 uczniów (odpowiednio: 89, 87 i 63).

Szkoły podstawowe

W szkołach objętych kontrolą w zajęciach wyrównawczych wzięło udział 427 uczniów-uchodźców z Ukrainy (12,5% wszystkich tych uczniów zapisanych do szkół). W szkołach podstawowych w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 rosła liczba tych uczniów korzystających z zajęć wyrównawczych: 42 (12,3%) w roku szkolnym 2021/2022, 67 (12%) w roku szkolnym 2022/2023, 77 (14,5%) – 2023/2024 i 175 (27,4%) w roku szkolnym 2024/2025.

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 21 w Opolu** w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 okresie objętym kontrolą 68 (trzech, 13, 19 i 34) uczniów – uchodźców z Ukrainy objęto zajęciami wyrównawczymi. W roku szkolnym 2021/2022 zorganizowano zajęcia wyrównawcze z dwóch przedmiotów – matematyki (dla jednego ucznia) i z języka angielskiego (również dla jednego ucznia). W roku szkolnym 2022/2023 liczba uczniów objętych zajęciami wzrosła do 13, z których jeden uczeń brał udział w zajęciach z edukacji wczesnoszkolnej dla klasy II, troje – z edukacji wczesnoszkolnej dla klasy III, sześcioro - w zajęciach z matematyki oraz troje – w zajęciach z języka angielskiego. W roku szkolnym 2023/2024 odnotowano dalszy wzrost liczby uczestników ww. zajęć do 19. Brali oni udział w zajęciach z edukacji wczesnoszkolnej (dwoje uczniów z klasy I oraz jeden uczeń z klasy II), matematyki (11 uczniów), języka angielskiego (jeden uczeń) oraz języka polskiego (czworo uczniów). W roku szkolnym 2024/2025 objęto zajęciami wyrównawczymi 34 uczniów, którzy uczestniczyli w zajęciach z edukacji wczesnoszkolnej (jeden uczeń z klasy I), matematyki (20 uczniów), języka angielskiego (dwoje uczniów) oraz języka polskiego (11 uczniów).

W jednej szkole stwierdzono nieprawidłowości w organizacji i realizacji zajęć wyrównawczych. W Szkole Podstawowej nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu w roku szkolnym 2022/2023 tygodniowy wymiar zajęć wyrównawczych z języka polskiego, a w roku szkolnym 2024/2025 tygodniowy wymiar zajęć wyrównawczych z matematyki dla

klas VI i VII, wyniósł odpowiednio 0,7 i 0,5 godziny lekcyjnej, zamiast jednej godziny lekcyjnej.

W roku szkolnym 2023/2024 dodatkowe zajęcia wyrównawcze odbywały się w grupach 21-, 19- i dwóch 26-osobowych, a w roku szkolnym 2024/2025 w dwóch grupach 28-osobowych, w dwóch grupach 13-osobowych oraz jednej 12-osobowej, zamiast maksymalnie ośmiu osób w grupie.

Szkoły ponadpodstawowe

W szkołach ponadpodstawowych objętych kontrolą zajęcia wyrównawcze zorganizowano w jednej szkole w roku szkolnym 2021/2022 i 2024/2025⁶⁰. W zajęciach tych uczestniczyło łącznie 109 uczniów-uchodźców z Ukrainy. W pozostałych szkołach ponadpodstawowych nie organizowano tego typu zajęć.

Przykład

W **Liceum Ogólnokształcącym Nr XV we Wrocławiu** w roku szkolnym 2021/2022 zorganizowano dla uczniów – uchodźców z Ukrainy zajęcia wyrównawcze z: języka polskiego (trzy grupy), biologii (dwie grupy), chemii (dwie grupy), języka angielskiego oraz matematyki (dwie grupy). Tygodniowy wymiar tych zajęć wynosił jedną godzinę lekcyjną. Łącznie na zajęcia wyrównawcze było zapisanych 60 uczniów. Liczebność grup wynosiła od jednego do 21 uczniów. W roku szkolnym 2024/2025 w Szkole zorganizowano zajęcia z: matematyki (cztery grupy), historii, biologii, chemii, języka angielskiego, języka niemieckiego oraz języka polskiego. Godzinowy wymiar zajęć wynosił jedną godzinę lekcyjną, z wyjątkiem zajęć z matematyki dla dwóch grup wynoszący dwie godziny. Łącznie na zajęcia wyrównawcze w tym okresie było zapisanych 49 uczniów, liczebność grup wynosiła od jednego do 15 uczniów. W latach szkolnych 2022/2023–2023/2024 zajęcia wyrównawcze nie odbywały się, ponieważ żaden rodzic/opiekun ucznia z Ukrainy nie złożył podania w sprawie organizacji takich zajęć (jak to miało miejsce w roku szkolnym 2021/2022 oraz 2024/2025).

Przykład

Dyrektor **Technikum Nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie** pedagogi szkolni/wychowawcy informowali uczniów-uchodźców z Ukrainy o dostępnych formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych i możliwości korzystania z nich. Uczniowie ci jednak nie wykazywali zainteresowania ww. zajęciami. Pomimo to w roku szkolnym 2022/2023

⁶⁰ Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu.

nauczyciele uczący chemii i języka angielskiego założyli tzw. „grupy pomocowe” dla uczniów - uchodźców z Ukrainy w celu pomocy w nauce, jednak uczniowie ci nie zgłaszali się na proponowane zajęcia.

**Pomoc
psychologiczno-
pedagogiczna**

W szkołach objętych kontrolą zorganizowano wobec uczniów dzieci-uchodźców z Ukrainy pomoc psychologiczno-pedagogiczną, a liczba uczniów obejmowanych tą pomocą rosła.

W szkołach podstawowych w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 różnymi formami tej pomocy objęto łącznie 1 685 uczniów, odpowiednio w ww. latach szkolnych: 284, 405, 523 i 473. Najczęstszymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej, z których korzystali uczniowie-uchodźców z Ukrainy, były porady i konsultacje (30,3% wszystkich uczniów-uchodźców z Ukrainy skorzystało z tej formy pomocy), warsztaty (25,2%), zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (22,5%), zajęcia specjalistyczne (korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, o charakterze terapeutycznym (14,4%), zajęcia rozwijające uzdolnienia (4,3%) oraz pozostałe formy pomocy, tj. zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się oraz zindywidualizowana ścieżka kształcenia (3,3%).

**Nieprawidłowa
organizacja pomocy
psychologiczno-
pedagogicznej
w jednej szkole**

W jednej szkole stwierdzono nieprawidłowości w organizacji i realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Przykład

W Szkole Podstawowej nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu w roku szkolnym 2021/2022 liczba uczniów w jednej z grup, w której prowadzono zajęcia korekcyjno-kompensacyjne wynosiła siedem, co było niezgodne z § 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁶¹. W myśl ww. przepisu liczba uczestników zajęć korekcyjno-kompensacyjnych nie może przekroczyć pięciu.

W szkołach ponadpodstawowych różnymi formami tej pomocy objęto w ww. okresie łącznie 1 449 uczniów, odpowiednio w ww. latach szkolnych: 156, 241, 464 i 588. Najczęstszymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej, z których korzystali uczniowie-uchodźcy z Ukrainy, były zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (30,1% wszystkich uczniów-uchodźców z Ukrainy skorzystało z tej formy pomocy), porady i konsultacje (29,9%), warsztaty (26%), zajęcia

⁶¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1798.

rozwijające umiejętności uczenia się (10,6%) oraz pozostałe formy pomocy (zajęcia specjalistyczne (korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne o charakterze terapeutycznym), zajęcia rozwijające uzdolnienia, zindywidualizowana ścieżka kształcenia (3,4%).

5.1.4. POMOC NAUCZYCIELA I ASYSTENCI MIĘDZYKULTUROWI

Pomoc nauczyciela

Osoby niebędące obywatelami polskimi, podlegające obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, mają prawo do pomocy udzielanej przez osobę władającą językiem kraju pochodzenia, zatrudnioną w charakterze pomocy nauczyciela przez dyrektora szkoły. Pracę na stanowisku pomocy nauczyciela mogą podjąć osoby niebędące obywatelami polskimi, które posiadają znajomość języka polskiego w mowie i piśmie w stopniu umożliwiającym pomoc uczniowi, który nie zna języka polskiego albo zna go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki. Osoby zatrudniane na stanowisku pomocy nauczyciela są pracownikami samorządowymi i nie muszą legitymować się dokumentem poświadczającym znajomość języka polskiego, o którym mowa w art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych⁶².

Z danych Ministerstwa Edukacji Narodowej wynika, że w 2022 r.⁶³ w Polsce na stanowisku pomocy nauczyciela zatrudniano łącznie 603 osoby, w tym 595 (98,7%) do pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy. W 2023 r. zatrudniano 529 osób, w tym 512 (96,8%) do pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy, a w 2024 r. 276 osób, w tym 254 (92,0%) do uczniów z Ukrainy. W 2025 r.⁶⁴ 262 osoby – wszystkie do pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy.

We wszystkich jst objętych kontrolą w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 wyrażano zgodę (na wniosek dyrektorów szkół) na zatrudnienie osób w charakterze pomocy nauczyciela do pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy. Łącznie w ww. latach szkolnych zatrudniono 202 osób na tym stanowisku (odpowiednio: 64, 41, 45 i 52).

W dziewięciu (75%) szkołach objętych kontrolą zatrudniano w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 osoby w charakterze pomocy nauczyciela do pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy. W dwóch

⁶² Dz. U. z 2024 r. poz. 1135.

⁶³ Na dzień 31 grudnia 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

⁶⁴ Na dzień 31 marca 2025 r.

szkołach⁶⁵ nie zatrudniano pomocy nauczyciela z uwagi na zatrudnienie nauczycieli prowadzących zajęcia w języku ukraińskim, a w jednej szkole⁶⁶ nie zatrudniano ani pomocy nauczyciela, ani asystentów międzykulturowych.

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 34 w Radomiu** nie zatrudniono pomocy nauczyciela ani asystenta kulturowego dla uczniów dzieci-uchodźców z Ukrainy. Dyrektor Szkoły nie podejmowała działań w celu zatrudnienia takiej osoby, gdyż nie wpłynął w tej sprawie żaden wniosek ani ze strony rodziców lub opiekunów przebywających w szkole uczniów, ani ze strony właściwych organizacji. Nie znaleziono również odpowiedniego kandydata na to stanowisko.

W **Szkole Podstawowej nr 21 w Opolu** od 1 września 1992 r. zatrudniony był nauczyciel pochodzenia ukraińskiego, który wspierał organizację nauki i udzielał pomocy uczniom i ich rodzicom.

Asystent międzykulturowy

Od 1 września 2024 r.⁶⁷ w szkole może być zatrudniony asystent międzykulturowy, który udziela osobom niebędącym obywatelami polskimi, podlegającym obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, pomocy w kontaktach ze środowiskiem szkolnym, a także współdziała z ich rodzicami oraz ze szkołą. Nie jest wymagane potwierdzenie przez asystenta międzykulturowego znajomości języka polskiego stosownym dokumentem⁶⁸.

Z danych Ministerstwa Edukacji Narodowej wynika, że na koniec IV kwartału 2024 r. zatrudniano w Polsce 741 asystentów międzykulturowych, w tym 727 (98,1%) w szkołach i placówkach, w których przebywali uczniowie-uchodźcy z Ukrainy. Na koniec I kwartału 2025 r. zatrudniano 601 asystentów (spadek ich liczby o 18,9%), w tym 597 (99,3%) w szkołach i placówkach z uczniami-uchodźcami z Ukrainy⁶⁹.

We wszystkich jst objętych kontrolą zatrudniano od 1 września 2024 r., w szkołach dla których jst były organami prowadzącymi, osoby na

⁶⁵ Szkoła Podstawowa nr 21 w Opolu, Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu.

⁶⁶ Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu.

⁶⁷ Art. 165 ust. 8a ustawy – Prawo oświatowe.

⁶⁸ Art. 57a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.

⁶⁹ W ramach rządowego Programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży „Przyjazna szkoła” w latach 2025-2027, przewidziano realizację modułu „Pomoc asystenta”, którego celem jest wsparcie szkół, do których uczęszczają uczniowie i uczennice z Ukrainy, przez dofinansowanie zatrudnienia asystentów, a tym samym zapewnienie pomocy w procesie integracji i adaptacji środowiska szkolnego. Założono zatrudnienie co najmniej 1 676 asystentów w co najmniej 1 230 szkołach.

stanowisku asystenta międzykulturowego. Z informacji pozyskanych w jst wynika, że w roku szkolnym 2024/2025 zatrudniano łącznie 158 tych asystentów międzykulturowych do pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy. Natomiast już w latach szkolnych 2022/2023-2023/2024 jst wyrażały zgodę na zatrudnienie w prowadzonych szkołach osób, które udzielały uczniom-uchodźcom z Ukrainy pomocy w ich kontaktach ze środowiskiem szkolnym⁷⁰.

Przykład

Miasto Poznań zapotrzebowanie na zapewnienie pomocy przez asystentów międzykulturowych i osób zatrudnionych w charakterze pomocy nauczyciela ustalało na bieżąco od czasu wybuchu konfliktu zbrojnego w Ukrainie. W wiadomości do dyrektorów szkół (z 1 września 2022 r.) przekazano informacje dotyczące pozyskania dofinansowania na zatrudnienie w szkołach asystentów kulturowych ze środków z UNICEF, a kolejnym pismem (z 27 października 2022 r.) poinformowano dyrektorów szkół o sposobie ewidencjonowania i rozliczania środków wydatkowanych na ten cel. Na podstawie systematycznie zbieranych danych o liczbie przyjętych uczniów uchodźców (w formie ankiet) oszacowano zapotrzebowanie na dodatkowe wsparcie. W ramach współpracy miasta z UNICEF, do grudnia 2023 r. jednym z zadań finansowanych ze środków tej organizacji było m.in. zatrudnienie asystentów w szkołach (planowano zatrudnienie na poziomie jednego etatu w szkole, założono zatrudnienie w każdej szkole podstawowej prowadzonej przez miasto). W kolejnych latach, na podstawie danych z ankiet o przyjętych uczniach uchodźcach organ prowadzący szacował wymiar etatu asystentów i pomocy nauczyciela. Dyrektor jednostki mógł wnioskować o zmianę zaproponowanego wymiaru etatu.

**W połowie szkół
zatrudniano
asystentów
międzykulturowych**

W sześciu (50%) szkołach zatrudniano osoby w charakterze asystenta międzykulturowego⁷¹.

Przykład

W **Liceum Ogólnokształcącym Nr XV we Wrocławiu** w roku szkolnym 2022/2023 zatrudniono dwie osoby w charakterze asystenta międzykulturowego, w roku szkolnym 2023/2024 – cztery osoby

⁷⁰ W roku szkolnym 2022/2023 na terenie miasta Poznania zatrudniano 22 takich osób (asystentów międzykulturowych), a w roku szkolnym 2023/2024 – 35.

⁷¹ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu, Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie, IX Liceum Ogólnokształcące w Rzeszowie, Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu.

w charakterze asystenta międzykulturowego, w roku szkolnym 2024/2025 – dwie osoby w charakterze asystenta międzykulturowego.

W **Szkole Podstawowej nr 60** w Warszawie latach szkolnych 2021/2022–2024/2025 zatrudniano osoby pełniące funkcję asystenta międzykulturowego po uzyskaniu zgody organu prowadzącego, tj. Burmistrza Dzielnicy Praga-Południe m. st. Warszawy. Od stycznia 2023 r. (druga połowa roku szkolnego 2022/2023) zatrudniono trzech asystentów międzykulturowych na podstawie porozumienia z organizacją humanitarną – Fundacją Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej. W roku szkolnym 2023/2024 zatrudniono asystenta międzykulturowego w porozumieniu z Fundacją Polskie Forum Migracyjne. Szkoła planuje wystąpienie z wnioskiem o zatrudnienie asystenta międzykulturowego od roku szkolnego 2025/2026.

W trzech szkołach⁷² objętych kontrolą do pracy z uczniami przybyłymi z Ukrainy zatrudniano na stanowisku nauczyciela obywateli Ukrainy.

Przykład

Dyrektor **Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu** w roku szkolnym 2022/2023 zatrudniła na stanowisku nauczyciela matematyki oraz nauczyciela przedmiotów kształcenia zawodowego obywateli Ukrainy. W latach szkolnych 2023/2024–2024/2025 obywatel Ukrainy był zatrudniony jako nauczyciel przedmiotów kształcenia zawodowego.

5.1.5. DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

Minister Edukacji Narodowej w zakresie doksztalcania i doskonalenia nauczycieli pracujących z uczniami-uchodźcami z Ukrainy, zlecił (24 marca 2022 r.) Ośrodkowi Rozwoju Edukacji w Warszawie⁷³ realizację zadania polegającego na przygotowaniu i przeprowadzeniu kursu języka polskiego dla obywateli Ukrainy – nauczycieli i osób, które mogą być zatrudnione na stanowisku pomocy nauczyciela. ORE przeprowadził kursy w okresie od 23 marca do 4 grudnia 2022 r. dla 819 osób pochodzących z Ukrainy.

Z informacji uzyskanej z ORE na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK wynika, że w latach 2022-2025 (do 14 maja 2025 r.) zostało zrealizowanych łącznie 30 szkoleń związanych ze wsparciem metodycznym nauczycieli pracujących z uczniami cudzoziemskimi, w tym

⁷² Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu, Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie, Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu.

⁷³ Dalej: ORE.

Plany doskonalenia nauczycieli

16 szkoleń bezpośrednio dotyczących pracy z uczniem-uchodźcą z Ukrainy⁷⁴.

W dwóch⁷⁵ jst objętych kontrolą nieprawidłowo opracowano plany dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, ponieważ nie ujęto w tych planach priorytetowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa⁷⁶.

Przykład

W planie dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół na 2022 r. **miasta Poznania** nie ujęto jednego z ustalonych przez Ministra Edukacji i Nauki podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, dotyczącego doskonalenia kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego, czym nie wypełniono dyspozycji § 5 pkt 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe⁷⁷.

Przykład

W zarządzeniach **Prezydenta Radomia** w sprawie ustalenia planów dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół na lata 2022-2025 nie ujęto kierunków realizacji polityki oświatowej państwa,

⁷⁴ W szkoleniach wzięły udział łącznie 2 672 osoby. Przykładowo: w 2022 r. szkolenia: „Wsparcie uczniów w kryzysie uchodźczym” – w formie e learningu i webinarium łącznie dla 147 konsultantów i doradców metodycznych ds. kadry zarządzającej i pomocy psychologiczno-pedagogicznej zatrudnionych w placówkach doskonalenia nauczycieli; „Kompetencje metodyczne nauczycieli niezbędne w pracy z uczniami ze środowisk uchodźczych z Ukrainy” - dla 107 osób; w 2023 r. „Uczniowie z Ukrainy na lekcjach języka polskiego - doskonalenie kompetencji metodycznych nauczycieli” - w formie on-line dla 70 osób; w 2024 r. „Edukacja uczniów ze środowisk migracyjnych, w szczególności dzieci uchodźców z Ukrainy, w szkołach wielokulturowych” – w formie webinarium dla 30 osób.

⁷⁵ Urząd Miasta Poznania, Urząd Miejski w Radomiu.

⁷⁶ Na lata szkolne 2021/2022-2024/2025 Minister Edukacji i Nauki/Minister Edukacji Narodowej ustanowił m.in. następujące priorytety realizacji polityki oświatowej państwa: rok szkolny 2021/2022 – „Doskonalenie kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego”; rok szkolny 2022/2023 – „Doskonalenie kompetencji nauczycieli do pracy z uczniami przybyłymi z zagranicy, w szczególności z Ukrainy, adekwatnie do zaistniałych potrzeb oraz kompetencji nauczycieli nowych przedmiotów wprowadzonych do podstawy programowej”; rok szkolny 2023/2024 – „Doskonalenie kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego”; rok szkolny 2024/2025 – „Praca z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego”.

⁷⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 2628. Dalej: rozporządzenie sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli.

o których mowa w § 5 pkt 3 rozporządzenia w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli.

**W połowie szkół
nie skierowano
wniosków
o dofinansowanie
doskonalenia
nauczycieli**

W połowie⁷⁸ z 12 skontrolowanych szkół dyrektorzy nie kierowali do organu prowadzącego wniosków o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie dotyczącym pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy.

Przykład

Dyrektor **Szkoły Podstawowej nr 34 w Radomiu** w okresie objętym kontrolą nie kierował do organu prowadzącego wniosków o dofinansowanie szkoleń dla nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi uchodźców z Ukrainy.

Dyrektor **Technikum Poligraficzno-Administracyjnego w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu** nie kierował do organu prowadzącego wniosków o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie dotyczącym pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy, ponieważ w związku z obowiązującą w Poznaniu procedurą przyznawania środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli nie było konieczności występowania z wnioskami o dodatkowe środki na doskonalenie nauczycieli. Otrzymane środki finansowe były wystarczające na pokrycie potrzeb szkoleniowych.

**Wewnątrzszkolne
doskonalenie
nauczycieli**

W dwóch szkołach⁷⁹ nie zorganizowano w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli posiedzeń rady pedagogicznej poświęconych problematyce uczniów-uchodźców z Ukrainy.

Przykład

W **IX Liceum Ogólnokształcącym w Rzeszowie** w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli nie organizowano szkoleniowych posiedzeń rady pedagogicznej poświęconych problematyce uczniów-uchodźców z Ukrainy. Zdaniem dyrektora uczniowie-uchodźcy z Ukrainy bardzo dobrze przyjęli się w szkolnej społeczności. Nie sprawiali problemów wychowawczych oraz nie wykazywali problemów z nauką. W związku z powyższym nie było potrzeby organizowania szkoleń poświęconych tej tematyce.

⁷⁸ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu, Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu, Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie, IX Liceum Ogólnokształcące w Rzeszowie, Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu.

⁷⁹ Szkoła Podstawowa nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Rzeszowie, X Liceum Ogólnokształcące w Rzeszowie.

Przykład

W **Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie**, dyrektor organizował w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli szkoleniowe posiedzenia rady pedagogicznej oraz spotkania i konsultacje poświęcone problematyce uczniów- uchodźców z Ukrainy i tak:

- spotkanie (24 lutego 2022 r.) kadry kierowniczej szkoły, rady pedagogicznej i specjalistów (pedagogów szkolnych) w sprawie omówienia problematyki konfliktu zbrojnego rozpoczętego w lutym 2022 r. przez Federację Rosyjską na Ukrainę i konsekwencji oraz konieczności podjęcia działań pomocowych na terenie Szkoły;
- szkolenie rady pedagogicznej dotyczącej pracy i postępowania z uczniami w traumie (potencjalnie uczniowie dzieci uchodźców z Ukrainy) oraz coroczne spotkania z pedagogami w zespołach nauczycieli uczących w oddziałach klasowych, w których uczą się uczniowie- uchodźców z Ukrainy oraz podczas spotkań organizacyjnych rady pedagogicznej na początku roku szkolnego, podczas których przedstawiane były rekomendacje Ministerstwa Edukacji Narodowej odnośnie uczniów z Ukrainy (w dniach: 9 listopada 2023 r. i 26 września 2024 r.).

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu** problematyka dotycząca uczniów z Ukrainy była omawiana na posiedzeniach rady pedagogicznej. Nauczycielom przedstawiono ogólne wytyczne dotyczące oceniania ucznia obcokrajowca nieznającego języka polskiego lub słabo się nim posługującego. Ponadto nauczyciele mieli możliwość zapoznania się z wynikami badań dotyczących adaptacji uchodźców z Ukrainy, których celem było dostosowanie systemu edukacji do potrzeb uczniów cudzoziemskich.

**Nauczanie języka
polskiego jako obcego**

W siedmiu (58,3%) szkołach dyrektor kierował jako pracodawca nauczycieli na szkolenia poświęcone problematyce nauczania języka polskiego jako obcego lub organizował dla nauczycieli szkolenia poświęcone tej tematyce. W pięciu szkołach⁸⁰ nie kierowano nauczycieli na ww. szkolenia oraz nie organizowano takich szkoleń.

⁸⁰ IX Liceum Ogólnokształcące w Rzeszowie, Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie, Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu, Szkoła Podstawowa

Przykład

W **IX Liceum Ogólnokształcącym w Rzeszowie** w latach szkolnych 2021/2022 - 2024/2025 nauczyciele z Liceum nie składali wniosków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego związanego z pracą z uczniami z Ukrainy.

W okresie objętym kontrolą dyrektor **Szkoły Podstawowej nr 34 w Radomiu** jako pracodawca nie kierował nauczycieli na szkolenia poświęcone problematyce nauczania języka polskiego jako obcego, ponieważ nikt nie wyraził takiej chęci. Stwierdził, że przed wybuchem konfliktu zbrojnego w Ukrainie w szkole uczyli się już uczniowie przybyli z zagranicy (również dzieci imigrantów z Ukrainy). Nauczanie języka polskiego jako obcego nie jest nowym zjawiskiem, które należałoby dopiero rozpoznać. Zajęcia języka polskiego dla uczniów - uchodźców z Ukrainy były i są nadal prowadzone przez doświadczonych nauczycielki, które wcześniej uczyły się języka rosyjskiego, co znacznie ułatwia kontakt słowny z dziećmi z Ukrainy.

Przykład

W **XXIII Liceum Ogólnokształcącym w Warszawie** w 2022 r. dwóch nauczycieli ukończyło kurs pt. „Nauczanie języka polskiego jako obcego” w wymiarze 45 godzin. W 2023 r. jeden z nauczycieli, korzystając z dofinansowania doskonalenia zawodowego udzielonego przez organ prowadzący, ukończył trysemestralne studia podyplomowe z języka polskiego, natomiast wcześniej (2014 r.) ukończył kurs w zakresie glottodydaktyki. W 2024 r. 12 nauczycieli wzięło udział w warsztacie metodycznym organizowanym przez Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń pt. „Nauczanie dzieci z doświadczeniem migracyjnym na poszczególnych przedmiotach”.

Dyrektor **Technikum Poligraficzno-Administracyjnego w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu** nie kierował nauczycieli na szkolenia poświęcone problematyce nauczania języka polskiego jako obcego, ponieważ - zdaniem dyrektora - nie było takiej potrzeby. Natomiast nauczyciele szkoły uczestniczyli z własnej inicjatywy w szkoleniach dotyczących uczniów z Ukrainy oraz uczniów z doświadczeniem migracyjnym organizowanych przez różne instytucje, m.in.:

- „Wspieranie dobrostanu dzieci w obliczu wojny w Ukrainie – pełna mobilizacja nauczycieli” - jeden nauczyciel;

- „Atak na Ukrainę. Jak wspierać uczniów, budować relacje w klasach wielokulturowych oraz zapobiegać dyskryminacji?” - jeden nauczyciel;
- „Wspieranie kształcenia uczniów z Ukrainy przy wykorzystaniu narzędzi elektronicznych” - dwóch nauczycieli;
- „Mam w klasie uczniów z Ukrainy – pierwsze dni w nowej szkole” - jeden nauczyciel,
- „Podstawy języka ukraińskiego oraz konwersacyjny kurs języka ukraińskiego – II stopień” - jeden nauczyciel;
- „Matura bez stresu - Jak przygotować ucznia do matury ustnej z języka rosyjskiego?” - jeden nauczyciel;
- „Szkolenie dla nauczycieli języka polskiego” - jeden nauczyciel;
- „Dzieci wielojęzyczne i wielokulturowe w polskiej szkole” - jeden nauczyciel;
- „Wielokulturowa szkoła. Jak pracować z uczniem z doświadczeniem migracyjnym?” - jeden nauczyciel,
- „Wielokulturowość w praktyce szkolnej” - jeden nauczyciel.

5.2. NADZÓR PEDAGOGICZNY NAD ZAPEWNIENIEM UCZNIOM-UCHODŹCOM Z UKRAINY PRAWA DO NAUKI

Nadzór Ministra Minister właściwy do spraw oświaty rzetelnie wykonywał nadzór nad realizacją przez kuratorów oświaty nadzoru pedagogicznego, a kuratorzy oświaty rzetelnie sprawowali nadzór pedagogiczny nad zapewnieniem uczniom-uchodźcom z Ukrainy prawa do nauki.

Minister w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa ustalił zagadnienia odnoszące się do spraw związanych z edukacją uczniów-uchodźców z Ukrainy⁸¹. W Ministerstwie analizowano coroczne sprawozdania z realizacji nadzoru pedagogicznego za lata szkolne 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024 przekazane przez wszystkich kuratorów oświaty do 15 października danego roku⁸² oraz na bieżąco pozyskiwało informacje o wykonywaniu planów nadzoru w kuratoriach oświaty. Ministerstwo nie żądało żadnych odrębnych, cyklicznych sprawozdań dotyczących wyłącznie dzieci-uchodźców z Ukrainy.

⁸¹ Lata szkolne: 2021/2022 – „Doskonalenie kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego”; 2022/2023 – „Doskonalenie kompetencji nauczycieli do pracy z uczniami przybyłymi z zagranicy, w szczególności z Ukrainy, adekwatnie do zaistniałych potrzeb oraz kompetencji nauczycieli nowych przedmiotów wprowadzonych do podstawy programowej”; 2023/2024 – „Doskonalenie kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego”; 2024/2025 – „Praca z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego”.

⁸² Zgodnie z § 21 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego. Dalej: rozporządzenie w sprawie nadzoru – pedagogicznego. Dz. U. z 2024 r. poz. 15.

Opieszałe publikowanie wyników nadzoru pedagogicznego

Informację o wynikach nadzoru pedagogicznego za rok szkolny 2022/2023, w tym wyniki kontroli pn. „Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach” (P/23/021) opublikowano na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej dopiero w maju 2025 r., co było działaniem nierzetelnym. Brak publikacji wyników tego nadzoru po zakończeniu roku szkolnego 2022/2023 pozbawił dyrektorów szkół informacji o skuteczności sprawowanego przez nich nadzoru pedagogicznego w zakresie spraw dotyczących uczniów cudzoziemców.

5.2.1. NADZÓR PEDAGOGICZNY KURATORA OŚWIATY I DYREKTORÓW SZKÓŁ

Organizacja nadzoru pedagogicznego w kuratoriach

W latach szkolnych 2021/2022-2024/2025⁸³ w czterech kuratoriach oświaty nadzorowi pedagogicznemu podlegało odpowiednio: 17 628, 17 639, 17 718 i 17 792 szkół i placówek oświatowych. Uczyło się w nich: 2 315 152, 2 380 001, 2 400 663 i 2 428 097 uczniów. Liczba uczniów-uchodźców z Ukrainy wynosiła: 50 421 – w roku szkolnym 2021/2022⁸⁴, 76 035 – w roku szkolnym, 73 761 – w roku szkolnym 2023/2024 i 80 950 w roku szkolnym 2024/2025. W stosunku do roku szkolnego 2021/2022 – liczba uczniów z Ukrainy w roku szkolnym 204/2025 wzrosła o 30 527 uczniów (60,5%). W poszczególnych latach szkolnych uczniowie z Ukrainy stanowili 2,2%, 3,2%, 3,1% i 3,3% wszystkich uczniów uczęszczających do szkół i placówek w szkołach podlegających nadzorowi kuratorów oświaty objętych kontrolą.

W jednym kuratorium oświaty po dniu 24 lutego 2022 r. utworzono w strukturze kuratorium wydziały i stanowiska w celu realizacji zadań związanych z zapewnieniem uczniom-uchodźcom z Ukrainy prawa do nauki.

Przykład

W **Kuratorium Oświaty w Poznaniu**, w celu realizacji zadań związanych z kształceniem dzieci uchodźców z Ukrainy, powołano „Punkt Informacyjny dla uczniów z Ukrainy”, tj. zespół wizytatorów, których zadaniem było świadczenie pomocy uczniom i rodzicom uczniów-uchodźców z Ukrainy w znalezieniu miejsc m.in. w szkołach.

Monitorowanie sytuacji uczniów-uchodźców z Ukrainy

We wszystkich kuratoriach oświaty monitorowano liczbę uczniów-uchodźców z Ukrainy przybyłych do Polski po wybuchu wojny w Ukrainie. Kurator Oświaty w Warszawie skierował 9 marca 2022 r. do przedstawicieli jst województwa mazowieckiego pismo w sprawie wypełnienia ankiet dotyczących informacji na temat uczniów-uchodźców z Ukrainy w gminie

⁸³ Na dzień 30 września 2021 r. 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

⁸⁴ Uczniowie-migranci z Ukrainy.

i powiecie w celu wsparcia organizacji edukacji dzieci i młodzieży z Ukrainy przybyłych od dnia 24 lutego 2022 r. W ramach tej ankiety pozyskano dane dotyczące liczby dzieci uchodźców oraz liczby uczniów-uchodźców przyjętych do szkół.

W Kuratorium Oświaty w Rzeszowie monitorowano liczbę uczniów-uchodźców z Ukrainy pobierając dane z SIO. W oparciu o te dane sporządzane były zestawienia zawierające dane o ilości uczniów w poszczególnych typach szkół/placówek⁸⁵.

Przykład

W **Kuratorium Oświaty w Poznaniu** w okresie od 1 marca 2022 r. do 20 czerwca 2024 r. Kurator monitorował gotowość szkół z terenu województwa wielkopolskiego do podjęcia zmian organizacyjnych w związku z potrzebami edukacyjnymi dzieci przybywających z Ukrainy. Odbywało się to za pośrednictwem formularza elektronicznego⁸⁶ wraz z komunikatem skierowanym do dyrektorów szkół. Były to przede wszystkim dane dotyczące istniejących oddziałów przygotowawczych oraz uczniów w tych oddziałach. Dane były codziennie przekazywane do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Przykład

W **Kuratorium Oświaty we Wrocławiu** znaczna liczba osób i wizytatorów (ponad 30 osób) była zaangażowana w całodobową obsługę uchodźców w trzech miejscach Wrocławia (na dworcu głównym PKP, lotnisku i w jednym z domów akademickich) oraz siedzibie Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego. Po przybyciu do szkół pierwszej fali uchodźców w SIO został umieszczony formularz, w którym dyrektorzy szkół i przedszkoli mieli obowiązek wprowadzania danych na temat przyjmowania dzieci. Na podstawie tych danych w kuratorium systematycznie pobierano informacje o bieżącej sytuacji na Dolnym Śląsku, początkowo codziennie, od września 2022 r. raz na tydzień, a od 2024 r. raz na miesiąc.

Żaden kurator oświaty nie gromadził i nie analizował danych o liczbie uczniów-uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie w ukraińskim systemie oświaty i o zmianach zachodzących w tym zakresie.

Przykład

Mazowiecki Kurator Oświaty wskazał, że przepisy prawa oświatowego nie przewidywały obowiązku rejestracji uczniów, którzy

**Uczniowie z Ukrainy
kontynuujący naukę
on-line**

⁸⁵ W 2022 r. - według stanu na dzień 15 marca, 3 kwietnia, 4 maja, 5 czerwca, 25 sierpnia, 13 września, 3 października, 7 grudnia; w 2023 r. - na koniec roku; w 2024 r. - na styczeń, 26 maja, sierpień, wrzesień, 2 października, 4 listopada; w 2025 r. - na 16 lutego i 18 maja.

⁸⁶ cudzoziemcy@ko.poznan.pl

nie byli formalnie zapisani do polskich szkół. Uznawano, że pobyt uczniów z Ukrainy ma charakter przejściowy. Do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 15 maja 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw⁸⁷, która powiązała świadczenie wychowawcze z obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki, dzieci z Ukrainy miały prawo, lecz nie obowiązek uczęszczania do polskich szkół. Korzystanie z polskiego systemu edukacji było dobrowolne.

Dolnośląski Kurator Oświaty wskazał, że nie było narzędzi (przepisów prawa), które obligowałyby rodziców ukraińskich do składania deklaracji, że ich dziecko spełnia obowiązek szkolny zdalnie w szkole w Ukrainie. **Podkarpacki Kurator Oświaty** wskazał, że w kompetencjach kuratora nie leży monitorowanie spełniania obowiązku szkolnego przez uczniów, w tym ukraińskich.

Realizacja kierunków polityki oświatowej państwa

We wszystkich kuratoriach oświaty objętych kontrolą zrealizowano w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 kierunki polityki oświatowej państwa dotyczące uczniów cudzoziemców, w tym uczniów-uchodźców z Ukrainy.

Wszystkie kuratoria oświaty objęte kontrolą zrealizowały w roku szkolnym 2022/2023 kontrolę pn. „Zgodność z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomagania nauki osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw”⁸⁸.

Kontrole doraźne

We wszystkich kuratoriach oświaty realizowano w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) kontrole doraźne, o których mowa w § 3 ust. 3 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego⁸⁹. Powodem podejmowania kontroli doraźnych były zarówno wnioski, prośby lub informacje od podmiotów zewnętrznych, jak i rezultaty dotychczasowych wyników sprawowanego nadzoru pedagogicznego. Kuratorzy przeprowadzili łącznie 45 kontroli doraźnych dotyczących spraw z zakresu opieki, kształcenia lub

⁸⁷ Dz.U. poz. 854.

⁸⁸ Minister Edukacji i Nauki w ramach realizacji kierunków polityki oświatowej państwa na rok szkolny 2022/2023, wskazał kuratorom oświaty realizację ww. kontroli w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Pismo z dnia 8 lipca 2022 r. nr DKO-WNP.4092.75.2022.DB.

⁸⁹ Zgodnie z § 3 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego, nadzór pedagogiczny jest realizowany przez wykonywanie zadań i czynności określonych w art. 55 ustawy – Prawo oświatowe, w trybie działań planowych lub doraźnych. Działania doraźne są prowadzone przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny, w przypadku gdy wystąpi potrzeba podjęcia działań nieprzewidzianych w planie nadzoru pedagogicznego.

wychowania uczniów-uchodźców z Ukrainy⁹⁰, co stanowiło 0,5% wszystkich kontroli doraźnych przeprowadzonych przez kuratorów.

Przykład

W **Kuratorium Oświaty we Wrocławiu** w roku szkolnym 2021/2022 przeprowadzono jedną kontrolę doraźną (na wniosek nauczyciela); w roku szkolnym 2022/2023 sześć kontroli doraźnych, w tym cztery na wniosek rodziców uczniów; w roku szkolnym 2023/2024 przeprowadzono pięć kontroli doraźnych, w tym dwie na wniosek rodziców, a w roku szkolnym 2024/2025 dziewięć kontroli doraźnych, w tym cztery kontrole na wniosek rodziców.

Przykład

W **Kuratorium Oświaty w Poznaniu** przeprowadzono łącznie dziewięć kontroli doraźnych, w tym: pięć kontroli na wniosek rodziców uczniów, jedną na wniosek Rzecznik Praw Dziecka oraz jedną na wniosek Rzecznik Praw Obywatelskich. Dwie kontrole przeprowadził kurator z własnej inicjatywy.

Rozpatrywanie skarg

W okresie objętym kontrolą skargi lub wnioski kierowane do kuratorów oświaty przez uczniów lub rodziców uczniów-uchodźców z Ukrainy były rozpatrywane w trybie nadzoru pedagogicznego lub w trybie ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁹¹. Mazowiecki Wicekurator Oświaty wskazał, że „pisma zawierające sformułowanie „skarga” rozpatrywane były w trybie nadzoru pedagogicznego”. W okresie objętym kontrolą w Kuratorium Oświaty w Warszawie zarejestrowano łącznie 10 spraw dotyczących uczniów-uchodźców z Ukrainy i zrealizowano je w trybie nadzoru pedagogicznego. W Kuratorium Oświaty w Poznaniu zaewidencjonowano 163 skargi. Żadna z nich nie dotyczyła uczniów-uchodźców z Ukrainy. Do kuratorium oświaty we Wrocławiu wpłynęło pięć skarg od rodziców uczniów z Ukrainy. Do Kuratora Oświaty w Rzeszowie nie wpłynęły skargi na działalność dydaktyczną, wychowawczą lub opiekuńczą w sprawach uczniów-uchodźców z Ukrainy.

Do dyrektorów dwóch szkół⁹² w okresie objętym kontrolą wpłynęły dwie skargi dotyczące uczniów-uchodźców z Ukrainy.

⁹⁰ Kuratorium Oświaty w Warszawie – sześć kontroli, Kuratorium Oświat w Poznaniu – dziewięć kontroli, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie – dziewięć kontroli oraz Kuratorium Oświaty we Wrocławiu – 21 kontroli.

⁹¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 1691; dalej: KPA.

⁹² Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu, Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu.

**Postępowania
rzeczników
dyscyplinarnych**

Z informacji uzyskanej przez NIK, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK od 16 rzeczników dyscyplinarnych dla nauczycieli przy 16 wojewodach wynika, że w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 17 kwietnia 2025 r. do rzeczników dyscyplinarnych⁹³ wpłynęło łącznie 30 wniosków (skarg) w sprawach dotyczących uczniów ukraińskich.

Na podstawie złożonych wniosków rzecznicy dyscyplinarni wszczęli postępowania wyjaśniające wobec 24 (80%) nauczycieli, a w wyniku postępowań wyjaśniających wydano postanowienia o: a) o umorzeniu postępowania wobec dziewięciu (37,5%) nauczycieli; b) o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec 13 (54,2%) nauczycieli, a sprawy dotyczące dwóch (8,3%) nauczycieli były w toku.

**Współpraca kuratorów
z jst**

Wszystkie kuratoria oświaty objęte kontrolą współdziałały z organami jst na rzecz organizacji nauki uczniów-uchodźców z Ukrainy⁹⁴. Po wybuchu wojny w Ukrainie i napływie do Polski licznej grupy uchodźców z terytorium tego państwa, kuratoria oświaty podejmowały działania ułatwiające edukację uczniów przybyłych z Ukrainy.

Przykład

Mazowiecki Kurator Oświaty zorganizował 15 marca 2022 r. dla starostów, wójtów, burmistrzów, prezydentów miast i dyrektorów szkół wideokonferencję dotyczącą regulacji związanych z pomocą obywatelom Ukrainy. W dniu 12 kwietnia 2022 r. zorganizował kolejną wideokonferencję dotyczącą w szczególności funkcjonowania oddziałów przygotowawczych.

Dolnośląski Kurator Oświaty zorganizował w okresie marzec-kwiecień 2022 r. pięć konferencji skierowanych do dyrektorów szkół i placówek oświatowych oraz ich organów prowadzących. Uczestniczył w spotkaniach z wójtami, burmistrzami, prezydentami miast oraz przedstawicielami Województwa Dolnośląskiego i powiatów, których przedmiotem było m.in. kształcenie dzieci ukraińskich, w tym organizacja oddziałów przygotowawczych (w 2022 r. odbyło się 18 spotkań, a w 2023 r. sześć).

⁹³ Zgodnie z art. 75 ust. 1 KN nauczyciele podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za uchylenie godności zawodu nauczyciela lub obowiązkom, o których mowa w art. 6 KN. W sprawach dyscyplinarnych nauczycieli orzeka komisja dyscyplinarna przy wojewodzie właściwa dla nauczyciel wszystkich szkół funkcjonujących na terenie województwa (art. 77 ust. 1 lit. a KN).

⁹⁴ Zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 5 ustawy - Prawo oświatowe, kurator oświaty realizuje politykę oświatową państwa, a także współdziała z organami jst w tworzeniu i realizowaniu odpowiednio regionalnej i lokalnej polityki oświatowej, zgodnych z polityką oświatową państwa.

Przykład

Kuratorium Oświaty w Poznaniu od 25 lutego 2022 r. tworzyło listę wolontariuszy, którzy zadeklarowali pomoc uchodźcom z Ukrainy. Lista ta była udostępniana na wniosek organu prowadzącego szkołę, dyrektora szkoły lub placówki. Wielkopolski Kurator Oświaty 2 marca 2022 r. skierował list do organów prowadzących szkoły oraz dyrektorów szkół i placówek dotyczący przygotowania bezpiecznych warunków opieki i nauki dla dzieci i młodzieży z Ukrainy. Przedstawiciele jst zwracali się do kuratora z pytaniami dotyczącymi organizacji kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi uchodźców z Ukrainy.

Wydawanie opinii w sprawach szkół

Kuratorzy w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych), zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 4 ustawy - Prawo oświatowe, wykonywali zadania organu wyższego stopnia, w rozumieniu przepisów k.p.a. w stosunku do: organów jst - w sprawach publicznych szkół i placówek, zakładanych i prowadzonych przez osoby prawne i osoby fizyczne oraz niepublicznych szkół i placówek⁹⁵.

W ww. okresie kuratorzy oświaty wydali na podstawie art. 168 ust. 5 ustawy - Prawo oświatowe 889 opinii o spełnieniu przez szkołę wymagań określonych w art. 14 ust. 3 ww. ustawy, w tym: 718 (80,8%) opinii pozytywnych i 171 (19,2%) opinii negatywnych.

Nie stwierdzono przypadków, by kuratorzy oświaty wydawali opinie, o których mowa w art. 168 ust. 5 ww. ustawy wobec szkół prowadzonych przez podmioty związane z Ukrainą.

Skreślenia z listy uczniów

Nie stwierdzono przypadków, by kuratorzy oświaty w kontrolowanym okresie prowadzili postępowania, w których występowałiby jako organ wyższego stopnia z zakresu realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, a także w sprawach skreślenia z listy uczniów w stosunku do uczniów – uchodźców z Ukrainy⁹⁶.

⁹⁵ Zgodnie z art. 168 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe osoby prawne i osoby fizyczne mogą zakładać szkoły i placówki niepubliczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jst. obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek. Szkoła może zostać wpisana do ewidencji, jeżeli osoba zgłaszająca szkołę do ewidencji przedstawi m.in. pozytywną opinię kuratora oświaty o spełnieniu wymagań określonych w art. 14 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe (art. 168 ust. 5 ustawy - Prawo oświatowe). Zgodnie z art. 14 ust. 3 pkt 1 tej ustawy, szkołą niepubliczną niebędącą szkołą artystyczną jest szkoła, która realizuje programy nauczania uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe - również podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego.

⁹⁶ W art. 55c ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy uregulowano, że m.in. dyrektor szkoły może w drodze decyzji, skreślić ucznia, będącego obywatelem Ukrainy, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie tej ustawy albo który przebywa legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy od dnia 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, z listy uczniów, jeżeli uczeń: 1) nie zamieszkuje na obszarze gminy, w której jest położona

Nadzór dyrektorów
szkół

Spośród sześciu szkół podstawowych objętych kontrolą w czterech⁹⁷ (66,7%) stwierdzono nieprawidłowości w prowadzeniu księgi ewidencji uczniów podlegających obowiązkowi szkolnemu⁹⁸.

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 34 w Radomiu** dzieci uchodźców z Ukrainy, pomimo zamieszkania w obwodzie szkoły nie zostały wpisane do księgi ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego i obowiązkowi szkolnemu. Według dyrektora szkoły dzieci uchodźców z Ukrainy, pomimo zamieszkania w obwodzie szkoły, nie były ujmowane w księdze ewidencji, gdyż rodziny ukraińskie często zmieniają miejsce pobytu lub opuszczają obwód szkoły, nie powiadamiając o tym fakcie, co utrudnia bieżącą aktualizację ewidencji.

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 21 w Opolu** zaniechano wpisywania do szkolnej księgi ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi szkolnemu danych dotyczących uczniów – uchodźców z Ukrainy, zamieszkałych w obwodzie szkoły. Dyrektor przyjmując ucznia do szkoły, zamieszkałego w jej obwodzie, który nie został ujęty w zestawieniach przekazywanych przez organ prowadzący (dane dotyczące dzieci zameldowanych w obwodzie szkoły), dysponował danymi umożliwiającymi dokonanie wpisu do księgi ewidencji, czego jednak nie uczyniono (w ww. ewidencji nie ujęto 287 uczniów - uchodźców z Ukrainy będących uczniami szkoły). Według dyrektora szkoły do księgi ewidencji wpisywane są wyłącznie te dzieci, których dane zostały przekazane szkole przez organ prowadzący – gminę miasto Opole – na podstawie adresu zameldowania. Szkoła corocznie otrzymuje od gminy wykaz dzieci zameldowanych na pobyt stały lub czasowy w obwodzie szkoły i tylko na tej podstawie może prowadzić formalną ewidencję oraz realizować obowiązek kontroli spełnienia obowiązku szkolnego, zgodnie z art. 41 ustawy - Prawo Oświatowe. W praktyce oznacza to, że dzieci, które zamieszkują w obwodzie Szkoły, ale nie posiadają meldunku na tym terenie, mogą zostać objęte ewidencją dopiero po

szkoła, oraz 2) ma nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie dwóch miesięcy na co najmniej 50% dni zajęć w szkole podstawowej lub szkole.

⁹⁷ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 21 w Opolu, Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu, Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu.

⁹⁸ Zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji, szkoła podstawowa prowadzi księgę ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego i obowiązkowi szkolnemu zamieszkałych w obwodzie szkoły (Dz.U. z 2024 r. poz. 50). Dalej: rozporządzenie w sprawie dokumentacji szkolnej.

Księga uczniów szkoły

osobistym zgłoszeniu przez rodziców lub opiekunów prawnych. Tylko wówczas szkoła ma wiedzę o ich faktycznym miejscu zamieszkania i może uwzględnić je w realizacji obowiązków wynikających z ustawy. Uczniowie – uchodźcy z Ukrainy, którzy zostali przyjęci do szkoły na podstawie miejsca zamieszkania, lecz nie byli zameldowani i nie widnieli w przekazanym rejestrze – nie byli wpisywani do szkolnej księgi ewidencji.

W pięciu (41,7%) szkołach⁹⁹ objętych kontrolą stwierdzono nieprawidłowości w prowadzeniu szkolnej księgi uczniów.

Przykład

Dyrektor **XXIII Liceum Ogólnokształcącego w Warszawie** nie wpisał do księgi uczniów sześciu uczniów-uchodźców z Ukrainy, którzy uczęszczali do szkoły w roku szkolnym 2021/2022.

Przykład

Wpisy w księdze uczniów **Technikum Poligraficzno-Administracyjnego w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu** odnoszące się do 10 uczniów (spośród 15 objętych kontrolą) były błędne lub niekompletne, ponieważ nie obejmowały części danych. I tak: w odniesieniu do siedmiu uczniów w księdze nie wpisano kompletnych danych o miejscu ich urodzenia; w przypadku jednego ucznia w rubryce PESEL wpisano same zera; w przypadku trzech uczniów podano błędny adres ich zamieszkania; w przypadku pięciu uczniów nie zawarto kompletnych danych o imionach i nazwiskach rodziców; w odniesieniu do dwóch uczniów w księdze nie wpisano adresów rodziców ucznia.

Przykład

Na podstawie próby obejmującej wpisy w księdze uczniów wobec 15 uczniów-uchodźców z przyjętych do **Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu** w roku szkolnym 2024/2025 ustalono, że dokonywano ich nierzetelnie, gdyż wobec 15 uczniów w księdze uczniów nie umieszczono danych o numerze PESEL, adresie zamieszkania ucznia, imionach i nazwiskach rodziców oraz adresie ich zamieszkania. W jednym przypadku wpisu dokonano niechronologicznie.

⁹⁹ Szkoła Podstawowa nr 60 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 2 we Wrocławiu, XXIII Liceum Ogólnokształcące w Warszawie, Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu, Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu.

**Kontrolowanie
obowiązku szkolnego**

We wszystkich szkołach podstawowych objętych kontrolą dyrektorzy szkół podejmowali działania w celu egzekwowania realizacji przez uczniów-uchodźców z Ukrainy obowiązku szkolnego.

W latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 - 36 uczniów-uchodźców z Ukrainy nie spełniało obowiązku szkolnego w szkołach objętych kontrolą (pięciu w roku szkolnym 2021/2022, 19 - 2022/2023, ośmiu - 2023/2024 i czterech - 2024/2025). Na podstawie próby uczniów, którzy za I półrocze roku szkolnego 2024/2025 nie uzyskali klasyfikacji śródrocznej, stwierdzono, że dyrektorzy szkół podejmowali działania w celu realizacji przez uczniów-uchodźców z Ukrainy obowiązku szkolnego.

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 21 w Opolu**, spośród sześciorga uczniów-uchodźców z Ukrainy, którzy w I półroczu roku szkolnego 2024/2025 nie otrzymali klasyfikacji śródrocznej, pięcioro nie otrzymało jej z powodu zbyt niskiej frekwencji. W stosunku do tych uczniów zostały zastosowane środki dydaktyczno-pedagogiczne umożliwiając im nadrobienie zaległości.

Przykład

W **Szkole Podstawowej nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu** za I półrocze roku szkolnego 2024/2025 klasyfikacji nie otrzymało dwóch uczniów-uchodźców z Ukrainy, a trzech nie podlegało tej klasyfikacji. Klasyfikacji nie uzyskali uczniowie, którzy rozpoczęli naukę w czasie trwania I półrocza roku szkolnego, w listopadzie 2024 r. Przyczyną nieuzyskania klasyfikacji była nieobecność uczniów powyżej 50% dni zajęć przez okres trzech miesięcy (wrzesień, październik, listopad). Uczniowie ci do dnia zakończenia kontroli NIK kontynuowali naukę. Przyczyną nieklasyfikowania trzech uczniów była ich rezygnacja z nauki w czasie I półrocza roku szkolnego 2024/2025. Dwóch uczniów wypisano ze szkoły na wniosek ich rodziców, a szkoła została zawiadomiona o podjęciu przez nich nauki w innych szkołach. Jeden z uczniów, według oświadczenia złożonego przez jednego z rodziców, wyjechał z Polski.

**Kontrolowanie
obowiązku nauki**

W latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 łącznie 124 uczniów-uchodźców z Ukrainy w wieku do 18 roku życia zrezygnowało z nauki w szkołach ponadpodstawowych objętych kontrolą. W przypadku czterech szkół¹⁰⁰ dyrektorzy nie spełnili warunku art. 36 ust. 15 ustawy - Prawo oświatowe

¹⁰⁰ XXIII Liceum Ogólnokształcące w Warszawie, XVIII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu, Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 w Poznaniu, Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie.

i nie poinformowali właściwych organów o zmianach w spełnianiu obowiązku nauki przez uczniów-uchodźców z Ukrainy¹⁰¹.

Przykład

Dyrektor **Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie** „przez przeoczenie nie informował o zmianach w spełnianiu obowiązku nauki przez ucznia-uchodźcę z Ukrainy”.

Efekty edukacyjne uczniów uchodźców z Ukrainy

Według danych przekazanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w roku szkolnym 2022/2023¹⁰² do klasy VIII szkoły podstawowej uczęszczało łącznie 15 509 uczniów-uchodźców z Ukrainy. Na koniec tego roku szkolnego – 11 7191 (76,03%) tych uczniów uzyskało klasyfikację końcową i ukończyło szkołę¹⁰³. Do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 12 074 uczniów¹⁰⁴, co stanowiło 102,4% wszystkich uczniów sklasyfikowanych na koniec tego roku szkolnego. W roku szkolnym 2023/2024 do klasy ósmej uczęszczało łącznie 12 407 uczniów-uchodźców z Ukrainy. Na koniec tego roku szkolnego - 11 038 (77,97%) z nich uzyskało klasyfikację końcową i ukończyło szkołę podstawową. Do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 11 252 (101,94%) uczniów sklasyfikowanych na koniec tego roku szkolnego.

Efekty edukacyjne – liceum ogólnokształcące

W roku szkolnym 2022/2023 spośród 277 uczniów-uchodźców z Ukrainy zapisanych do ostatniej klasy liceum ogólnokształcącego uzyskało klasyfikację końcową i ukończyło liceum 130 (46,93%) uczniów. Do egzaminu maturalnego przystąpiło 89 (68,46% sklasyfikowanych na koniec tego roku szkolnego), a zdało ten egzamin 61 uczniów (68,54% z przystępujących). W roku szkolnym 2023/2024 na 432 uczniów-uchodźców z Ukrainy, klasyfikację końcową (ukończyło liceum) uzyskało 336 uczniów (77,78%). Do egzaminu maturalnego przystąpiło 251 (74,70% sklasyfikowanych), a zdało egzamin maturalny 208 (82,87% z przystępujących).

¹⁰¹ Zgodnie z art. 36 ust. 15 ustawy – Prawo oświatowe, dyrektorzy publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych, są obowiązani powiadomić wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której mieszka absolwent szkoły podstawowej, który nie ukończył 18 lat, o zmianach w spełnianiu obowiązku nauki przez absolwenta szkoły podstawowej, w terminie 14 dni od dnia powstania tych zmian.

¹⁰² Na dzień 30 września roku szkolnego 2022/2023 oraz 2023/2024.

¹⁰³ Posiadali wskazany w bazie SIO status „ukończył szkołę” na koniec roku szkolnego.

¹⁰⁴ Liczba uczniów, którzy przystąpili do egzaminu ósmoklasisty jest minimalnie wyższa, niż liczba uczniów, którzy zostali sklasyfikowani na koniec roku szkolnego. Spowodowane jest to tym, że liczba uczniów, którzy byli sklasyfikowani odnosi się do liczby uczniów przypisanych na dzień 30 września w latach szkolnych 2022/2023-2023/2024, którzy na koniec roku szkolnego mieli zaznaczony status przypisania „ukończył szkołę”. Natomiast wśród liczby uczniów, którzy przystąpili do egzaminu ósmoklasisty, znajdują się również uczniowie, którzy nie mieli takiego statusu na koniec roku szkolnego. Powodem jest to, że egzamin ósmoklasisty odbywa się w maju, kiedy uczniowie nie mają jeszcze klasyfikacji rocznej, więc może się zdarzyć, że uczeń, który ostatecznie nie uzyskał klasyfikacji rocznej, podszedł do egzaminu ósmoklasisty.

Efekty edukacyjne- technikum	W roku szkolnym 2022/2023 do ostatniej klasy technikum uczęszczało łącznie 33 uczniów-uchodźców z Ukrainy, a na koniec tego roku szkolnego klasyfikację końcową (ukończyło szkołę) uzyskało 14 (42,42%) uczniów. W roku szkolnym 2023/2024 do technikum uczęszczało 10 uczniów-uchodźców, a klasyfikację końcową (ukończyło szkołę) dziewięciu uczniów (90%).
Efekty edukacyjne- szkoła branżowa	W roku szkolnym 2022/2023 do ostatniej klasy szkoły branżowej I stopnia uczęszczało 61 uczniów-uchodźców z Ukrainy, a na koniec tego roku szkolnego ukończyło szkołę 43 (70,49%) tych uczniów. W roku szkolnym 2023/2024 do ostatniej klasy w szkołach tego typu uczęszczało 120 uczniów-uchodźców z Ukrainy, a na koniec tego roku szkolnego 91 (75,83%) uzyskało klasyfikację końcową i ukończyło szkołę.
Efekty edukacyjne- szkoły podstawowe	<p>W sześciu szkołach podstawowych objętych kontrolą w roku szkolnym 2021/2022 do klasy VIII uczęszczało łącznie 16 uczniów-uchodźców z Ukrainy, 14 (87,5%) przystąpiło do egzaminu ósmoklasisty, a 13 (81,25%) ukończyło szkołę. W roku szkolnym 2022/2023 do klasy VIII uczęszczało łącznie 84 uczniów-uchodźców z Ukrainy, 72 (85,7%) z nich przystąpiło do egzaminu ósmoklasisty, a 68 (80,95%) ukończyło szkołę. W roku szkolnym 2023/2024 do klasy VIII uczęszczało łącznie 88 uczniów-uchodźców z Ukrainy, 85 (96,6%) przystąpiło do egzaminu ósmoklasisty, a 81 (92%) ukończyło szkołę. W roku szkolnym 2024/2025 do klasy VIII uczęszczało łącznie 90 uczniów-uchodźców z Ukrainy, a 89 (98,9%) z nich przystąpiło do egzaminu ósmoklasisty¹⁰⁵.</p> <p>W dwóch szkołach ponadpodstawowych¹⁰⁶ objętych kontrolą objętych kontrolą uczniowie-uchodźcy z Ukrainy z ostatnich klas programowo najwyższych przystępowali do egzaminów zewnętrznych organizowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.</p>

Przykład

W **Liceum Nr XV we Wrocławiu** w latach szkolnych 2021/2022 – 2023/2024 wszyscy uczniowie z Ukrainy, którzy ukończyli Liceum przystąpili do egzaminu maturalnego. W roku szkolnym 2024/2025 do egzaminu maturalnego przystąpiło 130 uczniów z Ukrainy, spośród 136 którzy ukończyli Liceum.

W **Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie** do egzaminów zawodowych przystąpiło ogółem 11 uczniów-uchodźców z Ukrainy, w tym: w roku szkolnym 2023/2024 siedmiu, a pięciu (71%) zdało egzaminy; w roku szkolnym 2024/2025 przystąpiło do egzaminów

¹⁰⁵ Czynności kontrolne w szkołach zakończyły się przed końcem roku szkolnego 2024/2025 stąd brak liczby uczniów, którzy ukończyli szkołę w tym roku szkolnym.

¹⁰⁶ Liceum Ogólnokształcące Nr XV we Wrocławiu, Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie.

zawodowych czterech uczniów-uchodźców z Ukrainy, a trzech (75%) zdało egzaminy.

5.2.2. WSPOMAGANIE W ZAPEWNIENIU UCZNIOM-UCHODźCOM Z UKRAINY PRAWA DO NAUKI

W latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 we wszystkich kuratoriach oświaty objętych kontrolą podejmowano działania wspomagające szkoły w realizacji praw do edukacji uczniów-uchodźców z Ukrainy. W roku szkolnym 2021/2022 różnymi formami wspomagania (w formie porad, konferencji lub szkoleń objęto) łącznie 7 756 osób (zorganizowano łącznie 112 porad, 85 konferencji i dwa szkolenia). W roku szkolnym 2022/2023 wspomaganie tym objęto łącznie 8 032 osoby, tj. o 3,5% więcej niż w poprzednim roku szkolnym (zorganizowano 157 porad, 157 konferencji i sześć szkoleń). W roku szkolnym 2023/2024 wspomaganie objęto łącznie 2 544 osoby, tj. o ponad trzykrotnie mniej niż w poprzednim roku szkolnym (zorganizowano 48 porad, 62 konferencje i jedno szkolenie). W roku szkolnym 2024/2025 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) wspomaganie objęto 1 225 osób (zorganizowano 49 porad, dwie konferencje i jedno szkolenie).

Przykład

Kuratorium Oświaty w Poznaniu zorganizowało w marcu 2022 r. spotkanie w zakresie m.in. zasad przyjmowania uczniów z Ukrainy, tworzenia oddziałów przygotowawczych, zapewnienia uczniom wsparcia adekwatnego do potrzeb. W roku szkolnym 2022/2023 zorganizowało m.in. 69 spotkań z dyrektorami szkół na temat pomocy uczniom w wyborze drogi edukacyjnej (w spotkaniach wzięło udział łącznie 2070 osób). W roku szkolnym 2024/2025 odbyły się dwie konferencje: „Szkoła włączająca przez język. Czas na rozwiązania”, podczas której poruszano tematy związane m.in. z edukacją dzieci z doświadczeniem migracyjnym, działaniami dyrektora w celu integracji uczniów czy zarządzaniem szkołą wielokulturową (w konferencji wzięło udział 82 uczestników) oraz „Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w praktyce (moduł: wsparcie uczniów z doświadczeniem migracyjnym)”.

Przykład

Kurator Oświaty w Warszawie w okresie 28 lutego – 30 maja 2022 r. uruchomił infolinię – pomoc uchodźcom z Ukrainy. Za pośrednictwem tej infolinii zgłaszano sprawy dotyczące m.in. przyjęcia dziecka do przedszkola, szkoły, w tym do szkoły specjalnej – wydanie orzeczenia przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, tworzenia dodatkowych oddziałów, organizacji oddziału przygotowawczego, możliwości

ukończenia klasy w ukraińskim systemie edukacyjnym, możliwości przystąpienia do polskiej matury, egzaminu ósmoklasisty, różnic między systemami edukacji, zatrudnienia nauczyciela lub pomocy nauczyciela z Ukrainy. Z Infolinii korzystali uchodźcy z Ukrainy jak również dyrektorzy przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, a także pracownicy organów prowadzących szkoły oraz obywatele polscy. Pracownicy kuratorium, w okresie działania Infolinii udzielali od 10 do 40 porad dziennie.

Zatrudnianie innych osób do pracy z uczniami z Ukrainy

Z informacji uzyskanej na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK od wszystkich 16 kuratorów oświaty wynika, że w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 (do 30 kwietnia) na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe¹⁰⁷, wobec 792 osób złożono wnioski o zgodę na ich zatrudnienie w szkole do pracy z uczniami ukraińskimi. Kuratorzy wyrazili zgodę na zatrudnienie 466 (58,8%) osób, a w przypadku pozostałych osób nie spełniły one warunku nieposiadania stosownych kwalifikacji.

5.3. WSPÓŁPRACA PODMIOTÓW W ZAKRESIE ORGANIZACJI NAUKI DZIECI-UCHODźCÓW Z UKRAINY

5.3.1. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Współpraca ze stroną ukraińską

Ministerstwo Edukacji i Nauki/Ministerstwo Edukacji Narodowej współpracowało ze stroną ukraińską, w tym z Ministerstwem Oświaty i Nauki Ukrainy, Ambasadą Ukrainy w RP oraz Ministerstwem Spraw Zagranicznych Ukrainy w zapewnieniu uczniom-uchodźcom z Ukrainy prawa do nauki. Zorganizowano łącznie 12 spotkań on-line i stacjonarnych (sześć w 2022 r., jedno w 2023 r., trzy w 2024 r. i dwa w 2025 r.)¹⁰⁸, w trakcie których omawiano m.in. przygotowanie polskiego systemu edukacji na przyjęcie uchodźców, działania w zakresie zapewnienia optymalnych warunków dzieciom i młodzieży z Ukrainy, w tym dotyczące

¹⁰⁷ W uzasadnionych przypadkach w szkole publicznej może być, za zgodą kuratora oświaty, a w przypadku szkoły artystycznej - ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem, posiadająca przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć.

¹⁰⁸ M.in. rozmowy z Ministrem Oświaty i Nauki Ukrainy (1 i 16 marca 2022 r., 4 maja 2022 r., 23 czerwca 2022 r., 23 września 2022 r.); wizyta wiceministra Oświaty i Nauki Ukrainy (20 kwietnia 2022 r.); spotkanie z Ambasadorem Ukrainy w Polsce (22 kwietnia 2022 r.); spotkanie wiceministrów edukacji i nauki Polski i Ukrainy (12 maja 2022 r.); spotkanie z Ministrem Oświaty i Nauki Ukrainy (8 czerwca 2022 r.); spotkanie z Ambasadorem Ukrainy w Polsce (30 sierpnia 2022 r.); polsko-ukraińskie konsultacje międzyrządowe z udziałem Ministra Edukacji RP, Ministra Nauki RP oraz Ministra Oświaty i Nauki Ukrainy (28 marca 2024 r.); spotkanie z wiceministrem Spraw Zagranicznych Ukrainy oraz Ambasadorem Ukrainy w Polsce (13 grudnia 2024 r.); spotkanie z wicepremierem Ukrainy (8 stycznia 2025 r.), spotkanie z Ministrem Oświaty i Nauki Ukrainy (23 maja 2025 r.).

wprowadzenia od dnia 1 września 2024 r. obowiązku spełniania rocznego przygotowania przedszkolnego oraz obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki w szkołach w Polsce.

Przykład

W dniu z 25 lipca 2024 r. **Minister Oświaty i Nauki Ukrainy** zwrócił się do Ministra Edukacji oraz Ministra Nauki z propozycją zawarcia umowy międzyrządowej mającej na celu zapewnienie i ochronę praw edukacyjnych obywateli Ukrainy czasowo przebywających na terytorium RP, która miałyby dotyczyć:

- nauki komponentu ukraińskiego w polskich szkołach, w szczególności poprzez wprowadzenie obowiązkowych godzin nauki (online – w szkołach ukraińskich lub offline – w szkołach polskich z pomocą nauczycieli z Ukrainy)
- możliwości nauki języka ukraińskiego jako drugiego języka obcego oraz zaliczenia języka ukraińskiego (nauczanego zgodnie z programem MOiN Ukrainy), jako drugiego języka obcego;
- otwarcia ukraińsko-polskich szkół;
- otwarcia filii państwowego Liceum „Międzynarodowa Szkoła Ukraińska” w Polsce;
- uregulowania funkcjonowania ukraińskich szkół dziennych, sobotnich i niedzielnych;
- uznawania kategorii kwalifikacyjnych i tytułów pedagogicznych z Ukrainy w polskim systemie oświaty;
- upowszechniania uznawania ukraińskich dyplomów w Polsce.

Odnosząc się do poszczególnych zagadnień **Minister Edukacji** (5 września 2024 r.) poinformował m.in., że:

- nauka języka i kultury ukraińskiej – placówka dyplomatyczna lub konsularna kraju ich pochodzenia działająca w Polsce albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości mogą organizować w szkole, w porozumieniu z dyrektorem szkoły i zgodą organu prowadzącego naukę języka i kultury kraju pochodzenia. Szkoła udostępnia nieodpłatnie pomieszczenia i pomoce dydaktyczne;
- nauka języka ukraińskiego jako obcego – postulaty wydają się kontrowersyjne ze względu na zarzut nierównego traktowania uczniów/obywateli innych państw i narodowości;
- otwarcie polsko-ukraińskich szkół – polskie przepisy prawa oświatowego nie przewidują rozwiązań, które pozwalałyby tworzenie subsystemu edukacyjnego innego państwa w ramach polskiego systemu oświaty;
- funkcjonowanie ukraińskich szkół w Polsce – ukraińskie szkoły mogą organizować w szkole, w porozumieniu z dyrektorem szkoły i za

zgodą organu prowadzącego naukę języka i kultury kraju pochodzenia. Szkoła udostępnia nieodpłatnie pomieszczenia i pomoce dydaktyczne;

- uznawanie kategorii kwalifikacyjnych i tytułów pedagogicznych – zarówno wobec osób, które uzyskały kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w Ukrainie, jak i osób, które uzyskały kwalifikacje nauczycielskie w Polsce mają zastosowanie takie same wymagania kwalifikacyjne;
- uproszczenie uznania ukraińskich dyplomów w Polsce – Polska nie może zawrzeć umowy dotyczącej automatycznego uznawania dyplomów do celów zawodowych.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Od wybuchu wojny w Ukrainie organizacje pozarządowe, w tym zrzeszające Ukraińców w Polsce¹⁰⁹, zgłaszały do Ministerstwa Edukacji i Nauki/Ministerstwa Edukacji Narodowej postulaty mające na celu zapewnienie warunków do realizacji prawa do edukacji dzieciom uchodźców z Ukrainy. W efekcie Ministerstwo zainicjowało współpracę ekspertów i praktyków reprezentujących organizacje pozarządowe, samorządy oraz środowisko akademickie w opracowanie propozycji rozwiązań zgłaszanych problemów¹¹⁰. Z dniem 4 września 2024 r. Minister Edukacji powołał „Zespół do spraw Integracji Edukacyjnej Dzieci będących Obywatelami Ukrainy”, którego zadaniem było przygotowanie rozwiązań w zakresie procesu integracji dzieci przybyłych z Ukrainy. W pracach tego zespołu uczestniczyli m.in. przedstawiciele 21 różnych podmiotów administracji rządowej i samorządowej, a także organizacji pozarządowych, zaangażowanych w sprawy dotyczące migrantów i uchodźców, w tym z Ukrainy.

Efektom prac tego zespołu było opracowanie projektu rządowego programu „Przyjazna szkoła”, którego celem jest wsparcie szkół, w których pobierają naukę uczniowie i uczennice z Ukrainy. Cel ten zostanie osiągnięty przez realizację poszczególnych modułów:

- moduł 1. – „Pomoc asystenta” - dofinansowanie zatrudnienia asystentów międzykulturowych w szkołach, w których uczniowie z Ukrainy spełniają obowiązek szkolny albo obowiązek nauki;
- moduł 2. – „Dobrostan społeczności szkolnej” - działania służące wzmocnieniu profilaktyki zaburzeń zdrowia psychicznego oraz

¹⁰⁹ M.in.: Fundacja „Ukraiński Dom”, Klub Inteligencji Katolickiej, Polskie Forum Migracyjne, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Migrant Info Point, Warszawska Szkoła Ukraińska.

¹¹⁰ Rezultatem tej współpracy był dokument pn. „Propozycje dotyczące zapewnienia dostępu do edukacji i integracji uczniom z Ukrainy” sporządzony w Ministerstwie 26 lutego 2024 r.

wzmocnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla przedstawicieli środowiska szkolnego;

- moduł 3. – „Doskonalenie kadr oświaty” - podniesienie kompetencji zawodowych kadr systemu oświaty.

**Petycje kierowane do
Ministra**

Cztery podmioty złożyły w latach 2022-2023 petycje¹¹¹ w sprawach dotyczących dzieci-uchodźców z Ukrainy.

Przykład

Federacja Inicjatyw Oświatowych (w petycji z 4 kwietnia 2022 r.) wniosła o rezygnację z egzaminów zewnętrznych (ósmoklasisty i maturalnego). W odpowiedzi Ministerstwo Edukacji i Nauki wskazało m.in., że rozwiązań w sytuacji powstałej w związku z napływem uchodźców nie należało poszukiwać w tworzeniu specjalnych warunków rekrutacyjnych, ale na wspomaganiu uczniów w sposób, który pozwolił im przystąpić do egzaminu ósmoklasisty. W przypadku egzaminu maturalnego uczeń-cudzoziemiec, któremu ograniczona znajomość języka polskiego utrudnia zrozumienie czytanego tekstu, może przystąpić do egzaminu maturalnego w warunkach dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych.

Przykład

Stowarzyszenie Amnesty International (w petycji z 24 lutego 2023 r.) wniosło o zwiększenie wsparcia finansowego dla samorządów, umożliwiającego im zatrudnienie adekwatnej liczby asystentów i asystentek międzykulturowych, tworzenie oddziałów przygotowawczych i podjęcie innych działań wspierających uczniów-uchodźców z Ukrainy. W odpowiedzi na powyższą petycję Ministerstwo Edukacji i Nauki poinformowało m.in., że począwszy od kwietnia 2022 r., jst udzielane jest wsparcie finansowe w realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy. Podkreśliło, że przepisy przygotowane w związku z przybyciem ukraińskich uchodźców i ich dzieci w całości odpowiadają warunkom określonym w Konwencji dotyczącej statusu uchodźców, sporządzonej w Genewie dnia 28 lipca 1951 r.¹¹². Osoby niebędące obywatelami polskimi zgodnie z art. 165 ustawy – Prawo oświatowe korzystają z nauki i opieki w publicznych szkołach na warunkach dotyczących obywateli polskich.

¹¹¹ Wniesionych na podstawie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870).

¹¹² Dz. U. z 1991 r. Nr 119 poz. 515.

**Współpraca
z kuratorami oświaty**

Sprawy dotyczące dzieci uchodźców z Ukrainy były tematem narad i konferencji kuratorów oświaty organizowanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. W latach 2020–2023 zorganizowano 13 spotkań on-line z udziałem kierownictwa Ministerstwa i kuratorów oświaty, poświęconych m.in. tematyce edukacji dzieci cudzoziemców, w tym uczniów-uchodźców z Ukrainy. W latach 2024-2025 odbyło się pięć spotkań kierownictwa Ministerstwa z kuratorami oświaty¹¹³, w których omawiano m.in. tematykę włączania uczniów-uchodźców z Ukrainy do polskiego systemu edukacji od 1 września 2024 r. oraz założenia przygotowywanego rządowego programu wsparcia uczniów-uchodźców z Ukrainy. Sprawy uczniów-uchodźców z Ukrainy były także przedmiotem 67 konferencji oraz 546 narad rejonowych z dyrektorami wszystkich typów szkół i rodzajów placówek oświatowych zorganizowanych przez kuratorów oświaty.

**Współpraca ze stroną
samorządową**

W ramach prac Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego 29 września 2022 r. strona samorządowa zgłosiła propozycje zmiany przepisów art. 165 ustawy – Prawo oświatowe. Propozycje polegały na:

- rezygnacji z zawarcia porozumienia pomiędzy jst w sytuacji wskazania przez kuratora oświaty uczniowi realizującemu obowiązek szkolny, szkoły prowadzonej przez inną jst, niż ta, na terenie której uczeń zamieszkuje;
- zwolnieniu jst z obowiązku zapewnienia uczniowi bezpłatnego transportu do szkoły podstawowej, w przypadku, gdy szkołę tę wskazywałaby kurator oświaty;
- ułatwieniu skreślenia ucznia z listy uczniów na wniosek rodziców lub opiekunów lub pełnoletniego ucznia lub w związku z nieusprawiedliwioną dwumiesięczną nieobecnością w szkole.

Ministerstwo wyraziło negatywne opinie odnośnie proponowanych przez stronę samorządową rozwiązań dotyczących dwóch pierwszych postulatów. Zdaniem Ministerstwa ingerencja kuratora oświaty, który nie jest organem prowadzącym szkoły, powinna być incydentalna i mieć miejsce jedynie po wyczerpaniu wszystkich ustawowych możliwości, jakie mają jst. Negatywnie ocenił również proponowaną zmianę art. 166 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe¹¹⁴. Zmiana zwolniłaby jst z zagwarantowania

¹¹³ W dniach: 18-19 kwietnia 2024 r., 21-22 sierpnia 2024 r., 11-12 grudnia 2024 r. i 9-10 kwietnia 2025 r. – w siedzibie Ministerstwa Edukacji Narodowej; 6-7 marca 2025 r. w Centrum Szkoleniowym Ośrodka Rozwoju Edukacji.

¹¹⁴ W przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi, jeżeli przyjęcie osób, o których mowa w art. 165 ust. 7 i 9, podlegających obowiązkowi szkolnemu wymaga przeprowadzenia zmian organizacyjnych pracy szkoły, w której obwodzie te osoby mieszkają, organ wykonawczy jst prowadzącej szkołę podstawową może wskazać jako miejsce realizacji obowiązku szkolnego: inną publiczną szkołę podstawową prowadzoną przez tę jst; publiczną szkołę podstawową prowadzoną przez inną jst, po zawarciu porozumienia z tą jst. W przypadku braku możliwości wskazania jako miejsca realizacji

uczniowi bezpłatnego transportu do szkoły podstawowej w przypadku, gdy szkołę tę wskazywałby kurator oświaty. W opinii Ministerstwa w sytuacji pobierania nauki w polskim systemie oświaty, uczeń cudzoziemiec zostaje objęty przepisami dotyczącymi realizacji obowiązku szkolnego/nauki na terenie Polski. Obejmują go zatem te same przepisy, które dotyczą ucznia polskiego. Odnośnie trzeciego postulatu strony samorządowej, w wyniku prac legislacyjnych w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy został dodany przepis art. 55c dotyczący skreślenia z listy ucznia¹¹⁵.

Szkoły mniejszości ukraińskiej w Polsce

Nauka języka lub kultury ukraińskiej dla uczniów-uchodźców z Ukrainy była prowadzona w szkołach realizujących edukację skierowaną do mniejszości narodowych i etnicznych na terenie Polski¹¹⁶, tj. w:

- 58 szkołach¹¹⁷, w których 261 uczniów-uchodźców z Ukrainy pobierało naukę w roku szkolnym 2022/2023;
- 50 szkołach¹¹⁸, w których 218 uczniów-uchodźców z Ukrainy pobierało naukę w roku szkolnym 2023/2024;
- 50 szkołach¹¹⁹, w których 201 uczniów-uchodźców z Ukrainy pobierało naukę w roku szkolnym 2024/2025.

5.3.2. WSPÓŁPRACA JST I SZKÓŁ

W żadnej z jst objętych kontrolą nie stwierdzono, aby w okresie objętym kontrolą, placówka dyplomatyczna lub konsularna Ukrainy w Polsce ubiegała się o wyrażenie zgody na organizację w szkole nauki języka

obowiązku szkolnego szkół, o których mowa w ust. 1, na wniosek organu wykonawczego jst prowadzącej szkołę podstawową, w której obwodzie mieszkają osoby, o których mowa w art. 165 ust. 7 i 9, kurator oświaty wskazuje szkołę podstawową, w której te osoby będą realizować obowiązek szkolny. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, przepisów art. 130 ust. 2 i 5 nie stosuje się, a przepisy art. 39 ust. 2-4a stosuje się odpowiednio (art. 166 ust 1-3 ustawy Prawo oświatowe).

¹¹⁵ Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 185). Przepis art. 55c zaczął obowiązywać z dniem 28 stycznia 2023 r.

¹¹⁶ Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 2737 ze zm.).

¹¹⁷ Organami prowadzącymi te szkoły było: 21 gmin (21 szkół), 15 miast na prawach powiatu (20 szkół), siedem powiatów ziemskich (siedem szkół), samorząd województwa (dwie szkoły), trzy spółki prawa handlowego (trzy szkoły), cztery fundacje (cztery szkoły) i jedno stowarzyszenie (jedna szkoła).

¹¹⁸ Organami prowadzącymi te szkoły było: 15 gmin (15 szkół), 16 miast na prawach powiatu (19 szkół), pięć powiatów ziemskich (pięć szkół), samorząd województwa (dwie szkoły), dwie spółki prawa handlowego (dwie szkoły), dwie fundacje (dwie szkoły) i trzy stowarzyszenia (trzy szkoły) i dwie osoby fizyczne (dwie szkoły).

¹¹⁹ Organami prowadzącymi te szkoły było: 21 gmin (22 szkoły), 12 miast na prawach powiatu (16 szkół), sześć powiatów ziemskich (sześć szkół), samorząd województwa (dwie szkoły), jedna spółka prawa handlowego (jedna szkoła), jedna fundacja (jedna szkoła) i dwa stowarzyszenia (dwie szkoły).

ukraińskiego lub kultury ukraińskiej¹²⁰. W przypadku jednej¹²¹ jest z wnioskiem o organizację w szkołach nauki języka i kultury ukraińskiej zwróciła się jedna organizacja pozarządowa.

Wszystkie jest objęte kontrolą podejmowały samodzielnie inicjatywy skierowane do uchodźców z Ukrainy w celu ich integracji z lokalną społecznością.

Przykład

Miasto Poznań w celu integracji uchodźców z Ukrainy podejmowało szereg inicjatyw, takich jak m. in.:

- realizacja zadań finansowanych ze środków UNICEF w obszarze edukacji (utworzenie punktu poradnictwa zawodowego dla dzieci z Ukrainy oraz Centrum Wsparcia udzielającego pomocy psychologiczno-pedagogicznej);
- utworzenie infolinii, na której pracownicy udzielali informacji w języku ukraińskim, koordynowali działalność ukraińskiego portalu, organizowali tłumaczenia na potrzeby uchodźców z Ukrainy;
- podjęcie współpracy z przedsiębiorcami oraz miastami partnerskimi, w ramach której m.in. Agencja Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców¹²² utworzyła w jednej z galerii handlowych Centrum Wsparcia Finansowego oraz pozyskiwano także artykuły szkolne i książki.

Przykład

Działania i inicjatywy skierowane do uchodźców z Ukrainy realizowane były przez placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym było **Miasto Opole**, w tym Miejskie Centrum Wspomagania Edukacji w Opolu. Obejmowały one m.in.:

- 1) kurs języka polskiego jako obcego organizowany od 21 marca 2022 r. do 25 maja 2022 r.; program kursu został opracowany w MCWE, a oparto go na poziomie A1/A2 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego i obejmował 100 godzin nauki dla jednego uczestnika;
- 2) utworzenie świetlicy dla dzieci ukraińskich w wieku 3-7 lat od 8 do 31 marca 2022 r. z zapewnieniem dzieciom posiłków i zajęć w ramach wolontariatu ze specjalistami oraz animatorami Miejskiego Centrum Wspomagania Edukacji;

¹²⁰ Na podstawie art. 165 ust. 15 – ustawy Prawo oświatowe.

¹²¹ Pismem z 27 sierpnia 2021 r. Przewodnicząca Związku Ukraińców w Polsce wnioskuje do Prezydenta Miasta Poznania o wsparcie nauczania języka ukraińskiego dla uczniów – obywateli Ukrainy w jednej z poznańskich szkół.

¹²² UNHCR.

- 3) kurs języka ukraińskiego jako obcego w dwóch terminach od 28 marca 2022 r. do 29 kwietnia 2022 r. oraz od 6 do 30 maja 2022 r.;
- 4) zorganizowanie 8-9 oraz 20-22 grudnia 2022 r. Mikołajkowych Spotkań – wydarzeń o tematyce świątecznej dla dzieci uchodźczych z Ukrainy, które uczęszczały do publicznych przedszkoli i klas I-III szkół podstawowych w Opolu.

Do dyrektorów szkół objętych kontrolą żadna placówka dyplomatyczna lub konsularna Ukrainy w Polsce ani stowarzyszenie kulturalno-oświatowe reprezentujące Ukraińców nie zwracały się o zgodę na organizację w szkole nauki języka ukraińskiego lub kultury ukraińskiej.

5.4. FINANSOWANIE KSZTAŁCENIA UCZNIÓW-UCHODźCÓW Z UKRAINY

Zapewniono finansowanie kształcenia

Zapewniono warunki finansowe do realizacji przez uczniów-uchodźców z Ukrainy prawa do nauki w Polsce.

5.4.1. WYDATKI Z FUNDUSZU POMOCY

Wydatki z Funduszu Pomocy¹²³ na kształcenie, wychowanie i opiekę uczniów z Ukrainy w latach 2022-2025 (do 31 marca) wyniosły łącznie 7 859 519 tys. zł i kształtowały się następująco:

- 2022 r. – 1 591 574 tys. zł, w tym na: dodatkowe zajęcia z języka polskiego – 478 609 tys. zł; na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym – 46 906 tys. zł; na prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej – 5 209 tys. zł;
- 2023 r. – 2 625 586 tys. zł, w tym na: dodatkowe zajęcia z języka polskiego – 795 445 tys. zł; na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym – 28 990 tys. zł; na prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej – 62 243 tys. zł;
- 2024 r. – 2 640 681 tys. zł, w tym na: dodatkowe zajęcia z języka polskiego – 334 802 tys. zł; na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym – 14 313 tys. zł; na prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej – 93 210 tys. zł;
- 2025 r. (do 31 marca) – 1 001 677 tys. zł, w tym na: dodatkowe zajęcia z języka polskiego – 81 325 tys. zł; na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym – 9 740 tys. zł; na prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej – 52 536 tys. zł.

W latach 2022-2024 wydatki z Funduszu Pomocy na edukację, wychowanie i opiekę uczniów z Ukrainy przybyłych do Polski po 24 dniu 2022 r.

¹²³ Utworzonego na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.

wzrastały. W 2023 r. w stosunku do 2022 r. wzrosły o 65%, a w 2024 r. wzrosły w stosunku do 2023 r. o 0,6%. W ramach łącznej kwoty (7 859 519 tys. zł) naliczonej i przekazanej do jst w latach 2022-2025 (do 31 marca), uwzględniono wydatki na dodatkowe zadania oświatowe związane z edukacją uczniów przybyłych z Ukrainy: na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego wydatkowano łącznie – 1 690 181 tys. zł (21,5% całości wydatków), a na prowadzenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej – 213 197 tys. zł (2,7%). Wydatki na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego w 2024 r. w stosunku do wydatków z 2022 r. zmniejszyły się o 30%. Rosły natomiast wydatki na pomoc psychologiczno-pedagogiczną udzielaną uczniom przybyłym z Ukrainy. W 2024 r. wyniosły 93 210 tys. zł i w stosunku do wydatków z 2022 r. były wyższe o 88 001 tys. zł, tj. o 1 689,4%.

Pomoc materialna

W latach 2022-2024 wobec uczniów-uchodźców z Ukrainy dostępna była pomoc materialna¹²⁴ o charakterze socjalnym¹²⁵ w formie stypendium szkolnego (maksymalnie 248 zł miesięcznie dla ucznia) i zasiłku szkolnego (maksymalnie 620 zł na ucznia, w którego rodzinie nastąpiło zdarzenie pogarszające znacznie jej sytuację materialną). W 2022 r. wydatkowano łącznie 8 000 tys. zł na realizację pomocy materialnej. Od marca do sierpnia 2022 r. stypendium szkolne otrzymało 6 784 uczniów, a od września do grudnia 2022 r. – 7 742 uczniów. W 2022 r. zasiłki szkolne otrzymało łącznie 3 309 uczniów. W 2023 r. wydatkowano 7 798 tys. zł na stypendia szkolne dla uczniów-uchodźców z Ukrainy (od stycznia do czerwca 2023 r. stypendium szkolne otrzymało 5 597 uczniów, a od września do grudnia 2023 r. – 4 661 uczniów). W 2023 r. wydatki na zasiłki szkolne dla 80 uczniów wyniosły 43,2 tys. zł. W 2024 r. na stypendia szkolne dla uczniów-uchodźców z Ukrainy wydatkowano łącznie 5 258 tys. zł. Od stycznia 2024 r. do czerwca 2024 r. stypendium szkolne otrzymało 3 768 uczniów, a od września do grudnia 2024 r. 3 039 uczniów. W 2024 r. wydatki na zasiłki szkolne dla 90 uczniów wyniosły 26,2 tys. zł.

Podręczniki szkolne i materiały ćwiczeniowe

Środki na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w dla uczniów-uchodźców z Ukrainy uczących się w szkołach podstawowych w roku 2023 i 2025 zostały zagwarantowane w Funduszu Pomocy. W 2023 r. poniesiono wydatki na ten cel w wysokości 16 125,8 tys. zł. dla 106 453 uczniów. W 2025 r. przewidziano na ten cel 32 400 tys. zł. W 2024 r. podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla uczniów-uchodźców z Ukrainy finansowane były w ramach dotacji celowej z budżetu państwa. Uczniowie ukraińscy nie zostali wyodrębnieni w rozliczeniu dotacji celowej i Ministerstwo Edukacji Narodowej nie posiada informacji o wysokości środków przeznaczonych

¹²⁴ Art. 53 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.

¹²⁵ Na zasadach określonych w rozdziale 8a u.s.o.

na ten cel dla tej grupy uczniów. Zastępca dyrektora DKO wyjaśniła, że ze względu na wystarczający limit wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na dotację celową na wyposażenie szkół w bezpłatne podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w 2024 r. (515 mln zł) Ministerstwo nie wnioskowało o dodatkowe środki z Funduszu Pomocy. Potrzeby wszystkich uczniów szkół podstawowych, włączając w to uczniów ukraińskich, zostały zabezpieczone ze środków dotacji celowej.

Finansowanie zewnętrzne

Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS) pozyskało środki finansowe w wysokości 499 903,5 tys. zł z przeznaczeniem na wsparcie funkcjonowania uczniów i uczennic z Ukrainy w polskim systemie oświaty w ramach Programu „Przyjazna szkoła”. Ponadto rozwijało współpracę z UNICEF na rzecz wsparcia edukacji dzieci i młodzieży z Ukrainy, które znalazły się w Polsce w wyniku agresji rosyjskiej po 24 lutego 2022 r. Współpraca ówczesnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z UNICEF¹²⁶ rozpoczęta w marcu 2022 r. została oficjalnie usankcjonowana podpisanym w dniu 8 czerwca 2022 r. Memorandum o porozumieniu w sprawie przeciwdziałania wykluczeniu edukacyjnemu dzieci i młodzieży z Ukrainy. Następnie w dniu 8 maja 2023 r., podpisany został dokument pt. „Letter of Exchange” (LoE) pomiędzy Instytutem Badań Edukacyjnych a UNICEF, który zainicjował realizację projektu „Szkoła dostępna dla wszystkich” (ang. Accessible School for All – ASA), zadanie zlecone przez MEiN do realizacji przez IBE. Projekt realizowany jest w cyklach rocznych, przy czym dokumenty „Letter of Exchange” są podpisywane corocznie – w latach 2023, 2024 oraz 2025. Środki finansowe pozyskane z UNICEF w ramach projektu wyniosły: na 2023 r. – 3 115, 5 tys. zł, na 2024 r. – 7 000 tys. zł, na 2025 r. – 2 660 tys. zł. Pozyskane środki zostały przeznaczone na działania związane z rozwojem zawodowym kadry pedagogicznej – w tym nauczycieli specjalistów oraz dyrektorów szkół – celem wzmocnienia ich kompetencji w zakresie świadczenia adekwatnego wsparcia uczniom, ich rodzicom oraz nauczycielom.

Ministerstwo Edukacji Narodowej dysponowało analizami finansowymi dotyczącymi wydatków realizowanych z Funduszu Pomocy na kształcenie, wychowanie i opiekę uczniów-uchodźców z Ukrainy.

Przykład

Minister Finansów pismem z 28 marca 2025 r. po przeanalizowaniu pozyskanych do 1 marca 2025 r. od jst danych, dotyczących wysokości niewykorzystanych środków pochodzących z Funduszu Pomocy (według stanu na 31 grudnia 2024 r.), przekazał wyniki analizy do

¹²⁶ United Nations Children's Fund.

Ministerstwa Edukacji Narodowej. Jak poinformował Minister Finansów, kwota niewykorzystanych przez jst środków wynosiła 179 428,3 tys. zł, co stanowiło 2,7% łącznej kwoty środków podzielonej i przekazanej w latach 2022-2024. **Ministerstwo Edukacji Narodowej** (4 kwietnia 2025 r.) wystąpiło do wybranych jst, z najwyższym wskaźnikiem niewydatkowania środków z prośbą o analizę wydatków i ustalenie przyczyn niewykorzystania większości środków otrzymanych z Funduszu Pomocy¹²⁷.

5.4.2. WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Wszystkie jst objęte kontrolą gromadziły środki Funduszu Pomocy na wydzielonym rachunku dochodów i przeznaczały je na wydatki, w ramach planu finansowego tego rachunku, tj. zgodnie z wymogiem określonym w art. 14 ust. 14-15 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy. We wszystkich jst zgodnie z art. 14 ust. 19 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy przedkładano (za lata 2022-2024) informacja o wykonaniu planu finansowego środków Funduszu Pomocy.

Wzrost wydatków z Funduszu Pomocy na uczniów-uchodźców z Ukrainy

W latach 2022-2024 wydatki z Funduszu Pomocy na zadania oświatowe związane z kształceniem, wychowaniem i opieką nad uczniami-uchodźcami z Ukrainy w jst objętych kontrolą wyniosły łącznie 328 338,2 tys. zł, w tym: w 2022 r. - 63 099 tys. zł., w 2023 r. - 121 444,9 tys. zł i w 2024 r. - 143 794,3 tys. zł. W stosunku do wydatków z 2022 r. wydatki w 2024 r. wzrosły o 80 695,3 tys. zł, tj. o 127,9%.

Przykład

Miasto Poznań na zadania związane z kształceniem, wychowaniem i opieką uczniów-uchodźców z Ukrainy wydatkowało z Funduszu Pomocy w latach 2022-2024 łącznie - 160 735,4 tys. zł w tym: w 2022 r. - 30 487,2 tys. zł, w 2023 r. - 61 045,7 tys. zł i w 2024 r. - 69 202,5 tys. zł. W ramach tych środków na kształcenie uczniów (dział 801 - Oświata i wychowanie) wydatkowano łącznie - 157 238,9 tys. zł, na zadania związane z wychowaniem uczniów (dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza) wydatkowano łącznie - 172,7 tys. zł, a na zadania

¹²⁷ W treści pisma Ministerstwo poinformowało, że środki z Funduszu Pomocy mogą być przeznaczane na wszystkie wydatki związane z funkcjonowaniem szkół/placówek oświatowych, które pozostają w związku z dodatkowymi zadaniami oświatowymi dotyczącymi dzieci z Ukrainy, z uwzględnieniem wydatków rzeczowych (np. wynagrodzenia nauczycieli, dodatki specjalne dla obsługi administracyjnej, wynagrodzenia pracowników kuchni, doskonalenie zawodowe nauczycieli).

związane z opieką nad uczniami (dział 852- Pomoc społeczna) wydatkowano 3 323,8 tys. zł.

Dotacje na podręczniki szkolne

Wszystkie jst objęte kontrolą otrzymywały z Funduszu Pomocy¹²⁸ środki na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych z przeznaczeniem dla uczniów-uchodźców z Ukrainy uczęszczających do szkół podstawowych.

Przykład

Miasto Opole 22 maja 2023 r. złożyło do Opolskiego Kuratora Oświaty, na podstawie art. 50b ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, wniosek na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych w roku szkolnym 2023/2024 dla 694 uczniów publicznych i niepublicznych szkół podstawowych oraz szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, będących obywatelami Ukrainy - na łączną kwotę 114,79 tys. zł. Do ww. wniosku złożono dwie korekty (aktualizacje informacji): a/ z 31 sierpnia 2023 r., w której wykazano wnioskowaną kwotę w wysokości 131,65 tys. zł na potrzeby 788 uczniów; b/ z 29 września 2023 r., w której ujęto kwotę w wysokości 140,14 tys. zł na potrzeby 839 uczniów. Wnioskowane środki zostały przyznane w pełnej wysokości.

Przykład

Miasto Radom, zgodnie z art. 50b ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, na podstawie składanych wniosków do Wojewody Mazowieckiego, otrzymało dotację celową z Funduszu Pomocy na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla uczniów - uchodźców z Ukrainy i wydatkowało 184,2 tys. zł, z czego: w 2022 r. - 41,4 tys. zł na zakupy ww. materiałów dla 463 uczniów, w 2023 r. - 72,6 tys. zł dla 514 uczniów, w 2024 r. - 70,1 tys. zł dla 585 uczniów.

¹²⁸ Zgodnie z art. 50b ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, w latach 2023-2025 jst mogły otrzymywać z Funduszu Pomocy środki na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów z Ukrainy publicznych i niepublicznych szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży oraz szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, będących obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jst mogły składać wnioski o przyznanie środków na ten cel do wojewodów.

Pomoc socjalna

Wszystkie jst objęte kontrolą udzielały uczniom-uchodźcom z Ukrainy pomocy materialnej o charakterze socjalnym. W latach 2022-2024 jst objęte kontrolą wydatkowały na pomoc materialną dla uczniów-uchodźców z Ukrainy łącznie 765,1 tys. zł, a pomocą objęto 1 630 uczniów.

Przykład

Miasto Opole w latach 2022-2024 na stypendia szkolne wypłaciło odpowiednio: a) 50 uczniom na łączną kwotę 39 580,8 zł w 2022 r.; b) 86 uczniom na łączną kwotę 91 313,6 zł w 2023 r. oraz c) 57 uczniom na łączną kwotę 45 036,8 zł w 2024 r. Wypłaty stypendium realizowane były przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (w czerwcu, wrześniu i grudniu).

W **Poznaniu** pomocy socjalnej udzielano w formie stypendiów oraz zasiłków szkolnych. Liczba uczniów uchodźców z Ukrainy, którym udzielono pomocy systematycznie malała: w 2022 r. wsparcia udzielono 108 uczniom na łączną kwotę 13,1 tys. zł, w 2023 r. 94 uczniom na kwotę 42,1 tys. zł, w 2024 r. wydatkowano 41,6 tys. zł, udzielając wsparcia 71 uczniom. Stypendium było udzielane w formie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych wykraczających poza te realizowane w ramach planu nauczania oraz w formie pieniężnej. Zasiłek szkolny był przyznawany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym. Dyrektor Poznańskiego Centrum Świadczeń wyjaśnił, że „w pierwszym okresie konfliktu zbrojnego w Ukrainie, osoby przebywające w Polsce osiągały niewielki dochód, który uprawniał je do otrzymania takich świadczeń, a wraz z wydłużającym się pobytem poprawiała się ich sytuacja zawodowa oraz finansowa”.

Dowożenie uczniów

Wszystkie jst objęte kontrolą zorganizowały dowożenie uczniów-uchodźców z Ukrainy do szkoły¹²⁹. W przypadku jednej jst nierzetelnie sprawowano nadzór nad prawidłowością wykorzystania przez dyrektorów szkół w 2022 r. środków Funduszu Pomocy przeznaczonych na dowożenie do szkół uczniów-uchodźców z Ukrainy.

¹²⁹ Zgodnie z art. 52 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, jst, na terenie której zapewnia się kształcenie, wychowanie i opiekę nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy, może zorganizować tym dzieciom i uczniom bezpłatny transport do miejsca, w którym zapewnia się im kształcenie, wychowanie i opiekę. Jeżeli droga dziecka z domu do szkoły, w której obwodzie dziecko mieszka przekracza odległości wymienione w art. 39 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka albo zwrot kosztów przejazdu dziecka środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice, a do ukończenia przez dziecko 7 lat - także zwrot kosztów przejazdu opiekuna dziecka środkami komunikacji publicznej (art. 39 ust. 3 pkt 1 ustawy - Prawo oświatowe).

Przykład

Miasto Radom, podstawie art. 52 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy oraz art. 39 ustawy - Prawo oświatowe, zorganizowało w latach 2022-2025 bezpłatny transport do miejsca kształcenia dla dziewięciu uczniów-uchodźców z Ukrainy. Dowóz uczniów był realizowany na wniosek rodziców/opiekunów prawnych. Zadanie wykonywano wykorzystując tabor szkolny będący w dyspozycji placówki. W czasie przewozu opiekę uczniom zapewniały pomoce nauczyciela.

Samorząd Opola zdecydował o traktowaniu uczniów będących obywatelami Ukrainy na tych samych zasadach, co pozostałych mieszkańców Opola. Z uwagi na powyższe nie organizowano bezpłatnego transportu dla tych uczniów w związku z art. 52 ww. ustawy, ani nie zrezygnowano z dowozu tych uczniów w związku z art. 39 ust. 3 pkt 1 ustawy - Prawo oświatowe.

Miasto Poznań nierzetelnie sprawowało nadzór nad prawidłowością wykorzystania przez dyrektorów szkół w 2022 r. środków Funduszu Pomocy, w łącznej wysokości 558,1 tys. zł, które - w myśl art. 14 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy - mogły być przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie m.in. dowożenia do szkół uczniów - uchodźców z Ukrainy. NIK nie przedłożono dokumentacji potwierdzającej, że ww. środki Funduszu Pomocy faktycznie wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem, a nie również np. na dowóz do szkół uczniów innych niż uchodźcy z Ukrainy. Urząd nie dysponował też danymi o liczbie uczniów-uchodźców z Ukrainy, których dowóz do szkół sfinansowano środkami Funduszu.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. METODYKA KONTROLI I INFORMACJE DODATKOWE

Cel główny kontroli	Celem głównym kontroli było udzielenie odpowiedzi na pytanie: czy dzieci ukraińskie mają zapewnione prawo do nauki w polskich szkołach oraz możliwość kształcenia na odległość na Ukrainie?
Cele szczegółowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czy minister właściwy do spraw oświaty i wychowania podjął działania w celu zapewnienia odpowiednich warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych do realizacji prawa do nauki przez dzieci uchodźców z Ukrainy? 2. Czy kuratorzy oświaty prawidłowo sprawowali nadzór nad zapewnieniem przez szkoły dzieciom uchodźców z Ukrainy prawa do nauki oraz rzetelnie wspomagali szkoły w tym zakresie? 3. Czy jednostki samorządu terytorialnego zapewniły warunki organizacyjne i finansowe do realizacji prawa do nauki przez dzieci uchodźców z Ukrainy? 4. Czy w szkołach zapewniono warunki organizacyjne do realizacji prawa do nauki przez dzieci uchodźców z Ukrainy oraz w jaki sposób kontrolowano jego realizację?
Zakres podmiotowy	Kontrolą objęto 22 jednostki, w tym: Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz cztery kuratoria oświaty, pięć jst i 12 szkół (sześć podstawowych i sześć ponadpodstawowych) prowadzonych przez jst.
Kryteria kontroli	Kontrolę w Ministerstwie Edukacji Narodowej oraz w kuratoriach oświaty przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli, z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 ustawy o NIK tj. pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. W jst i szkołach na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów określonych art. 5 ust. 2, tj. legalności, gospodarności i rzetelności.
Okres objęty kontrolą	Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 lipca 2025 r. Postępowanie kontrolne przeprowadzono w okresie od 31 marca do 31 lipca 2025 r.
Działania na podstawie art. 29 ustawy o NIK	Informacji w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK, związanych z przedmiotem kontroli, zasięgnięto w: 16 kuratoriach oświaty, 16 urzędach wojewódzkich, Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, Ośrodku Rozwoju Edukacji w Warszawie, Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Biurze Rzecznika Praw Dziecka. Ponadto w informacji pozyskano dane z ZUS dotyczące świadczenia 800+.

Pozostałe informacje

Na podstawie art. 53 ust. 6 ustawy o NIK skierowano do Ministra Edukacji Narodowej wystąpienie pokontrolne, w którym sformułowano wniosek o podjęcie działań w celu ogłaszania na bieżąco wyników nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty.

Do pozostałych podmiotów objętych kontrolą skierowano łącznie 31 wniosków pokontrolnych, w tym: do jst - cztery wnioski, do dyrektorów szkół - 25 wniosków, do kuratorów oświaty - dwa wnioski. Wg stanu na dzień 16 grudnia 2025 r. spośród 32 wniosków: 19 zrealizowano, 10 było w trakcie realizacji, a trzech nie zrealizowano. Ujawnione w trakcie kontroli nieprawidłowości nie miały wymiaru finansowego. Do jednego wystąpienia pokontrolnego zgłoszono zastrzeżenie. Po kontroli przeprowadzonej przez NIK w Urzędzie Miasta Poznania Prezydent Miasta Poznania zgłosił jedno zastrzeżenie¹³⁰. Komisja Rozstrzygająca w NIK oddaliła zastrzeżenie¹³¹.

W informacji zostały ujęte wyniki kontroli pn. „Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach” (P/23/021) przeprowadzonej w Ministerstwie Edukacji i Nauki. Zarówno w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Ministra Edukacji i Nauki w dniu 5 października 2023 r., jak również w informacji o wynikach tej kontroli opublikowanej w dniu 5 marca 2024 r., zwrócono uwagę Ministrowi na potrzebę wypracowania strategii monitorowania liczby uczniów z doświadczeniem uchodźczym, którzy nie uczęszczają do szkół w Polsce, ani do szkół w swoim kraju w systemie zdalnym.

**Udział innych organów
kontroli na podstawie
art. 12 ustawy o NIK**

Brak udziału innych organów.

**Wykaz jednostek
kontrolowanych**

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Departament Nauk, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego	Ministerstwo Edukacji Narodowej, al. Jana Chrystiana Szucha 25, 00-918 Warszawa	Barbara Nowacka
2.		Kuratorium Oświaty w Warszawie, Al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa	Wioletta Krzyżanowska
3.		Urząd Dzielnicy Praga-Południe m. st. Warszawy,	Tomasz Kucharski

¹³⁰ Zastrzeżenia Prezydenta Miasta Poznania z dnia 7 lipca 2025 r. (znak sprawy: Ko-IV.1710.11.2025; Nr rej.: 01072503963).

¹³¹ Uchwała Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 27 sierpnia 2025 r. (KPK-KPO.441.141.2025).

		ul. Grochowska 274, 03-841 Warszawa	
4.		Szkoła Podstawowa nr 60 im. Powstania Listopadowego w Warszawie, ul. Zbaraska 3, 04-014 Warszawa	Marek Nowotka
5.		XXIII Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, ul. Naddnieprzańska 2/4, 04-205 Warszawa	Edyta Całkowska
6.		Urząd Miasta Opola, ul. Rynek 1A, 45-015 Opole	Arkadiusz Wiśniewski
7.	Delegatura NIK w Opolu	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 21 im. Obrońców Pokoju w Opolu, ul. H. Sienkiewicza 4, 45-037 Opole	Marzena Pawłowska
8.		Kuratorium Oświaty w Poznaniu, ul. T. Kościuszki 93, 61-716 Poznań	Igor Bykowski
9.		Urząd Miasta Poznania, plac Kolegiacki 17, 61-841 Poznań	Jacek Jaškowiak
10.		Szkoła Podstawowa nr 12 im. Wielkopolskiej Brygady Kawalerii w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu, os. Zwycięstwa 101, 61-652 Poznań	Marek Korbanek
11.	Delegatura NIK w Poznaniu	XVIII Liceum Ogólnokształcące im. Rudolfa Modrzejewskiego w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu, ul. Szamotulska 33, 60-365 Poznań	Małgorzata Lorek
12.		Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 im. J. Lelewela w Poznaniu, ul. Działyńskich 4/5, 61-727 Poznań	Aleksandra Warkocka
13.	Delegatura NIK w Rzeszowie	Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów	Dorota Nowak-Maluchnik

14.		Urząd Miasta Rzeszowa, ul. Rynek 1, 35-064 Rzeszów	Konrad Fijołek
15.		Szkoła Podstawowa nr 12 im. J. Przybosia w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 Rzeszowie, ul. Lwowska 17, 35-301 Rzeszów	Barbara Olearka
16.		Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie, ul. M. Spytka Ligęzy 12, 35-055 Rzeszów	Marcin Purgacz
17.		IX Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Św. Królowej Jadwigi w Rzeszowie, ul. E. Orzeszkowej 8a, 35-006 Rzeszów	Melinda Tęcza
18.	Delegatura NIK w Warszawie	Urząd Miejski w Radomiu, ul. J. Kilińskiego 30, 26- 600 Radom	Radosław Witkowski
19.		Publiczna Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu, ul. Miła 18, 26- 600 Radom	Agnieszka Gasek
20.	Delegatura NIK we Wrocławiu	Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, Plac Powstańców Warszawy 1, 50-153 Wrocław	Ewa Skrzywanek
21.		Szkoła Podstawowa nr 2 im. H. Sucharskiego we Wrocławiu, ul. Komuny Paryskiej 36-38, 50-541 Wrocław	Jacek Kowieski
22.		Liceum Ogólnokształcące Nr XV im. mjr. P. Wysockiego we Wrocławiu, ul. Wojrowicka 58, 54-436 Wrocław	Bogumiła Mandat

6.1.1. WYKAZ OCEN KONTROLOWANYCH JEDNOSTEK

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności ^{*/}	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
1.	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Pozytywna	<p>Minister podjął działania w celu dostosowania obowiązujących przepisów prawa oświatowego tak, aby zapewnić warunki prawne, organizacyjne i finansowe do realizacji prawa do nauki przez dzieci uchodźców z Ukrainy. Wskutek podjętych działań uczniom-uchodźcom z Ukrainy zapewniono prawo do nauki.</p>	<p>Ministerstwo w latach szkolnych 2021/2022-2022/2023 nie dysponowało wiedzą o liczbie uczniów-uchodźców z Ukrainy, którzy nie wypełniali obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki w polskim systemie oświaty, a kontynuowali naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty. Dopiero w wyniku kontroli NIK podjęto w Ministerstwie w roku szkolnym 2023/2024 działania w celu ustalenia liczby uczniów-uchodźców pobierających naukę zdalnie w Ukrainie. Stwierdzona nieprawidłowość dotycząca opublikowania ze zwłoką informacji o wynikach nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty w roku szkolnym 2022/2023 nie wpływa na ocenę ogólną kontrolowanej działalności.</p>
2.	Kuratorium Oświaty w Warszawie	Pozytywna	<p>Kurator Oświaty podejmował działania w celu monitorowania liczby uczniów dzieci uchodźców z Ukrainy oraz realizował, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, przyjęte przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania kierunki polityki oświatowej państwa dotyczące pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym z uczniami przybyłymi</p>	<p>NIK – w związku z nie gromadzeniem i nieanalizowaniem przez Kuratora Oświaty danych dotyczących uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty – zwróciła uwagę, że do zadań Kuratora należy również współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących</p>

			z Ukrainy. Kurator podejmował również w trybie nadzoru pedagogicznego działania w sprawach dotyczących uczniów-uchodźców z Ukrainy mające na celu wyjaśnienie okoliczności opisanych w pismach kierowanych do Kuratorium. Ponadto współdziałał z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami na rzecz edukacji dzieci uchodźców z Ukrainy.	warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej (art. 51 ust. 1 pkt 14 ustawy – Prawo oświatowe).
3.	Urząd Dzielnicy Praga-Południe m. st. Warszawy	Pozytywna	Nauczyciele pracujący z dziećmi uchodźców z Ukrainy otrzymali wsparcie w doskonaleniu i dokształcaniu zawodowym. Uchwalane przez Radę m.st. Warszawy na lata 2022, 2023, 2024 oraz 2025, plany dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli były realizowane przez Dzielnicę z uwzględnieniem kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, w tym zagadnień związanych z pracą z uczniem cudzoziemskim. Realizacja zadań na rzecz pomocy uczniom – uchodźcom z Ukrainy umożliwiła zorganizowanie w oddziałach przygotowawczych, dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego oraz zajęć wyrównawczych. Zapewniono dostęp do pomocy materialnej o charakterze socjalnym, zakupiono podręczniki, materiały edukacyjne	Nie stwierdzono stanów nieprawidłowych.

			<p>i ćwiczeniowe oraz zorganizowano bezpłatny transport do miejsca pobierania nauki. W szkołach nadzorowanych przez Urząd Dzielnicy zatrudniano osoby wspomagające naukę uczniów - uchodźców z Ukrainy. Dzielnicą wykonywała zadania w zakresie kontrolowania spełniania obowiązku szkolnego przez dyrektorów szkół podstawowych, a także kontrolowała spełnianie obowiązku nauki przez młodzież zamieszkałą na terenie Dzielnicy.</p>	
4.	<p>Szkoła Podstawowa nr 60 im. Powstania Listopadowego w Warszawie</p>	<p>W formie opisowej</p>	<p>W szkole zapewniono warunki organizacyjne do realizacji prawa do nauki przez uczniów - dzieci uchodźców z Ukrainy i kontrolowano spełnianie przez nich obowiązku szkolnego. Przestrzegano warunków przyjmowania uczniów-uchodźców z Ukrainy do szkoły. Zorganizowano zarówno oddziały ogólnodostępne, jak i oddziały przygotowawcze dla uczniów - uchodźców z Ukrainy. Zapewniono prawidłową organizację oddziałów przygotowawczych w zakresie liczby uczniów, wydłużania nauki uczniom oraz ich klasyfikacji, a także dostosowanie programu nauczania z języka polskiego do możliwości tych uczniów. Uczniom zapewniono i udzielano wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, a także stworzono możliwość korzystania z zajęć</p>	<p>Stwierdzono nieprawidłowości dotyczące: składu zespołu kwalifikującego uczniów do oddziałów przygotowawczych; zaniechania dokumentowania wyników prac tego zespołu; zaniechania dokumentowania faktu przeprowadzenia oraz wyników rozmów kwalifikacyjnych z uczniami; w latach szkolnych 2023/2024-2024/2025 w szkole w jednym z dwóch oddziałów przygotowawczych liczba godzin nauki języka polskiego była niższa o jedną godzinę niż obowiązujący tygodniowy wymiar; dla uczniów-uchodźców z Ukrainy zorganizowano dodatkowe bezpłatne zajęcia z języka polskiego, które odbywały się jednak w zaniżonym wymiarze godzin; zmiany wprowadzane do</p>

			<p>wyrównawczych.</p> <p>Prowadzono działania w celu rozpoznania ich potrzeb rozwojowych, edukacyjnych, możliwości psychofizycznych i czynników środowiskowych wpływających na funkcjonowanie w Szkole.</p> <p>Szkoła wspomagała uczniów-uchodźców z Ukrainy przystępujących do egzaminu ósmoklasisty do warunków i form zdawania tego egzaminu. W szkole zatrudniano asystentów międzykulturowych oraz osobę władającą językiem kraju pochodzenia ucznia, tj. pomoc nauczyciela z językiem ukraińskim, którzy wspomagali proces adaptacji i nauki uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy. Dla uczniów-uchodźców z Ukrainy zorganizowano dodatkowe bezpłatne zajęcia z języka polskiego. Dyrektor Szkoły terminowo przedkładał arkusze organizacji Szkoły organowi prowadzącemu. Nauczyciele aktywnie uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym w zakresie pracy z uczniem-uchodźcą z Ukrainy.</p>	<p>zatwierdzonego arkusza były opracowywane nierzetelnie, tj. w latach szkolnych 2022/2023 i 2024/2025 aneksy przygotowywane do 30 września nie były opiniowane przez organizacje związkowe, a sześć z dziewięciu aneksów wprowadzających zmiany w trakcie roku szkolnego (po 30 września) w roku szkolnym 2023/2024 oraz pięć z sześciu w roku szkolnym 2024/2025 zostały opracowane i przekazane do zatwierdzenia z opóźnieniem, tj. po wprowadzeniu ich do organizacji nauczania w szkole.</p> <p>Pozostałe nieprawidłowości dotyczyły: niewłaściwego sposobu prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania w zakresie niewpisywania do księgi ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego i obowiązkowi szkolnemu zamieszkałych w obwodzie szkoły uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy; dokonywania wpisów w księdze uczniów w sposób niechronologiczny; niewłaściwego sposobu prowadzenia księgi uczniów oraz księgi ewidencji w zakresie sprostowania błędów i oczywistej omyłki pisarskiej.</p>
5.	XXIII Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie	W formie opisowej	W Liceum zapewniono warunki organizacyjne do realizacji prawa do nauki przez uczniów-uchodźców z Ukrainy. W Liceum udzielano pomocy	W roku szkolnym 2022/2023 dodatkowe zajęcia z języka polskiego prowadzono w wymiarze dwóch godzin tygodniowo zamiast sześciu godzin lekcyjnych

			<p>pedagogiczno-psychologicznej (m.in. w formie konsultacji i porad). NIK wskazała na dobrą praktykę organizacji zajęć z doradztwa zawodowego dla uczniów z oddziału przygotowawczego i ich rodziców w celu doboru właściwej ścieżki edukacyjnej w polskim systemie szkolnictwa oraz rynku pracy. Dyrektor Liceum we współpracy z organem prowadzącym podejmował w okresie objętym kontrolą działania w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie pracy z uczniami uchodźcami z Ukrainy.</p>	<p>tygodniowo. Stwierdzono również, że wobec dwóch z 16 uczniów-uchodźców z Ukrainy, dyrektor Liceum nie zawiadomił właściwych urzędów dzielnic m. st. Warszawy o zmianach w spełnianiu przez nich obowiązku nauki.</p>
6.	Urząd Miasta Opola	Pozytywna	<p>Miasto Opole zapewniało warunki organizacyjne do realizacji prawa do nauki przez uczniów – dzieci uchodźców z Ukrainy. W szkołach, dla których było organem prowadzącym, zorganizowano dodatkową bezpłatną naukę języka polskiego oraz zajęcia wyrównawcze dla ww. uczniów. Wspomagano nauczycieli w ich doskonaleniu i doksztalcaniu zawodowym, a plany doskonalenia zawodowego tej grupy zawodowej zostały opracowane z uwzględnieniem kierunków realizacji polityki oświatowej państwa. Prowadzono ewidencję spełniania obowiązku nauki przez uczniów – dzieci uchodźców z Ukrainy i sprawowano kontrolę w tym zakresie. Prezydent przekazywał dyrektorom publicznych</p>	<p>Nie stwierdzono stanów nieprawidłowych.</p>

			<p>szkół podstawowych działających na terenie miasta informacje o aktualnym stanie i o zmianach w ewidencji dzieci i młodzieży w wieku 3-18 lat. Miasto zapewniło warunki finansowe do realizacji prawa do nauki przez uczniów – uchodźców z Ukrainy, w tym podjęło skuteczne działania umożliwiające dofinansowanie zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych oraz udzielanie ww. uczniom stypendiów szkolnych o charakterze socjalnym. Organizowano bezpłatny transport do szkół uczniom pochodzenia ukraińskiego.</p>	
7.	<p>Szkoła Podstawowa nr 21 im. Obrońców Pokoju w Opolu</p>	<p>Pozytywna</p>	<p>Szkoła zapewniła warunki organizacyjne do realizacji prawa do nauki przez uczniów – uchodźców z Ukrainy. Przestrzegano warunków i trybu przyjęcia uczniów do Szkoły oraz zapewniono im możliwość korzystania z dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego, jak również z zajęć wyrównawczych. Dodatkowe zajęcia z języka polskiego przeznaczone dla uczniów – uchodźców z Ukrainy były rzetelnie zorganizowane oraz posiadały zatwierdzone przez Dyrektora szkolne plany nauczania dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów. Szkoła zapewniła dzieciom i ich rodzicom wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, a nauczycieli wspomagała w procesach</p>	<p>Nie stwierdzono stanów nieprawidłowych.</p>

			związanych z doskonaleniem zawodowym w zakresie pracy z uczniami – uchodźcami z Ukrainy.	
8.	Kuratorium Oświaty w Poznaniu	W formie opisowej	<p>Kurator prawidłowo sprawował nadzór nad zapewnieniem przez szkoły uczniom - uchodźcom z Ukrainy prawa do nauki oraz rzetelnie wspomagał szkoły w tym zakresie.</p> <p>Kurator prawidłowo realizował kierunki polityki oświatowej państwa w obszarze wspomaganie nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym. W ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego rzetelnie realizował liczne zadania mające zapewnić uczniom uchodźcom z Ukrainy możliwość realizacji obowiązku szkolnego w szkołach z terenu województwa, w tym:</p> <p>powołał zespół wizytatorów wspierających uczniów-uchodźców z Ukrainy, ich rodziców i opiekunów oraz pracujących z nimi dyrektorów szkół i nauczycieli; na stronie internetowej kuratorium publikował wytyczne, informacje i komunikaty dotyczące edukacji i kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy, których część była dostępna również w języku ukraińskim; organizował narady i konferencje, na których omówiono istotne dla edukacji uczniów uchodźców zagadnienia; w uzasadnionych</p>	Nie stwierdzono stanów nieprawidłowych.

			<p>przypadkach wyrażał zgodę na zatrudnienie w szkołach nauczycieli pochodzących z Ukrainy i udostępnił oferty pracy dla nauczycieli pracujących z dziećmi uchodźcami z Ukrainy. Kurator rzetelnie wywiązał się z obowiązku prowadzenia planowych i doraźnych kontroli, którymi objął zagadnienia dotyczące edukacji dzieci uchodźców z Ukrainy oraz rzetelnie reagował na wnioski, skargi i zgłoszenia od rodziców tych uczniów, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka. Kurator nie gromadził natomiast i nie analizował danych o liczbie uczniów uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie w ukraińskim systemie oświaty i zmianach zachodzących w tym zakresie. Odpowiednia wiedza w przedmiotowym zakresie i analiza danych mogłaby zostać wykorzystana w celu zapewnienia skutecznego przygotowania szkół z terenu województwa do zapewnienia uczniom prawa do nauki.</p>	
9.	Urząd Miasta Poznania	W formie opisowej	<p>Miasto zapewniło warunki organizacyjne i finansowe do realizacji prawa do nauki przez uczniów - uchodźców z Ukrainy. Prawidłowa realizacja zadań na rzecz pomocy uczniom uchodźcom z Ukrainy umożliwiła zorganizowanie dla nich w szkołach prowadzonych przez miasto nauki w oddziałach</p>	<p>Nie zachowano należytej staranności przy realizacji obowiązku polegającego na przekazywaniu dyrektorom publicznych szkół podstawowych na obszarze gminy informacji o aktualnym stanie i zmianach w ewidencji dzieci i młodzieży w wieku od 3 do 18 lat. W planie dofinansowania form</p>

			<p>przygotowawczych, dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego, zajęć wyrównawczych oraz wsparcia nauczycieli posługujących się językiem ukraińskim i asystentów międzykulturowych. Zapewniono uczniom-uchodźcom z Ukrainy dostęp do pomocy materialnej o charakterze socjalnym, zakupiono dla nich podręczniki, materiały edukacyjne i ćwiczeniowe. Zorganizowano też dowóz do szkół. W Urzędzie, zgodnie z przepisami ustawy - Prawo oświatowe, prowadzono ewidencję spełniania obowiązku nauki. W trzech planach dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli na lata od 2023 do 2025, zgodnie z przepisami, uwzględniano podstawowe kierunki polityki oświatowej państwa wskazane w wytycznych ministra właściwego do spraw edukacji. Z zachowaniem terminów określonych w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy, corocznie informowano Radę Miasta Poznania o wykonaniu planu finansowego w zakresie finansowania zadań oświatowych z Funduszu Pomocy na rzecz uczniów-uchodźców z Ukrainy.</p>	<p>doskonalenia zawodowego nauczycieli na 2022 r. nie ujęto jednego z podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa, dotyczącego pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym. Nierzetelnie sprawowano jednak nadzór nad prawidłowością wykorzystania przez dyrektorów szkół w 2022 r. środków z tego Funduszu przeznaczonych na dowożenie do szkół dzieci z Ukrainy.</p>
10.	Szkoła Podstawowa nr 12 im. Wielkopolskiej Brygady Kawalerii w	W formie opisowej	Szkole zapewniono warunki do realizacji prawa do nauki przez uczniów-uchodźców Ukrainy. Proces rekrutacji przebiegał	Nauka języka polskiego w klasach od I do III oddziałów przygotowawczych, prowadzona w latach

	Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 w Poznaniu		<p>prawidłowo, a każdemu uczniowi zapewniono możliwość nauki w oddziale przygotowawczym. Uczniom z Ukrainy zapewniono możliwość dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego. Uczniom z Ukrainy zapewniono również możliwość uczestniczenia w zajęciach wyrównawczych. Uczniom uchodźcom z Ukrainy zapewniono możliwość skorzystania ze wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, pomoc ze strony nauczycieli władających ich językiem oraz stworzono warunki do udziału w aktywnościach rozwijających zainteresowania i integrujących społeczność szkolną. Dyrektor Szkoły prawidłowo sprawował kontrolę spełniania przez uczniów-uchodźców z Ukrainy obowiązku szkolnego. Księgę ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi szkolnemu i księgę uczniów prowadzono rzetelnie. Nauczycielom umożliwiono doskonalenie w zakresie pracy z uczniami migrantami.</p>	<p>szkolnych 2022/2023 - 2024/2025 odbywała się w wymiarze dwóch godzin lekcyjnych, zamiast co najmniej sześciu. W zajęciach z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego w jednej grupie, zamiast maksymalnie 15 uczniów uczyło się 20 uczniów-uchodźców z Ukrainy, a w dwóch grupach, tygodniowy wymiar zajęć, zamiast sześciu godzin lekcyjnych, wynosił dwie i cztery godziny. W dziewięciu grupach w zajęciach wyrównawczych prowadzonych dla uczniów-uchodźców z Ukrainy uczestniczyło od czterech do 20 uczniów więcej niż maksymalna ich liczba. Ponadto, w trzech grupach zajęcia wyrównawcze dla tych uczniów zorganizowano w wymiarze mniejszym niż ustalony w przepisach – w dwóch zajęcia trwały połowę godziny lekcyjnej, a w jednej 0,7 godziny lekcyjnej, zamiast jednej.</p>
11.	XVIII Liceum Ogólnokształcące im. Rudolfa Modrzejewskiego w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu	W formie opisowej	<p>W Liceum uczniom – dzieciom uchodźców z Ukrainy zapewniono organizacyjne warunki do realizacji prawa do nauki. Przyjęcia uczniów uchodźców z Ukrainy do ogólnodostępnych oddziałów przebiegały zgodnie z zasadami ustalonymi przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.</p>	<p>Dyrektor nie dopełnił obowiązku przekazania arkuszy organizacji szkoły celem wydania opinii przez zakładową organizację związkową (arkusze za lata szkolne 2021/2022 i 2024/2025) lub przekazała je organizacji związkowej z opóźnieniem (arkusz za lata szkolne 2022/2023). Zaopiniowany arkusz na rok</p>

			<p>Uczniom - uchodźcom z Ukrainy zapewniono możliwość skorzystania ze wsparcia psychologiczno-pedagogicznego oraz pomoc ze strony nauczycieli władających ich językiem. Stworzono im też możliwość dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego.</p>	<p>szkolny 2023/2024 przekazano organowi prowadzącemu Liceum z siedmiodniowym opóźnieniem. Nie powołano przez Dyrektora zespołu kwalifikującego uczniów-uchodźców z Ukrainy do oddziałów przygotowawczych. Nie zapewniono też dokumentowania przebiegu i ustaleń rozmów kwalifikacyjnych, w sytuacji, gdy wyniki tych rozmów były istotne dla zakwalifikowania ucznia do odpowiedniego oddziału, klasy, na odpowiedni semestr lub rok kształcenia, co było działaniem nierzetelnym.</p>
12.	<p>Technikum Poligraficzno-Administracyjne w Zespole Szkół Zawodowych nr 6 im. J. Lelewela w Poznaniu</p>	<p>W formie opisowej</p>	<p>W Technikum, uczniom – uchodźcom z Ukrainy zapewniono warunki organizacyjne do realizacji prawa do nauki. Dyrektor terminowo przekazał organowi prowadzącemu arkusze organizacji szkoły na każde z lat szkolnych objętych kontrolą. Przyjęcia do szkoły uczniów-uchodźców z Ukrainy przebiegały zgodnie z zasadami, a nauka i dodatkowe zajęcia odbywały się w prawidłowo zorganizowanych oddziałach. Uczniowie-uchodźcy z Ukrainy byli prawidłowo klasyfikowani. Uczniom tym zapewniono możliwość skorzystania ze wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, pomoc ze strony nauczycieli władających ich językiem oraz stworzono warunki do</p>	<p>Wpisy w księdze uczniów Technikum odnoszące się do 10 uczniów-uchodźców z Ukrainy (spośród 15 objętych kontrolą) były błędne lub niekompletne: w odniesieniu do siedmiu uczniów w księdze nie wpisano kompletnych danych o miejscu ich urodzenia; w przypadku jednego ucznia w rubryce PESEL wpisano same zera; w przypadku trzech uczniów podano błędny adres ich zamieszkania; w przypadku pięciu uczniów nie zawarto kompletnych danych o imionach i nazwiskach rodziców; w odniesieniu do dwóch uczniów w księdze nie wpisano adresów rodziców ucznia. Dodatkowe bezpłatne zajęcia z języka polskiego dla uczniów - uchodźców z Ukrainy w latach szkolnych 2021/2022,</p>

			<p>udziału w aktywnościach rozwijających zainteresowania i integrujących społeczność szkolną. Stworzono im też możliwość korzystania z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego.</p>	<p>2022/2023 i 2024/2025 zorganizowano w wymiarze dwóch godzin lekcyjnych tygodniowo, zamiast w wymiarze nie niższym niż sześć godzin lekcyjnych tygodniowo, a w roku szkolnym 2024/2025 w wymiarze nie niższym niż cztery godziny lekcyjne tygodniowo. Dyrektor nie wywiązał się z obowiązku określonego w art. 36 ust. 15 ustawy - Prawo oświatowe powiadomienia właściwego burmistrza o rezygnacji z nauki w Technikum przez jednego ucznia.</p>
13.	Kuratorium Oświaty w Rzeszowie	W formie opisowej	<p>Kurator sprawował nadzór pedagogiczny nad realizacją, przez podległe mu szkoły, prawa do nauki uczniów-uchodźców z Ukrainy i wspomagał działania szkół w tym zakresie. Gromadził dane o liczbie dzieci uchodźców z Ukrainy uczęszczających do polskich szkół, przeprowadził planowe i doraźne kontrole spraw dotyczących kształcenia, wychowania lub opieki nad nimi. Realizował w kolejnych latach szkolnych kierunki polityki oświatowej państwa w obszarze wspomaganie nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym. Podjął współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie integracji dzieci uchodźców. Na swojej stronie internetowej zamieszczał informacje w języku ukraińskim dotyczące kształcenia dzieci, a także oferty pracy dla nauczycieli.</p>	<p>Nie stwierdzono stanów nieprawidłowych.</p>

14.	Urząd Miasta Rzeszowa	W formie opisowej	<p>Miasto zapewniło warunki organizacyjne i finansowe do realizacji prawa do nauki przez dzieci uchodźców z Ukrainy umożliwiając im tym samym realizacją obowiązku szkolnego i nauki. W szkołach zorganizowano bezpłatną naukę języka polskiego i zatrudniono trzech nauczycieli będących obywatelami Ukrainy oraz osoby w charakterze pomocy nauczyciela i asystenta międzykulturowego. Dzieciom uchodźców z Ukrainy zakupiono podręczniki i materiały edukacyjne oraz udzielono wsparcia materialnego.</p>	<p>W okresie objętym kontrolą Miasto przekazywało informacje o aktualnym stanie i zmianach w ewidencji dzieci i młodzieży w wieku 3-18 lat wyłącznie na wniosek dyrektorów publicznych szkół podstawowych na obszarze gminy. Miasto nie występowało do rodziców dzieci uchodźców z Ukrainy z żądaniem przekazania informacji o formie spełniania obowiązku nauki przez ich dziecko, co stanowiło naruszenie obowiązku wynikającego z brzmienia art. 41 ust 1 ustawy - Prawo oświatowe.</p>
15.	Szkoła Podstawowa nr 12 im. J. Przybosa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 Rzeszowie	Pozytywna	<p>Zapewniono warunki organizacyjnych do realizacji prawa do nauki uczniom - uchodźcom z Ukrainy. Nauka była realizowana na podstawie prawidłowo opracowanych i zatwierdzonych arkuszy organizacyjnych. W okresie objętym kontrolą wszyscy uczniowie z Ukrainy chcący uczyć się w Szkole byli do niej przyjmowani. Uczniowie byli wpisywani do księgi ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi szkolnemu oraz do księgi uczniów. Utworzono oddziały przygotowawcze. Szkoła zapewniała uczniom-uchodźcom z Ukrainy wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w formie zajęć specjalistycznych, porad i konsultacji oraz warsztatów. W okresie od 16 października 2024 r. do 29 stycznia 2025 r. w Szkole prowadzone były</p>	<p>W Szkole nie został powołany zespół kwalifikujący uczniów-uchodźców z Ukrainy do oddziału przygotowawczego.</p>

			zajęcia z języka ukraińskiego skierowane do uczniów klas I-III pochodzących z Ukrainy.	
16.	Technikum nr 4 w Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie	W formie opisowej	Zapewniono warunki organizacyjne do realizacji prawa do nauki przez uczniów-uchodźców z Ukrainy. Prowadzono księgę uczniów, w której odnotowywano wymagane informacje wobec wszystkich uczniów. Arkusze organizacyjne opracowane przez Szkołę przekazywano do zatwierdzenia przez organ prowadzący. Zapewniono możliwość korzystania z dodatkowych bezpłatnych zajęć z języka polskiego. Przygotowano program nauczania z zajęć dodatkowych z języka polskiego przeznaczonych dla uczniów z Ukrainy oraz zapewniono wsparcie psychologiczno-pedagogiczne. Nauczyciele korzystali ze wsparcia osób zatrudnionych w charakterze nauczyciela i asystenta międzykulturowego, a także korzystali z doskonalenia zawodowego w zakresie pracy z uczniami - uchodźcami z Ukrainy.	Nie dopełniono obowiązku przekazywania Prezydentowi Miasta Rzeszowa informacji o zmianach w spełnianiu obowiązku nauki przez absolwenta szkoły podstawowej.
17.	IX Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Św. Królowej Jadwigi w Rzeszowie	Pozytywna	Zapewniono w Liceum uczniom-uchodźcom z Ukrainy warunki organizacyjnych do realizacji prawa do nauki. Ich nauka była realizowana na podstawie prawidłowo opracowanych i zatwierdzonych arkuszy organizacyjnych. Uczniowie byli właściwie ewidencjonowani. Corocznie w Liceum organizowano	Nie stwierdzono stanów nieprawidłowych.

			<p>dodatkowe lekcje języka polskiego. Wszyscy uczniowie z Ukrainy byli objęci pomocą pedagogiczną i psychologiczną. Nauczyciele mieli zapewnione wsparcie asystentów języka ukraińskiego.</p>	
18.	Urząd Miejski w Radomiu	W formie opisowej	<p>Miasto Radom zapewniło warunki organizacyjne i finansowe do realizacji prawa do nauki przez uczniów - uchodźców z Ukrainy. Właściwa organizacja nauki w oddziałach przygotowawczych, dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego, zajęć wyrównawczych oraz wsparcie nauczycieli posługujących się językiem ukraińskim i asystentów międzykulturowych w szkołach prowadzonych przez miasto pozwoliła na prawidłową realizację zadań na rzecz pomocy uczniom uchodźcom z Ukrainy. Zapewniono im dostęp do pomocy materialnej o charakterze socjalnym, zakupiono podręczniki, materiały edukacyjne i ćwiczeniowe, a także zorganizowano dowóz do szkół.</p>	<p>NIK zwróciła uwagę, że zgodnie z art. 41 ust. 2 ustawy - Prawo oświatowe, prezydent miasta jest obowiązany przekazywać dyrektorom publicznych szkół podstawowych na obszarze gminy informacje o aktualnym stanie i zmianach w ewidencji dzieci i młodzieży w wieku 3-18 lat. Przepis ten nie przewiduje realizacji tego obowiązku wyłącznie na wniosek szkół.</p>
19.	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 34 w Radomiu	W formie opisowej	<p>Szkoła zapewniła warunki organizacyjne do realizacji prawa do nauki przez uczniów-uchodźców z Ukrainy. Przestrzegano warunków przyjmowania uczniów-uchodźców z Ukrainy do Szkoły. Zapewniono i udzielano uczniom wsparcia</p>	<p>Niewpisywanie do księgi ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi szkolnemu zamieszkałych w obwodzie Szkoły uczniów - uchodźców z Ukrainy.</p>

			psychologiczno-pedagogicznego, a także umożliwiono korzystanie z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. Dla uczniów - dzieci uchodźców z Ukrainy zorganizowano dodatkowe bezpłatne zajęcia z języka polskiego. Dyrektor terminowo przedkładał arkusze organizacji Szkoły organowi prowadzącemu. Nauczycielom zapewniono uczestnictwo w doskonaleniu zawodowym w zakresie pracy z uczniem-uchodźcą z Ukrainy.	
20.	Kuratorium Oświaty we Wrocławiu	Pozytywna	Kuratorium w pełni realizowało kierunki polityki oświatowej państwa w obszarze wspomagania nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym. Monitorowano liczbę uczniów z Ukrainy pobierających naukę w dolnośląskich szkołach, w tym również wspomagano je w procesie zapewnienia tym dzieciom prawa do nauki. Kurator Oświaty w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 organizował narady i konferencje dotyczące spraw uczniów - dzieci z Ukrainy i współpracował w tym zakresie z podmiotami zewnętrznymi. Kurator Oświaty wyrażał zgodę na zatrudnienie osób będących obywatelami Ukrainy, a także udostępniał, za pośrednictwem strony internetowej Kuratorium, oferty pracy dla nauczycieli pracujących z uczniami uchodźcami z Ukrainy.	W dwóch przypadkach stwierdzono nieprawidłowości polegające na nieprzestrzeganiu przepisów k.p.a. w sprawach dotyczących uczniów-uchodźców z Ukrainy. NIK – w związku z niegromadzeniem i nieanalizowaniem przez Kuratora Oświaty danych dotyczących uczniów z Ukrainy pobierających naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty – wskazała, że do zadań Kuratora należy również współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej (art. 51 ust. 1 pkt 14 ustawy - Prawo oświatowe). W związku z tym – dostrzegając fakt, że wprowadzenie obowiązku szkolnego i nauki dla

				uczniów – uchodźców z Ukrainy nastąpiło dopiero 1 września 2024 r. – zdaniem NIK, zasadnym działaniem powinno być pozyskiwanie przez Kuratora powyższych danych.
21.	Szkoła Podstawowa nr 2 im. H. Sucharskiego we Wrocławiu	W formie opisowej	Szkoła nie w pełni zapewniła warunki organizacyjne do realizacji prawa tych osób do nauki. Dyrektor Szkoły przestrzegał warunków i trybu przyjęcia uczniów - dzieci z Ukrainy do Szkoły, którym umożliwiono naukę języka polskiego oraz możliwość korzystania z zajęć wyrównawczych. Uczniowie ci byli prawidłowo klasyfikowani. Program nauczania z języka polskiego w oddziale przygotowawczym został dostosowany do możliwości uczniów-uchodźców z Ukrainy. Zorganizowano wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla uczniów-uchodźców z Ukrainy. Dofinansowaniem objęto doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy oraz w zakresie nauki języka polskiego jako języka obcego. Podejmowano działania w celu egzekwowania spełniania przez uczniów obowiązku szkolnego.	W latach szkolnych 2021/2022-2022/2023 w oddziałach przygotowawczych nie zapewniono prawidłowego tygodniowego wymiaru godzin zajęć dodatkowych z języka polskiego; nie powołano na rok szkolny 2023/2024 zespołu kwalifikującego uczniów do oddziałów przygotowawczych; nie powołano zespołu kwalifikującego uczniów do oddziałów przygotowawczych na niepełny rok szkolny 2022/2023 oraz 2024/2025; nierzetelnie prowadzono księgę ewidencji uczniów podlegających obowiązkowi szkolnemu i księgę uczniów; rada pedagogiczna Szkoły nie podejmowała uchwał w przedmiocie przedłużenia uczniom okresu nauki w oddziałach przygotowawczych; brak psychologa lub pedagoga w komisji rekrutacyjnej do oddziałów przygotowawczych.
22.	Liceum Ogólnokształcące Nr XV im. mjr. P. Wysockiego we Wrocławiu	W formie opisowej	W Liceum zapewniono uczniom-uchodźcom z Ukrainy prawo do nauki. Zorganizowano dla tych uczniów łącznie 30 oddziałów przygotowawczych. Prowadzono zajęcia z języka polskiego według	W przypadku dwóch uczniów-uchodźców z Ukrainy nierzetelnie zweryfikowano dokumentację w sprawie przyjęcia ich do Liceum; wnioski o dofinansowanie doskonalenia zawodowego

			<p>opracowanego i przyjętego programu nauczania. Prowadzono zajęcia wyrównawcze z siedmiu przedmiotów. Zapewniono nauczycielom pracującym z uczniami-uchodźcami z Ukrainy pomoc ze strony osób zatrudnionych w charakterze pomocy nauczyciela i asystenta kulturowego. Objęto dofinansowaniem doskonalenie zawodowe nauczycieli, w tym w zakresie dotyczącym pracy z uczniami-uchodźcami z Ukrainy.</p>	<p>nauczycieli na lata 2022-2023 oraz 2025 zostały przekazane do organu prowadzącego z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio: 49, 44 oraz dwa dni; w dwóch oddziałach przygotowawczych liczba uczniów przekraczała dopuszczalną liczbę (15) uczniów w oddziale (w roku szkolnym 2021/2022 i 2024/2025); arkusz organizacji Liceum na rok szkolny 2022/2023 złożono do Prezydenta Wrocławia z czterodniowym opóźnieniem.</p>
--	--	--	---	--

*/ pozytywna/w formie opisowej/negatywna

6.2. ANALIZA STANU PRAWNEGO I UWARUNKOWAŃ ORGANIZACYJNO-EKONOMICZNYCH

Edukacja cudzoziemców

Ustawa – Prawo oświatowe

Kwestie związane z edukacją uczniów cudzoziemców w Polsce reguluje ustawa - Prawo oświatowe.

Zgodnie z art. 165 ust. 1 tej ustawy, osoby niebędące obywatelami polskimi korzystają z nauki i opieki w publicznych przedszkolach lub publicznych innych formach wychowania przedszkolnego, a także w niepublicznych przedszkolach, o których mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, oddziałach przedszkolnych w niepublicznych szkołach podstawowych, o których mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, i niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, a podlegające obowiązkowi szkolnemu, korzystają z nauki i opieki w publicznych szkołach podstawowych, publicznych szkołach artystycznych oraz w publicznych placówkach, w tym placówkach artystycznych, na warunkach dotyczących obywateli polskich.

Osoby niebędące obywatelami polskimi, podlegające obowiązkowi nauki, korzystają z nauki i opieki w publicznych szkołach ponadpodstawowych na warunkach dotyczących obywateli polskich do ukończenia 18 lat lub ukończenia szkoły ponadpodstawowej (art. 165 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe).

Obowiązek szkolny, obowiązek nauki

W Polsce nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia (art 35 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe). Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia (art. 35 ust. 2 ustawy - Prawo oświatowe). Obowiązek szkolny spełnia się przez uczęszczanie do szkoły podstawowej publicznej albo niepublicznej (art. 36 ust. 8 ustawy – Prawo oświatowe). Po ukończeniu szkoły podstawowej obowiązek nauki spełnia się przez:

- 1) uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadpodstawowej;
- 2) realizowanie, zgodnie z odrębnymi przepisami, przygotowania zawodowego u pracodawcy (art. 36 ust. 9 ustawy – Prawo oświatowe).

Obowiązek, szkolny i obowiązek nauki mogą być spełniane również przez uczęszczanie do szkoły:

- 1) za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły,

jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej;

2) przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce (art. 36 ust. 10 ustawy – Prawo oświatowe).

Uczeń, który ukończył szkołę ponadpodstawową przed ukończeniem 18 roku życia, może również spełniać obowiązek nauki przez uczęszczanie do szkoły wyższej lub na kwalifikacyjne kursy zawodowe (art. 36 ust. 12 ustawy – Prawo oświatowe¹³²).

Organizacja nauczania

Rok szkolny we wszystkich szkołach i placówkach w Polsce rozpoczyna się z dniem 1 września każdego roku, a kończy - z dniem 31 sierpnia następnego roku (art. 94 ustawy – Prawo oświatowe).

Szkoła może być szkołą publiczną albo niepubliczną (art. 8 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe). Szkoły publiczne i niepubliczne dzielą się na następujące typy:

- 1) ośmioletnią szkołę podstawową;
- 2) szkoły ponadpodstawowe:
 - a) czteroletnie liceum ogólnokształcące,
 - b) pięcioletnie technikum,
 - c) trzyletnią branżową szkołę I stopnia,
 - d) trzyletnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy,
 - e) dwuletnią branżową szkołę II stopnia,
 - f) szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku (art. 18 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe).

Obowiązki rodziców

Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi szkolnemu są obowiązani do:

- 1) dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły;
- 2) zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne;
- 3) zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowywanie się do zajęć (art. 40 ust. 1 pkt 1-3 ustawy – Prawo oświatowe).

Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi nauki, na żądanie wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której dziecko mieszka, są obowiązani informować go o formie spełniania obowiązku nauki przez dziecko i zmianach w tym zakresie. Rodzice dziecka realizującego obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 37 ust. 1, są obowiązani do zapewnienia

¹³² Art. 36 ust. 12 w brzmieniu nadanym art. 413 pkt 1 lit a ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. poz. 620, ze zm.), która weszła w życie 1 czerwca 2025 r.

Kontrolowanie obowiązków szkolnego i nauki	dziecku warunków nauki określonych w tym zezwoleniu (art. 40 ust. 2-3 ustawy – Prawo oświatowe).
	Dyrektorzy publicznych szkół podstawowych kontrolują spełnianie obowiązku szkolnego przez dzieci zamieszkałe w obwodach tych szkół, a gmina kontroluje spełnianie obowiązku nauki przez młodzież zamieszkałą na terenie tej gminy, w tym odpowiednio:
	1) kontrolują wykonywanie obowiązków, o których mowa w art. 40 ust. 1 pkt 1, 2 i 4, a także współdziałają z rodzicami w realizacji obowiązków, o których mowa w art. 40 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 ustawy - Prawo oświatowe;
	2) prowadzą ewidencję spełniania obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki.
	Wójt gminy (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany przekazywać dyrektorom publicznych szkół podstawowych na obszarze gminy informacje o aktualnym stanie i zmianach w ewidencji dzieci i młodzieży w wieku 3-18 lat (art. 41 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe).
Kształcenie cudzoziemców	Osoby niebędące obywatelami polskimi a podlegające obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, korzystają z nauki i opieki na warunkach dotyczących obywateli polskich, odpowiednio w publicznych szkołach podstawowych oraz w publicznych szkołach ponadpodstawowych do ukończenia 18 lat lub ukończenia szkoły ponadpodstawowej (art. 165 ust. 1 -2 ustawy - Prawo oświatowe).
Nauka języka polskiego cudzoziemców	Osoby niebędące obywatelami polskimi, podlegające obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, mają prawo do dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego nie dłużej niż przez okres 24 miesięcy. Dodatkową naukę języka polskiego dla tych osób organizuje organ prowadzący szkołę (art. 165 ust. 7 ustawy - Prawo oświatowe).
Pomoc nauczyciela	Osoby te mają prawo do pomocy udzielanej przez osobę władającą językiem kraju pochodzenia, zatrudnioną w charakterze pomocy nauczyciela przez dyrektora szkoły. Pomocy tej udziela się nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy (art. 165 ust. 8 ustawy - Prawo oświatowe).
Asystent międzykulturowy	Od 1 września 2024 r. w szkole może być zatrudniony asystent międzykulturowy. Asystent międzykulturowy udziela osobom niebędącym obywatelami polskimi pomocy w kontaktach ze środowiskiem szkolnym, a także współdziała z ich rodzicami oraz ze szkołą (art. 165 ust. 8a ustawy - Prawo oświatowe).
Zajęcia wyrównawcze	Osoby niebędące obywatelami polskimi mogą korzystać z dodatkowych zajęć wyrównawczych w zakresie przedmiotów nauczania,

organizowanych przez organ prowadzący szkołę, nie dłużej jednak, niż przez okres 12 miesięcy (art. 165 ust. 10 ustawy - Prawo oświatowe).

Oddziały przygotowawcze

Dla osób niebędących obywatelami polskimi, które wymagają dostosowania procesu kształcenia do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych, a także dostosowania formy organizacyjnej wspomagającej efektywność ich kształcenia, organ prowadzący szkołę może zorganizować oddział przygotowawczy w szkole, w której te osoby realizują naukę zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego (art. 165 ust. 11 ustawy - Prawo oświatowe).

Okres nauki ucznia w oddziale przygotowawczym trwa do końca roku szkolnego, w którym uczeń został zakwalifikowany do oddziału przygotowawczego, z tym że okres ten w zależności od postępów w nauce ucznia i jego potrzeb edukacyjnych może zostać skrócony albo przedłużony, nie dłużej, niż o jeden rok szkolny (art. 165 ust. 13 ustawy - Prawo oświatowe).

Nauka języka i kultury kraj pochodzenia cudzoziemca

Dla osób niebędących obywatelami polskimi, podlegających obowiązkowi szkolnemu, placówka dyplomatyczna lub konsularna kraju ich pochodzenia działająca w Polsce albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości mogą organizować w szkole, w porozumieniu z dyrektorem szkoły i za zgodą organu prowadzącego, naukę języka i kultury kraju pochodzenia. Szkoła udostępnia nieodpłatnie pomieszczenia i pomoce dydaktyczne (art. 165 ust. 15 ustawy - Prawo oświatowe).

Przyjmowanie cudzoziemców do szkół

Zasady przyjmowania uczniów przybywających z zagranicy do publicznych szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych zostały szczegółowo uregulowane w § 4-8 w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw ((Dz. U. z 2023 r. poz. 2301).

Uczeń przybywający z zagranicy może być kwalifikowany do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr lub rok kształcenia oraz przyjmowany odpowiednio do publicznej szkoły, o której mowa w § 4 ust. 2, § 5 i § 6 pkt 1, 2 i 5-8, oraz publicznej szkoły artystycznej lub publicznej placówki artystycznej także z uwzględnieniem wieku ucznia lub opinii rodzica ucznia lub innej osoby sprawującej opiekę nad uczniem, albo pełnoletniego ucznia wyrażonej w formie ustnej lub pisemnej (§ 11 ww. rozporządzenia).

Jeżeli uczeń przybywający z zagranicy nie może przedłożyć dokumentów, zostaje zakwalifikowany do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr lub rok kształcenia oraz przyjęty do publicznej szkoły lub publicznej placówki artystycznej na podstawie rozmowy kwalifikacyjnej.

Przepisy § 4-8, § 10, § 11 i § 13-15 stosuje się odpowiednio. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do publicznej branżowej szkoły II stopnia i publicznej szkoły policealnej. Termin rozmowy kwalifikacyjnej ustala dyrektor publicznej szkoły lub publicznej placówki artystycznej. Rozmowę kwalifikacyjną przeprowadza dyrektor publicznej szkoły lub publicznej placówki artystycznej, z udziałem, w razie potrzeby, nauczyciela lub nauczycieli. W przypadku ucznia przybywającego z zagranicy, który nie zna języka polskiego, rozmowę kwalifikacyjną przeprowadza się w języku obcym, którym posługuje się uczeń. W razie potrzeby należy zapewnić w rozmowie kwalifikacyjnej udział osoby władającej językiem obcym, którym posługuje się uczeń (§ 12 ust. 1-4 ww. rozporządzenia).

**Organizacja oddziału
przygotowawczego dla
cudzoziemców**

Dyrektor szkoły, w której utworzono oddział przygotowawczy, powołuje zespół kwalifikujący uczniów do tego oddziału. W skład zespołu wchodzi dwóch nauczycieli oraz pedagog lub psycholog. Liczba uczniów w oddziale przygotowawczym nie może przekraczać 25 uczniów. Nauczanie w oddziale przygotowawczym jest prowadzone według realizowanych w szkole programów nauczania, z dostosowaniem metod i form ich realizacji do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów. Zajęcia edukacyjne w oddziale przygotowawczym prowadzą nauczyciele poszczególnych zajęć edukacyjnych, którzy mogą być wspomagani przez osobę władającą językiem kraju pochodzenia ucznia. Na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym przeznaczają się w tygodniowym rozkładzie zajęć liczbę godzin:

- 1) w szkole podstawowej dla klas I-III - nie mniejszą niż 20 godzin tygodniowo;
- 2) w szkole podstawowej dla klas IV-VI - nie mniejszą niż 23 godziny tygodniowo;
- 3) w szkole podstawowej dla klas VII i VIII - nie mniejszą niż 25 godzin tygodniowo;
- 4) w szkole ponadpodstawowej - nie mniejszą niż 26 godzin tygodniowo.

W oddziale przygotowawczym dopuszcza się organizację nauczania w klasach łączonych odpowiednio dla klas: 1) I-III szkoły podstawowej; 2) IV-VI szkoły podstawowej; 3) VII i VIII szkoły podstawowej; 4) I i II liceum ogólnokształcącego, klas I-III technikum i branżowej szkoły I stopnia; 5) III i IV liceum ogólnokształcącego i klas III-V technikum. Decyzję o skróceniu albo przedłużeniu okresu nauki ucznia w oddziale przygotowawczym, o którym mowa w art. 165 ust. 13 ustawy – Prawo oświatowe, podejmuje rada pedagogiczna na wniosek uczących ucznia nauczycieli, pedagoga lub psychologa. W przypadku przyjęcia w trakcie roku szkolnego do szkoły znacznej liczby uczniów, o których mowa w ust. 1, oddział przygotowawczy

może być zorganizowany także w trakcie roku szkolnego. W oddziale przygotowawczym w ramach tygodniowego wymiaru godzin, o którym mowa w ust. 5, prowadzi się naukę języka polskiego według programu nauczania opracowanego na podstawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w wymiarze nie niższym niż 6 godzin tygodniowo (§ 16 ust. 1-9 ww. rozporządzenia).

**Zadania
kuratora
oświaty**

Zadania Kuratora Oświaty zostały uregulowane w art. 51 ustawy - Prawo oświatowe. Kurator oświaty w imieniu wojewody wykonuje zadania i kompetencje w zakresie oświaty określone w ustawie i przepisach odrębnych na obszarze województwa, a w szczególności: sprawuje nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi przedszkolami, innymi formami wychowania przedszkolnego, szkołami, placówkami oraz kolegiami pracowników służb społecznych, które znajdują się na obszarze danego województwa, z zastrzeżeniem art. 53a i art. 53b; wydaje decyzje administracyjne w sprawach określonych w ustawie; współdziała z radami oświatowymi powołanymi na podstawie art. 78; wykonuje zadania organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego w stosunku do: organów jednostek samorządu terytorialnego - w sprawach publicznych szkół i placówek, zakładanych i prowadzonych przez osoby prawne i osoby fizyczne, oraz niepublicznych szkół i placówek, dyrektorów szkół - w sprawach z zakresu obowiązku szkolnego i obowiązku nauki oraz w sprawach skreślenia uczniów z listy uczniów; realizuje politykę oświatową państwa, a także współdziała z organami jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu i realizowaniu odpowiednio regionalnej i lokalnej polityki oświatowej, zgodnych z polityką oświatową państwa; organizuje olimpiady, konkursy, turnieje, przeglądy oraz inne formy współzawodnictwa i prezentacji osiągnięć uczniów szkół na obszarze województwa; współdziała z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi; współdziała z placówkami doskonalenia nauczycieli, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i bibliotekami pedagogicznymi w realizacji zadań dotyczących diagnozowania, na podstawie wyników nadzoru pedagogicznego, potrzeb w zakresie doskonalenia nauczycieli; wspomaga działania w zakresie organizowania egzaminów w szkołach; opiniuje plany pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, z wyjątkiem placówek prowadzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ministra właściwego do spraw rolnictwa i ministra właściwego do spraw zdrowia; opiniuje arkusze organizacji publicznych szkół i placówek, z wyjątkiem szkół i placówek prowadzonych przez ministrów, w zakresie ich zgodności

z przepisami, przedstawiane przez organy prowadzące szkoły i placówki przed zatwierdzeniem arkuszy; współdziała z organami jednostek samorządu terytorialnego w zakresie kształtowania i rozwoju bazy materialnej szkół i placówek; współdziała z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej, a także może wspomagać działania tych podmiotów; nadzoruje i wspomaga organizację wypoczynku, o którym mowa w art. 92a-92t ustawy o systemie oświaty, na obszarze województwa; koordynuje organizację dokształcania teoretycznego uczniów będących młodocianymi pracownikami; wykonuje inne zadania określone w przepisach odrębnych, w szczególności w zakresie obronności.

Kurator oświaty wykonuje swoje zadania i kompetencje przy pomocy kuratorium oświaty. Kuratoria oświaty są państwowymi jednostkami budżetowymi. Wojewoda, na wniosek kuratora oświaty, może tworzyć delegatury kuratorium oświaty. Kierownik delegatury może z upoważnienia kuratora oświaty prowadzić sprawy na obszarze działania delegatury, w tym sprawować nadzór pedagogiczny i wydawać decyzje administracyjne (art. 52 ust. 1-3 ustawy -Prawo oświatowe). Szczegółowa organizacja kuratoriów oświaty została uregulowana w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie organizacji kuratoriów oświaty i zasad tworzenia delegatur.

Nadzór pedagogiczny

Nadzór pedagogiczny polega na: obserwowaniu, analizowaniu i ocenianiu przebiegu procesów kształcenia i wychowania oraz efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek; udzielaniu pomocy szkołom i placówkom, a także nauczycielom w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych; inspirowaniu nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrożenia nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów.

Nadzorowi podlega w szczególności: posiadanie przez nauczycieli wymaganych kwalifikacji do prowadzenia przydzielonych im zajęć; realizacja podstaw programowych i ramowych planów nauczania; przestrzeganie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, a także przestrzeganie przepisów dotyczących obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki; przestrzeganie statutu szkoły lub placówki; przestrzeganie praw dziecka i praw ucznia oraz upowszechnianie wiedzy o tych prawach; zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. (art. 55 ust 1-2 ustawy – Prawo oświatowe).

Szczegółowe warunki sprawowania nadzoru pedagogicznego zostały uregulowane w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego.

**Nadzór
Ministra**

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania:

- 1) sprawuje nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami, o których mowa w art. 8 ust. 5;
- 2) nadzoruje i koordynuje wykonywanie nadzoru pedagogicznego na terenie kraju, w szczególności nadzoruje działalność kuratorów oświaty w tym zakresie;
- 3) podejmuje działania służące zapewnieniu sprawności i efektywności nadzoru pedagogicznego, w szczególności:
 - a) opracowuje i modyfikuje narzędzia nadzoru pedagogicznego,
 - b) opracowuje programy szkoleń osób realizujących zadania w zakresie nadzoru pedagogicznego oraz organizuje takie szkolenia,
 - c) analizuje i opracowuje dane dotyczące nadzoru pedagogicznego,
 - d) opracowuje corocznie i ogłasza na stronie internetowej obsługującego go urzędu informacje o wynikach nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty (art. 60 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe).

Kształcenie uczniów z Ukrainy

**Ustawa
o pomocy
obywatelom
Ukrainy**

Szczególne regulacje dotyczące kształcenia, wychowania i opieki dzieci i uczniów będących obywatelami Ukrainy, w tym wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych w tym zakresie zostały określone w ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy.

**Fundusz
Pomocy**

W Banku Gospodarstwa Krajowego tworzy się Fundusz Pomocy, w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań na rzecz pomocy Ukrainie, w szczególności obywatelom Ukrainy dotkniętym konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy, w tym zadań realizowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak i poza nim, a także realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem żywnościowym kraju w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy (art. 14 ust. 1 ww. ustawy).

Państwowe jednostki budżetowe i jednostki samorządu terytorialnego gromadzą środki z Funduszu Pomocy na wydzielonym rachunku dochodów i przeznaczają na wydatki, o których mowa w ust. 1, w ramach planu finansowego tego rachunku. Wójt (burmistrz, prezydent miasta), zarząd powiatu oraz zarząd województwa dysponują środkami Funduszu Pomocy oraz opracowują plan finansowy dla rachunku, o którym mowa w ust. 14 (art. 14 ust. 14-15 ww. ustawy).

**Obowiązek szkolny
dzieci z Ukrainy**

Zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy¹³³, obywatelowi Ukrainy przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny, przysługuje prawo do świadczenia wychowawczego, jeżeli zamieszkuje z dzieckiem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz jeżeli dziecko, na które ubiega się odpowiednio o:

- świadczenie wychowawcze lub otrzymuje świadczenie wychowawcze - realizuje obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny albo obowiązek nauki, zgodnie z ustawą - Prawo oświatowe, co zostało potwierdzone w wyniku weryfikacji dokonanej na podstawie art. 66b ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej, chyba że dziecko jest w wieku, w jakim obowiązki te go nie dotyczą, albo obowiązki te zostały mu odroczone;

- świadczenia dobry start - uczy się w szkole, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 187a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹³⁴, należącej do polskiego systemu oświaty. W celu weryfikacji prawa do świadczenia wychowawczego oraz świadczenia dobry start, Zakład Ubezpieczeń Społecznych pozyskuje z bazy danych Systemu Informacji Oświatowej dane identyfikacyjne ucznia.

**Inne lokalizacje
prowadzenia zajęć**

W celu zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie niniejszej ustawy, albo którzy przebywają legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku, gdy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy od dnia 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, mogą być tworzone inne lokalizacje prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych podporządkowane organizacyjnie szkołom lub przedszkolom (art. 51 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy).

Dowożenie uczniów

Jednostka samorządu terytorialnego, na terenie której zapewnia się kształcenie, wychowanie i opiekę nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy w przypadku, gdy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy od dnia 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, może zorganizować tym dzieciom i uczniom bezpłatny transport

¹³³ Art. 26 ust.1 pkt 2 i 3 w brzmieniu ustawy z dnia 15 maja 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 854). Ustawa weszła w życie 1 lipca 2024 r.

¹³⁴ Dz. U. z 2025 r. poz. 49 ze zm..

do miejsca, w którym zapewnia się im kształcenie, wychowanie i opiekę (art. 52 ww. ustawy).

Pomoc materialna

Obywatelowi Ukrainy przebywającemu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie niniejszej ustawy, albo który przebywa legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku, gdy przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy od dnia 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, mogą być przyznane świadczenia pomocy materialnej o charakterze socjalnym, na zasadach określonych w rozdziale 8a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, z zastrzeżeniem ust. 2-5 (art. 53 ust. 1 ww. ustawy).

Nauczanie w oddziale przygotowawczym

Nauczanie w oddziale przygotowawczym, o którym mowa w art. 165 ust. 11 ustawy - Prawo oświatowe, może być prowadzone w grupie międzyszkolnej. W przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego będącej organem prowadzącym szkołę, w której zorganizowano oddział przygotowawczy, może kierować do tego oddziału uczniów innych szkół tego samego typu, prowadzonych przez tę samą jednostkę samorządu terytorialnego. Jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły mogą zawierać porozumienia w celu kierowania przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego uczniów prowadzonej przez siebie szkoły do oddziału przygotowawczego zorganizowanego w szkole tego samego typu prowadzonej przez inną jednostkę samorządu terytorialnego. W przypadkach, o których mowa w ust. 2 i 3, przepisy art. 39 ust. 2-4a ustawy - Prawo oświatowe stosuje się odpowiednio. Nauczanie w oddziale przygotowawczym jest prowadzone w oparciu o realizowane w szkole programy nauczania z zakresu kształcenia ogólnego dostosowane pod względem zakresu treści nauczania oraz metod i form ich realizacji do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów (art. 55 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy).

Dodatkowa nauka języka polskiego

Do dnia 4 marca 2026 r. dodatkowa nauka języka polskiego, o której mowa w art. 165 ust. 7 ustawy - Prawo oświatowe, może być prowadzona w grupie międzyszkolnej. W przypadku uczniów, którzy zgodnie z ust. 1, rozpoczęli w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024 dodatkową naukę języka polskiego, prawo do tej nauki przysługuje na okres nie dłuższy niż 36 miesięcy. W przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego będącej organem prowadzącym szkołę, w której zorganizowano dodatkową naukę języka polskiego, o której mowa w art. 165 ust. 7 ustawy - Prawo oświatowe, może kierować do tej szkoły uczniów, o których mowa w art. 165 ust. 7 tej

ustawy, uczęszczających do innych szkół prowadzonych przez tę samą jednostkę samorządu terytorialnego w celu korzystania z dodatkowej nauki języka polskiego. Jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły mogą zawierać porozumienia w celu kierowania przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego uczniów prowadzonej przez siebie szkoły na dodatkową naukę języka polskiego, o której mowa w art. 165 ust. 7 ustawy - Prawo oświatowe, którą zorganizowano w szkole prowadzonej przez inną jednostkę samorządu terytorialnego (art. 55b ust. 1-3 ww. ustawy).

Pomoc nauczyciela

Do dnia 4 marca 2026 r. na stanowisku pomocy nauczyciela, o którym mowa w art. 165 ust. 8 ustawy - Prawo oświatowe, może być zatrudniona osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego, jeżeli posiada znajomość języka polskiego w mowie i piśmie w stopniu umożliwiającym pomoc uczniowi, który nie zna języka polskiego albo zna go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki. Wymogu znajomości języka polskiego potwierdzonej dokumentem, o którym mowa w art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych nie stosuje się (art. 57 ww. ustawy).

Od roku szkolnego 2024/2025 zgodnie z art. 57a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy¹³⁵ na stanowisku asystenta międzykulturowego może być zatrudniona osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego, jeżeli posiada znajomość języka polskiego w mowie i piśmie w stopniu umożliwiającym pomoc uczniowi, który nie zna języka polskiego albo zna go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki.

Szczegółowe warunki kształcenia uczniów z Ukrainy

Szczegółowe warunki kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy w Polsce zostały uregulowane w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy. Zgodnie z § 6b ust. 1-1a tego rozporządzenia w latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 uczeń będący obywatelem Ukrainy uczęszczający do oddziału przygotowawczego, nie podlega klasyfikacji rocznej w przypadku, gdy rada pedagogiczna uzna, że: uczeń nie zna języka polskiego lub znajomość przez ucznia języka polskiego jest niewystarczająca do korzystania z nauki lub zakres realizowanych w oddziale przygotowawczym zajęć edukacyjnych uniemożliwia przeprowadzenie klasyfikacji rocznej ucznia. W latach

¹³⁵ Z dniem 30 września 2025 r. art. 57a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy został zmieniony – wyrazy „w roku szkolnym 2024/2025” zastąpiono wyrazami „do dnia 4 marca 2026 r.” na podstawie art. 10 pkt 26 ustawy z dnia 12 września 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu weryfikacji prawa do świadczeń dla cudzoziemców oraz o warunkach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 1301).

szkolnych 2021/2022-2024/2025 uczeń nie podlegał również klasyfikacji śródrocznej.

W latach szkolnych 2022/2023-2023/2024 zgodnie z brzmieniem przepisu § 15 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy, dzieci i uczniowie będący obywatelami Ukrainy, którzy pobierali naukę w przedszkolu lub szkole funkcjonujących w ukraińskim systemie oświaty z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, nie podlegali obowiązkowemu rocznemu przygotowaniu przedszkolnemu, obowiązkowi szkolnemu albo obowiązkowi nauki, o których mowa w ustawie - Prawo oświatowe. Rodzic lub osoba sprawująca opiekę nad dzieckiem lub uczniem składa do gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu dziecka lub ucznia oświadczenie o kontynuacji przez dziecko lub ucznia kształcenia w ukraińskim systemie oświaty.

Od 1 września 2024 r. (początek roku szkolnego 2024/2025), uczniowie będący obywatelami Ukrainy, którzy w roku szkolnym 2024/2025 pobierają naukę w ostatniej klasie szkoły funkcjonującej w ukraińskim systemie oświaty z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, której ukończenie umożliwia przystąpienie do ukraińskiego egzaminu maturalnego, i zamierzają przystąpić do ukraińskiego egzaminu maturalnego w 2025 r., nie podlegają obowiązkowi nauki, o którym mowa w ustawie - Prawo oświatowe. Rodzic lub osoba sprawująca opiekę nad uczniem składa do gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu ucznia oświadczenie o pobieraniu przez ucznia nauki w ukraińskim systemie oświaty oraz zamiarze przystąpienia do ukraińskiego egzaminu maturalnego w 2025 r.¹³⁶.

W rozporządzeniu w sprawie kształcenia dzieci i młodzieży z Ukrainy, w stosunku do uczniów z Ukrainy wprowadzono nowe uregulowania dotyczące organizacji kształcenia w oddziale przygotowawczym oraz innych zajęć prowadzonych w szkole. Polegały one m.in. na:

- 1) możliwości prowadzenia zajęć z języka polskiego dla uczniów z Ukrainy indywidualnie lub w grupach liczących nie więcej niż 15 uczniów, w wymiarze nie niższym niż 6 godzin lekcyjnych tygodniowo (§ 11a ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy);
- 2) nie stosowania wobec uczniów z Ukrainy wymogu realizacji dodatkowych zajęć wyrównawczych z języka polskiego i zajęć wyrównawczych w wymiarze 5 godzin lekcyjnych tygodniowo w odniesieniu do jednego ucznia (§ 11a ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy);

¹³⁶ Przepis § 15 w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 26 sierpnia 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. poz. 1302).

- 3) możliwości zwiększenia liczby uczniów będących obywatelami Ukrainy w oddziale klasy I-III szkoły podstawowej (§ 8 ust. 1-4 rozporządzeniu w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy);
- 4) możliwości zwiększenia liczby uczniów będących obywatelami Ukrainy na zajęciach świetlicowych (§ 11 ust. 1-3 rozporządzeniu w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy).

Uwarunkowania ekonomiczno-organizacyjne

W związku z wybuchem konfliktu zbrojnego w Ukrainie od 24 lutego do 30 czerwca 2022 r. do Polski z Ukrainy wjechało 4,4 mln osób, z czego 1,2 mln zostało zarejestrowanych na ochronę czasową, a co drugi zarejestrowany to dziecko¹³⁷. W związku z tak masowym napływem cudzoziemców (przede wszystkim z Ukrainy), administracja publiczna w Polsce stanęła przed dużym wyzwaniem związanym z organizacją ich pobytu na terytorium Polski, m.in. w obszarze edukacji. Wg danych Centrum Edukacji Obywatelskiej¹³⁸, w roku szkolnym 2023/2024 w Polsce we wszystkich typach szkół i przedszkoli, publicznych i niepublicznych dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych uczyło się 5,2 mln osób, z tego blisko 7% (348,4 tys.) stanowili cudzoziemców z różnych krajów. Zdecydowaną większość z tych uczniów stanowili uczniowie z Ukrainy (290 tys., tj. 5,5% wszystkich uczniów). W kwietniu 2024 r. w SIO zarejestrowanych było 180 tys. uchodźców z Ukrainy uczących się w różnego rodzaju placówkach. W tej grupie 134 tys. (75%) to dzieci i młodzież w wieku szkolnym. Spośród 21 tys. szkół (podstawowych, ponad podstawowych i innych) funkcjonujących w Polsce w 12 tys. szkół (57%) uczyli się uczniowie-uchodźcy z Ukrainy. Uczniowie ci stanowili 3% wszystkich uczniów w Polsce. Oprócz uczniów-uchodźców (134 tys. osób) w polskich szkołach uczyło się około 50 tys. uczniów-migrantów z Ukrainy, którzy przybyli do Polski przed wybuchem konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy (tj., przed 24 lutego 2022 r.).

Minister Edukacji Narodowej

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania nadzoruje i koordynuje wykonywanie nadzoru pedagogicznego na terenie kraju, w szczególności nadzoruje działalność kuratorów oświaty w tym zakresie; podejmuje działania służące zapewnieniu sprawności i efektywności nadzoru

¹³⁷ <https://www.gov.pl/web/udsc/sytuacja-dotyczaca-ukrainy>, „Raport na temat obywateli Ukrainy – 1.07.2022”.

¹³⁸ „Uczniowie z Ukrainy z doświadczeniem uchodźstwa w Polskim systemie oświaty”, P. Chrostowska, kwiecień 2024 r. Materiał przygotowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF). <https://ceo.org.pl/co-wiemy-o-uczniach-z-ukrainy-z-doswiadczeniem-uchodzstwa-w-polskiej-szkole/>

pedagogicznego, w szczególności: opracowuje i modyfikuje narzędzia nadzoru pedagogicznego, opracowuje programy szkoleń osób realizujących zadania w zakresie nadzoru pedagogicznego oraz organizuje takie szkolenia; analizuje i opracowuje dane dotyczące nadzoru pedagogicznego; opracowuje corocznie i ogłasza na stronie internetowej obsługującego go urzędu informacje o wynikach nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty (art. 60 ust. 1 pkt 2-3 ustawy - Prawo oświatowe). W celu realizacji zadań, o których mowa w art. 60 ust. 1 pkt 2 oraz w art. 43 ustawy - Prawo oświatowe, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w szczególności: ustala podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa, w tym zadania z zakresu nadzoru pedagogicznego; kontroluje sprawność i efektywność nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty oraz przestrzeganie przepisów obowiązujących w tym zakresie, a także może wydawać na piśmie kuratorom oświaty wiążące ich wytyczne i polecenia, z wyjątkiem indywidualnych spraw rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnej; może żądać od kuratorów oświaty informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych lub dotyczących określonej sprawy albo rodzaju spraw; może organizować szkolenia, narady i konferencje kuratorów oświaty; może ogłaszać w wydawanym przez siebie dzienniku urzędowym zalecane standardy wyposażenia szkół niezbędne do nauczania przedmiotów ogólnokształcących (art. 60 ust. 3 ustawy - Prawo oświatowe).

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględnił dofinansowanie kształcenia uczniów niebędących obywatelami polskimi i przy podziale części oświatowej subwencji ogólnej dla jst przewidziano dodatkowe wagi, obejmujące uczniów korzystających z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego (art. 165 ust. 7 i 9 ustawy - Prawo oświatowe), a także dla uczniów oddziałów przygotowawczych (art. 165 ust. 11 ustawy - Prawo oświatowe). W latach 2022-2024 wagi te wynosiły odpowiednio: 1,5 oraz 0,40¹³⁹.

Istotnym problemem w latach 2022-2024 był fakt, że Ministerstwo Edukacji Narodowej nie dysponowało wiedzą o liczbie uczniów-uchodźców z Ukrainy, którzy nie wypełniali obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki w polskim systemie oświaty, a kontynuowali naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty. Brak wiedzy o tych

¹³⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022 (Dz. U. poz. 2453, ze zm.); rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2023 (Dz. U. poz. 2820); rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2024 (Dz. U. poz. 2755 ze zm.).

uczniach nie pozwalał na podjęcie skutecznych działań w celu obejmowania wszystkich uczniów tym obowiązkiem. Organizacje pozarządowe działające w Polsce informowały Ministerstwo o szacunkowej liczbie tych uczniów. Z informacji opracowanej przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w kwietniu 2024 r. wynika m.in., że nie była znana sytuacja edukacyjna przynajmniej 21 tys. dzieci z Ukrainy¹⁴⁰.

Kuratorzy oświaty

Kurator oświaty w szczególności sprawuje nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi przedszkolami, innymi formami wychowania przedszkolnego, szkołami, placówkami oraz kolegiami pracowników służb społecznych, które znajdują się na obszarze danego województwa, Kurator oświaty wykonuje swoje zadania i kompetencje przy pomocy kuratorium oświaty. Kuratoria oświaty są państwowymi jednostkami budżetowymi.

Nadzór pedagogiczny polega na: 1) obserwowaniu, analizowaniu i ocenianiu przebiegu procesów kształcenia i wychowania oraz efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek; 2) ocenianiu stanu i warunków działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek; 3) udzielaniu pomocy szkołom i placówkom, a także nauczycielom w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych; 4) inspirowaniu nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrożenia nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów.

Jednostki samorządu terytorialnego – organy prowadzące szkoły

Jednostki samorządu terytorialnego (gmina i powiat), w ramach zadań własnych, odpowiadają w szczególności za prowadzenie edukacji publicznej, w tym za organizację kształcenia uczniów niebędących obywatelami polskimi oraz dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy, jeśli osoby takie zamieszkują na terenie gminy lub powiatu - zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹⁴¹ i art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym¹⁴². Zadania oświatowe jst w zakresie kształcenia, wychowania i opieki są finansowane na zasadach określonych

¹⁴⁰ Raport Centrum Edukacji Obywatelskiej pn. „Uczniowie z Ukrainy z doświadczeniem uchodźstwa w polskim systemie edukacji. Stan na kwiecień 2024 r”. <https://ceo.org.pl/wp-content/uploads/2024/07/CEO-Uczniowie-z-Ukrainy-z-doswiadczeniem-uchodzstwa-w-polskim-systemie-edukacji.-Kwiecien-2024.pdf>

¹⁴¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.

¹⁴² Dz. U. z 2025 r. poz. 1684.

w ustawie z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych¹⁴³ oraz w ustawie z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹⁴⁴. Zgodnie z art. 70a ust. 1 ustawy KN, organy prowadzące szkołę wyodrębniają w swoim budżecie środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, co daje możliwość dyrektorowi szkoły na ubieganie się o środki na powyższe zadanie.

Organ prowadzący szkołę lub placówkę (m.in. jst) sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych, z uwzględnieniem odrębnych przepisów. Nadzorowi podlega w szczególności: prawidłowość dysponowania przyznanymi szkole lub placówce środkami budżetowymi oraz pozyskanymi przez szkołę lub placówkę środkami pochodzącymi z innych źródeł, a także gospodarowania mieniem; przestrzeganie obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników i uczniów; przestrzeganie przepisów dotyczących organizacji pracy szkoły i placówki (art. 57 ust. 1-2 ustawy - Prawo oświatowe).

Szkoły publiczne

System oświaty zapewnia w szczególności realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju (art. 1 pkt. 1 ustawy – Prawo oświatowe). Szkoły publiczne prowadzone przez jst są jednostkami budżetowymi pokrywającymi swoje wydatki bezpośrednio z budżetu jst. Podstawą ich gospodarki jest plan finansowy. Szkoły działają na podstawie statutu, a ich najważniejszym celem jest realizowanie zadań dydaktyczno-wychowawczych, tzn. nauka, wychowanie i opieka nad uczniami.

¹⁴³ Dz. U. z 2025 r. poz. 439 ze zm.

¹⁴⁴ Dz. U. poz. 1572 ze zm.

6.3. WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH DOTYCZĄCYCH KONTROLOWANEJ DZIAŁALNOŚCI

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 337 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 152 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881 ze zm.).
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. z 2023 r. poz. 2301).
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2094 ze zm.).
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 15).
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1798).
10. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie organizacji kuratoriów oświaty i zasad tworzenia delegatur (Dz.U. z 2023 r. poz. 2458).
11. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 50).
12. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. z 2023 poz. 2736 ze zm.).

6.4. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Przewodniczący Komisji do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu RP
6. Przewodniczący Komisji Edukacji i Nauki Sejmu RP
7. Przewodniczący Komisji Edukacji Senatu RP
8. Minister Edukacji
9. Rzecznik Praw Obywatelskich
10. Rzecznik Praw Dziecka
11. Kuratorzy Oświaty
12. Prezydenci miast/burmistrzowie
13. Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego
14. Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego